

Latvijas Bankas 2022. gada pārskats

© Latvijas Banka, 2023

Pārpublicējot obligāta avota norāde

Dizains: Ozols Ir

Foto: I. Gabaliņa, I. Stūrmanis,
A. Liepiņš, V. Āboliņš, E. Pālēns,
G. Rozenfelds, E. Trifanova, P. Čurkste,
Z. Bitere, A. Geidāne,
Latvijas Bankas arhīvs

05.04.2023. redakcija

ISSN 1407-1797

www.bank.lv

Saturs

Ievadvārdi	5
Latvijas Bankai – 100	7
Latvijas Banka 2022. gadā	9
Pārvaldība un organizācija	10
Vērtības un stratēģija	10
Organizatoriskā pārvaldība	12
Finanšu un kapitāla tirgus komisijas integrācija Latvijas Bankā	13
Personāla resursi	16
Finanšu resursi	17
Risku pārvaldīšana	20
<i>Finanšu riski</i>	20
<i>Darbības riski</i>	20
Ilgtspējība	22
Latvijas Bankas darbības jomas	25
Ekonomiskā vide un monetārā politika	25
Finanšu stabilitāte	33
<i>Starptautiskā sadarbība</i>	33
<i>Pētījumi un publikācijas</i>	34
<i>Sadarbība ar valsts institūcijām</i>	35
Ieguldījumu pārvaldīšana	36
<i>Ieguldījumu struktūra</i>	36
<i>Ieguldījumu pārvaldīšanas sadalījums</i>	37
<i>Riska vadība</i>	38
<i>2022. gada norises</i>	38
Skaidrās naudas apgrozība	42
<i>Skaidrās naudas aprites nodrošināšana</i>	42
<i>Valsts analīzes centra un monētu analīzes centra funkciju izpilde</i>	44
<i>Latvijas Bankas 2022. gadā emitētās eiro piemiņas un kolekcijas monētas</i>	47
Maksājumu un norēķinu sistēmas	48
<i>Maksājumu infrastruktūras inovācijas</i>	48
<i>EKS sistēmas darbība</i>	50
<i>TARGET2-Latvija sistēmas darbība</i>	50
<i>Maksājumu sistēmu darbības pārraudzība</i>	51
<i>Finanšu instrumentu norēķinu sistēmu darbības pārraudzība</i>	51
Statistika	52
Kreditu reģistrs	54
Konsultācijas Latvijas Bankas kompetencē esošajos jautājumos	56
Finanšu pratība	58
Sadarbība ar starptautiskajām organizācijām un ārvalstu centrālajām bankām	59
Latvijas Banka Eirosistēmā un Eiropas Savienības institūcijās	61

Latvijas Bankas 2022. gada finanšu pārskati	63
Neatkarīgu revidentu ziņojums	112
1. pielikums. Monetārie rādītāji 2022. gadā	114
Pielikumi	114
2. pielikums. Latvijas Bankas 2022. gada mēnešu bilances	115
3. pielikums. Latvijas Bankas 2018.–2022. gada bilances	117
4. pielikums. Latvijas Bankas 2018.–2022. gada peļņas un zaudējumu aprēķini	119
5. pielikums. 2022. gadā publicētie Latvijas Bankas izdevumi un nozīmīgākās Latvijas Bankas darbinieku publikācijas	120
6. pielikums. Jēdzienu skaidrojums	122
Saīsinājumi	127

Aizvadīts kārtējais izaicinājumiem un pārmaiņām bagātais gads. Nu jau trešais pēc kārtas, kad mūsu dzīves ritējumu nevar nosaukt par mierīgu. 2020. un 2021. gadā pasaule cīnījās ar pandēmiju, bet 2022. gada 24. februāris atnesa traģiskas ziņas – Krievija sāka uzbrukumu Ukrainai, asiņainu un bezjēdzīgu karu. Tam bija ļoti negatīva ietekme uz globālo tautsaimniecību, taču nekāds ekonomiskais kaitējums nav salīdzināms ar zaudētajām dzīvībām un cilvēkiem radītajām ciešanām.

Krievijas sāktais karš tieši ietekmēja globālo resursu cenas. Vēl pirms karadarbības sākuma inflāciju padzina augšup pandēmijas ietekme uz piegādes ķēdēm un pieprasījuma atjaunošanās, taču karš Ukrainā inflāciju “uzšāva debesīs”. Euro zonā tika reģistrēta augstākā inflācija vienotās valūtas pastāvēšanas vēsturē.

Cīņa ar inflāciju un centieni neļaut tai iesakņoties kļuva par pasaules vadošo centrālo banku, arī Eirosistēmas, kurā līdzdarbojas Latvija, darbības galveno uzdevumu. Strauji cēlām procentu likmes, tāpēc jau šogad gaidāma inflācijas tempa būtiska mazināšanās, bet 2024. gada laikā – pakāpeniska atgriešanās tuvāk 2 % līmenim, kas ir eiro zonas vidēja termiņa inflācijas mērķis. Tomēr šo nepieciešamo pasākumu rezultātā ir augusi naudas cena – kredītņēmēju maksājumi un valsts parāda apkalpošanas izmaksas. Aizņemties ir kļuvis krietni dārgāk. Tas līcis pārskatīt ekonomikas politiku arī tām valdībām, kuras pandēmijas laikā aktīvi atbalstīja grūtībās nonākušos iedzīvotājus un uzņēmējus.

Paralēli ikdienas darbiem 2022. gads Latvijas Bankai aizritēja nozīmīga projekta un nozīmīga notikuma zīmē. Minētais projekts saistīts ar strukturālām pārmaiņām – tika veikti noslēdzošie priekšdarbi, lai Latvijas Bankā integrētu FKTK. Šis process ir sekmīgi noslēdzies, un kopš 2023. gada darbojamies kā vienota institūcija ar vēl stiprāku profesionāļu komandu.

Savukārt 2022. gada lielais notikums bija Latvijas Bankas 100 gadu jubileja. Tā tika atzīmēta godam – ar zinātnisku izdevumu par centrālās bankas darbības vēstures pirmajiem 18 gadiem, vērienīgu monētu mākslas izstādi Latvijas

Nacionālajā mākslas muzejā, ceļojošu vēstures izstādi Latvijas pilsētās, kurās starpkaru periodā atradās Latvijas Bankas nodaļas, pasaules līmeņa tautsaimniecības konferenci un daudzām citām aktivitātēm.

2023. gadu kā institūcija uzsākam izaicinājumu pilnā laikā – darāmā pietiek gan pašu mājās, gan starptautiskā līmenī. Viena no mūsu prioritātēm ir nepieciešamā izrāviena nodrošināšana Latvijas tautsaimniecības izaugsmei. Plānojam darboties vairākos virzienos – gan šķetinot vājās kreditēšanas problēmu mezglu, gan izvirzot un īstenojot ambiciozus mērķus kapitāla tirgus attīstības jomā, gan izstrādājot modernus pakalpojumus un iespējas, kas palīdzēs Latvijas tautsaimniecībai darboties sekmīgāk.

Arī šis gads mums nesīs izaicinājumus, taču esmu optimisma un apņēmības pilns, jo Latvijas Bankai ir spēcīgs mugurkauls – profesionāļu komanda, kas spēj izvirzīt lielus mērķus un strādāt ar pilnu jaudu, lai tos sasniegtu. Novēlu mums visiem neapstāties pie sasniegtā un vienmēr augt un attīstīties!

Mārtiņš Kazāks

Latvijas Bankas prezidents
Rīgā 2023. gada 5. aprīlī

Latvijas Bankai – 100

Valsts nav iedomājama bez centrālās bankas, kas rūpējas par naudas politiku. Latvijā 2022. gadā svinējām centrālās bankas 100 gadu jubileju – 1922. gada 1. novembrī tika izveidota un darbu sāka Latvijas Banka, cauri brīvības un okupācijas periodiem nesot ideju par ekonomiski stipru un patstāvīgu valsti.

2022. gads pasaulē atnesa satricinājumus un traģēdijas. Tāpēc vēl jo vairāk varam novērtēt, cik pārdomāti un tālredzīgi Latvija gāja savu ceļu pēc neatkarības atgūšanas, iekļaujoties un pilnībā integrējoties Eiropas valstu saimē. Tagad mūsu tautumeita rotā eiro monētas un stāsta par Latviju citās eiro zonas valstīs.

Vienlaikus ar Latvijas valsts nodibināšanu radās nepieciešamība pēc savas naudas un centrālās bankas. Toreiz – 20. gadsimta sākumā, pēc Pirmā pasaules kara un Neatkarības kara gadiem – tas bija ļoti grūts uzdevums. Karš bija nopostījis valsti, bijām nabadzīgi un liela daļa iedzīvotāju bija emigrējuši. Taču bija cilvēki, kuri ticēja un darīja, un tapa Latvijas Banka un Latvijas nauda. Arī mūsdienās Latvijas Banka turpina savu misiju – rūpēties, lai mūsu nauda ir droša un uzticama.

Latvijas Bankas dibināšanas laikā bija skaidra ideja – valsts bankai, veicot savus uzdevumus, jāvadās vienīgi no valsts tautsaimniecības interesēm. Šis princips tika ievērots 18 gadu garumā līdz Latvijas okupācijai, tika likts par pamatu centrālās bankas darbībai arī pēc valsts atjaunošanas 20. gadsimta 90. gados, un tiek ievērots arī šodien.

Latvijas Banka jau pagājušā gadsimta 20. un 30. gados aktīvi piedalījās sabiedriskajā darbā, sniedzot ieguldījumu ekonomikas zinātnē un statistikas jomā. Arī patlaban mūsu kompetence ir svarīgs resurss, lai Latvijas valsts pieņemtu tālredzīgus lēmumus tautsaimniecības attīstībā. Pētniecības un analīzes jaudu mēs stiprināsim arī turpmāk. Turklāt, sākot ar 2023. gadu, Latvijas Bankai uzticēta arī uzraudzības un finanšu un kapitāla tirgus attīstības funkcija.

Latvijas Bankas simtgadē ne tikai saņēmām apsveikumus, bet arī rīkojām pasākumus, dāvinot sabiedrībai zināšanas, vēstures liecības, kultūras vērtības, svinēšanas un atklāšanas prieku. Latvijas Nacionālajā mākslas muzejā skatītājus pulcēja monētu mākslas izstāde, elektroniski tika publicēts zinātnisks izdevums par centrālās bankas darbību 1922.–1940. gadā un Latvijas pilsētas, kurās starpkaru periodā atradās Latvijas Bankas nodaļas, apceļoja vēsturisku materiālu izstāde.

Jubilejas svinību kulminācija bija Latvijas monētu mākslas izstāde “Vērtību zīmes”, ko Latvijas Banka rīkoja kopā ar Latvijas Nacionālo mākslas muzeju. Izstādes pamatā bija ideja, ka nauda var kalpot kā nozīmīgs Latvijas tēla un valstisko vērtību simbols. Unikālie, miniatūrie mākslas objekti vēsta par būtiskiem Latvijas notikumiem un spilgtām personībām, veidojot ilglaicīgu saikni starp pagātni, tagadni un nākotni. Izstāde piesaistīja gandrīz 73 tūkstošus interesentu, kļūstot par trešo apmeklētāko izstādi Latvijas Nacionālajā mākslas muzejā pēdējos 30 gados.

Nozīmīgs ieguldījums Latvijas Bankas darbības izpētē ir vēsturnieces *Dr. hist.* Inetas Lipšas pētījums “Latvijas Bankas vēsture 1922–1940 : Latvijas Bankas 100 gadu jubilejai veltīts zinātnisks izdevums” (zinātniskais redaktors – *Dr. habil. hist.* Aivars Stranga). Pētījums atklāj Latvijas Bankas darbu, tās vadītājus, darbiniekus un valsts sabiedriskos darbiniekus lemšanas procesos un institūciju mijiedarbībā – no centrālās bankas dibināšanas 1922. gadā līdz tās likvidācijai 1940. gadā. Tas ļauj lasītājam izprast centrālās bankas stāstu plašākā laika kontekstā un sniedz faktoloģisko bāzi, lai varētu secināt, kā attīstījusies mūsu izpratne par centrālās bankas lomu.

Grāmatā analizētie avoti par Latvijas Bankas starpkaru vēsturi tika izmantoti, arī veidojot ceļojošo izstādi “No Ventspils līdz Valkai. Latvijas Banka novados (1922–1940)”. Izstādes mērķis bija sniegt priekšstatu par Latvijas Bankas vēsturi un palīdzēt izprast, kā laika gaitā mainījušies tās uzdevumi un loma valsts pastāvēšanā. Viens no izstādes stūrakmeņiem bija personības, kurām bija nozīmīga loma Latvijas Bankas darbībā laikā no 1922. līdz 1940. gadam. No 2022. gada 14. maija līdz 2023. gada 15. janvārim izstāde bija apskatāma 10 pilsētās – Rīgā, Ventspilī, Kuldīgā, Jelgavā, Cēsīs, Madonā, Jēkabpilī, Daugavpilī, Rēzeknē un Valkā.

Latvijas Bankas ēkas Rīgā atvēra durvis apmeklētājiem, organizējot arhitektūras un vēstures ekskursijas “Divi nami” un ciemiņu dienu “Nāc uz pilnu banku!”. Šo pasākumu laikā Latvijas Bankas vēsturiskās ēkas apmeklēja vairāk nekā 1500 interesentu.

Pilnveidojot sabiedrības zināšanas ekonomikas jautājumos un veicinot diskusijas, 2022. gadā Latvijas Banka savu tautsaimniecības konferenci “Ilgtspēja un nauda: veidojot nākotnes ekonomiku” rīkoja simtgades zīmē un aicināja uz to pasaulē atzītus līderus – ECB prezidenti Kristīni Lagardu (*Christine Lagarde*), Eiropas Komisijas priekšsēdētājas izpildvietnieku Valdi Dombrovski, ECB Padomes locekli un *Banque de France* prezidentu Fransuā Vileruā de Galo (*François Villeroy de Galhau*), ECB Valdes locekli Frenku Eldersonu (*Frank Elderson*), *Sveriges Riksbank* prezidentu Stefanu Ingvesu (*Stefan Ingves*) un citus.

Sarunu festivāla LAMPA ietvaros Latvijas Banka piedalījās īpašā divu dienu programmā, rosinot domu apmaiņu un jautājumus par sabiedrības, tautsaimniecības un naudas nākotni. Kopā ar partneriem tika runāts un diskutēts par sabiedrisko labumu, ilgtspējību, finanšu pratību, jaunām naudas formām, ieguldījumiem, naudas drošību un dažādiem ekonomikas jautājumiem.

100 gadu nav ilgs laikposms valsts un tās centrālās bankas vēsturē, taču tas ir zīmīgs atskaites punkts ceļā uz nākotnes izaicinājumiem un attīstību.

Vadošais naudas apstrādes centrs Baltijā

Apstrādāti
126.3 milj. banknošu

3 %

vairāk nekā
2021. gadā

30 %

vairāk nekā

700 %

vairāk nekā

Skaidrās naudas pieejamība

897* bankomāti

* gandrīz tikpat, cik gadu iepriekš

84 %* – sabiedrības apmierinātības līmenis ar skaidrās naudas pieejamību

* SIA "Latvijas Fakti" aptauja, 2022. gada augusts

Automatizācija skaidrās naudas apstrādē

Moderni maksājumi

Gada laikā veikto
zibmaksājumu apjoms

↑ 2.6 × līdz 16.2 mljrd. €

Kopumā Latvijā vidēji dienā veikti 2 milj. klientu bezskaidrās naudas maksājumi 710 milj. € apmērā

Datu vadība, analīze, pētniecība

> 60 pētījumu un publikāciju

Ieviesti reāllaika dati par karšu maksājumiem

Papildināts modeļu klāsts, lai vērtētu zaļās transformācijas ekonomisko ietekmi

Latvijas Bankas un FKTK integrācija

Kompetenču sinerģija un
resursu ietaupījums

Lielāka jauda, lielākas ambīcijas

Kopējais darbinieku skaits samazinājies no **659*** uz **539**

* Pirms integrācijas, 2019. gada nogalē

Aktīvi

Sasnieguši

25.8 mljrd. € (+ 676 milj.)

Monētārās politikas mērķiem iegādātie Latvijas vērtspapīri
4.2 mljrd. € (+ 659 milj.)

Palīdzība Ukrainai

Hrivnu apmaiņa bēgļiem pēc oficiālā kursa – aptuveni 3 milj. hrivnu

Monētas līdzekļu vākšanai – 2022. gadā kolekcijas monēta, 2023. gadā 2 € piemiņas monēta

Darbinieku brīvprātīgais darbs un Ukrainas praktikantu piesaiste

Ilgtermiņa ieguldījumu jomā

CO₂ pēdas mazināšana
ieguldījumu portfelī

-47 %

Vērtības un stratēģija

2022. gadā atzīmējām Latvijas Bankas 100 gadu jubileju, izvērtējot pagātnes veikumu un definējot nākotnes iespējas, uzdevumus un arī izaicinājumus. Gadsimtu ilgā pieredze Latvijas Bankai ļāvusi kļūt par neatkarīgu, kompetentu un spēcīgu finanšu institūciju ar redzējumu ilgtspējīgai valsts attīstībai.

Pasaule strauji mainās, bet Latvijas Bankas pamatuzdevums paliek nemainīgs – sekmēt valsts finanšu sistēmas stabilitāti, uzticamību un ilgtspējību sabiedrības kopējam labumam. Šo mērķi palīdz sasniegt arī 2022. gadā īstenotā FKTK un Latvijas Bankas integrācija.

Latvijas Bankas un FKTK personāla zināšanu un prasmju, kā arī citu resursu apvienošana sniedz iespēju efektīvāk veicināt finanšu sektora stabilitāti un attīstību.

Latvijas Bankas un FKTK darbinieku sadarbībā tapušajā “ceļa kartē” kopīgi formulēti Latvijas Bankas stratēģiskās attīstības virzieni un organizācijas vērtības. Šis redzējums balstīts abu organizāciju stiprajās pusēs, kā arī apņēmībā ietekmēt valstij un katram sabiedrības pārstāvim individuāli nozīmīgos finanšu procesus: šodienas ekonomiskās turbulences apstākļos būt par drošu tiltu pāri nemierīgiem ūdeņiem – garantu izsvērtiem un tālredzīgiem monetārās politikas lēmumiem, Latvijas konkurētspējas pieaugumam un iedzīvotāju finanšu pratības pilnveidei.

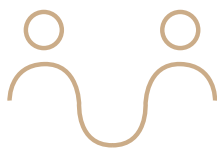
Latvijas Bankas misija ir strādāt Latvijas labā. Latvijas Bankas vīzija ir uzticama finanšu sistēma, attīstīta valsts un pārtikusi sabiedrība.

Mūsu vērtības

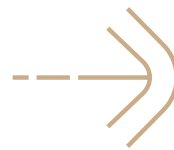
DROSMĪGI IZAICINĀJUMOS

Mēs esam elastīgi pārmaiņās, īstenojam tās apzināti un mērķtiecīgi. Mēs iedrošinām cits citu un arī apkārtējos būt drosmīgiem, pieņemt izaicinājumus un meklēt jaunus risinājumus.

VIENOTI CILVĒCĪBĀ

Mēs zinām, ka spēks ir komandā un labākais rezultāts top sadarbojoties. Mūsu komandu vieno cilvēcība. Mēs esam atbildīgi un pildām savus solījumus.

JAUDĪGI ATTĪSTĪBĀ

Mēs pilnveidojamies paši un iedvesmojam to darīt citus, lai kopā sekmētu mūsu valsts attīstību.

Stratēģiskās attīstības virzieni 2023–2026

DROŠS UN ATTĪSTĪTS FINANŠU SEKTORS

Labvēlīga vide finanšu pakalpojumu sniegšanai, jaunu produktu ieviešanai un finanšu tirgus dalībnieku kvalitatīvai darbībai

Finanšu sektora samērīgs regulējums un efektīva uzraudzība

Pozitīva sadarbība ar lēmumu pieņēmējiem pārdomātas finanšu sektora politikas attīstībā

TĀLREDZĪGI LĒMUMI VALSTS TAUTSAIMNIECĪBAS UN INDIVĪDA LĪMENĪ

Sabiedrībai prioritāru tēmu analīze un aktualizācija

Bankas analītiskās un pētnieciskās kompetences pilnveide gan Latvijas, gan starptautiskā mērogā

Iedzīvotāju un uzņēmumu finanšu prasības un ekonomikas zināšanu uzlabošana

FINANŠU SISTĒMAS UN TAUTSAIMNIECĪBAS ILGTSPĒJĪBA

Ilgtspējības principu ieviešana finanšu nozarē un tautsaimniecībā

Ilgtspējību veicinošas regulatīvās vides veidošana

Ilgtspējīga rīcība bankas ikdienas darbā

EFEKTĪVA UN INOVATĪVA CENTRĀLĀ BANKA

Prasmīga datu pārvaldība, gūstot no tiem maksimālo vērtību

Efektivitātes kāpināšana ar tehnoloģiju palīdzību

Inovāciju kultūras attīstība

JĒGPILNA DARBAVIETA PROFESIONĀĻIEM

Iekļaujoša un elastīga darba vide, kas veicina darbinieku labbūtību

Darbinieku kompetenču un talantu attīstība

Darbs saskaņā ar organizācijas vērtībām

Organizatoriskā pārvaldība

Latvijas Bankas pārvaldības struktūra ietver Latvijas Bankas padomi, kas ir koleģiāla lēmēj institūcija un pārvalda Latvijas Banku, pārvaldes, kurām ir noteikta atbildība par konkrētu funkciju un procesu izpildi un to rezultātu sasniegšanu, kā arī komitejas un komisijas.

Latvijas Bankas galvenā lēmumu pieņemšanas institūcija ir Latvijas Bankas padome. Latvijas Bankas prezidenta, prezidenta vietnieka un padomes locekļu pilnvaru laiks ir pieci gadi. Līdz 2022. gada 1. jūlijam (pilnvaru laika beigām) Latvijas Bankas padomes locekļa pienākumus pildīja Arvils Sautiņš un Aivars Skopiņš. 2022. gada 9. jūnijā Latvijas Republikas Saeima apstiprināja Ilzes Posumas stāšanos Latvijas Bankas padomes locekles amatā ar 2022. gada 2. jūliju.

Latvijas Bankas padomes sastāvs 2022. gada beigās bija šāds:

- prezidents Mārtiņš Kazāks;
- prezidenta vietnieks Māris Kālis;
- padomes locekļi: Ilze Posuma,
Andris Vilks,
Zita Zariņa.

Nodrošinot kvalitatīvu Latvijas Bankas uzdevumu izpildi, 2022. gadā darbu turpināja vairākas Latvijas Bankas padomes apstiprinātas komitejas, komisijas un darba grupas, kā arī FKTK pievienošanas Latvijas Bankai komisija (integrācijas komisija). Stiprinot Latvijas Bankas pārvaldības modeli un gatavojoties jaunajā Latvijas Bankas likumā paredzētās pārvaldības sistēmas ieviešanai, Latvijas Bankas padome 2022. gada 31. janvārī izveidoja jaunu revīzijas komiteju, kas pārbauda Latvijas Bankas finanšu pārskatu sagatavošanu, iekšējās kontroles sistēmas darbību, kā arī iekšējā audita un ārējo revidentu darbību. Divi no trim komitejas locekļiem ir neatkarīgi profesionāļi, kuri izvēlēti konkursā un nav Latvijas Bankas amatpersonas vai darbinieki.

Latvijas Republikas Saeima 2021. gada 23. septembrī pieņēma Latvijas Bankas likumu, kura izstrāde tika uzsākta jau 2020. gadā un kurš ir spēkā kopš 2023. gada 1. janvāra. Jauns centrālās bankas likums bija nepieciešams divu galveno iemeslu dēļ – lai nodrošinātu mūsdienīgu un viendabīgu tiesisko ietvaru Latvijas Bankas darbībai un lai īstenotu FKTK funkciju integrāciju Latvijas Bankā, papildinot Latvijas Bankas uzdevumus ar finanšu tirgus un tā dalībnieku darbības regulēšanu un uzraudzību, neregulējuma iestādes uzdevumu veikšanu un Noguldījumu garantiju fonda darbību, kā arī Apdrošināto aizsardzības fonda darbību un kompensāciju izmaksu ieguldītājiem nodrošināšanu (turpmāk – kompensāciju izmaksas sistēmu nodrošināšana).

Finanšu un kapitāla tirgus komisijas integrācija Latvijas Bankā

2022. gadā turpinājās darbs pie FKTK integrācijas Latvijas Bankā atbilstoši Latvijas Republikas Saeimas 2021. gada 23. septembrī pieņemtajam jaunajam Latvijas Bankas likumam un grozījumiem likumā "Par Latvijas Banku", kā arī pamatojoties uz Latvijas Bankas padomes apstiprināto integrācijas plānu un FKTK apstiprināto integrācijas projekta ietvaru. Atbilstoši Latvijas Republikas Saeimas 2021. gada 23. septembra lēmumam Latvijas Banka 2023. gada 1. janvārī pārņēma visas finanšu un kapitāla tirgus uzraudzības un attīstības veicināšanas un noregulējuma iestādes funkcijas, kā arī kompensāciju izmaksas sistēmu nodrošināšanu.

Jau 2022. gada 1. janvārī Latvijas Banka no FKTK pārņēma sabiedrības finanšu pratības un ekonomikas zināšanu apguves veicināšanas funkciju, tādējādi veicinot raitāku FKTK funkciju pārņemšanu, tostarp integrējot finanšu pratības pilnveides saturu un ar to saistītos IT resursus Latvijas Bankā, kā arī novēršot viena uzdevuma izpildes dublēšanu divās iestādēs. 2022. gada sākumā, ievērojot likuma "Par Latvijas Banku" pārejas noteikumus noteikto, ka visi FKTK pamatfunkciju darbinieki tiek pārcelti darbā Latvijas Bankā, tika izstrādāts un apstiprināts to FKTK darbinieku saraksts, kuri ar 2023. gadu turpina darbu Latvijas Bankā. 2022. gada 1. pusgadā īpaša uzmanība tika veltīta jaunās stratēģijas un vērtību formulēšanai, pārvaldības ietvara plānošanai, kā arī visu atbalsta funkciju caurskatīšanai un pilnveidei.

SANTA PURGAILE

Latvijas Bankas
prezidenta vietniece

Latvijas finanšu sektora uzraudzībā 2023. gada 1. janvārī sācies jauns posms, jo integrācija sniedz iespējas finanšu sektora uzraudzību un attīstību nodrošināt, apvienojot zināšanas un kompetences, infrastruktūras uzlabojumus un kapacitāti, kopīgi nosakot un īstenojot Latvijas Bankas stratēģiskās prioritātes. Turpināsim būt uzraugs, kurš atvērtā dialogā ar finanšu nozari spēj rast jaunus risinājumus sektora pilnveidei un turpmākai attīstībai.

2022. gada 2. pusgadā darbs integrācijas procesā tika fokusēts uz jauno Latvijas Bankas pamatfunkciju veikšanai nepieciešamo procesu izveidi un normatīvā regulējuma izstrādi, kā arī darbinieku apmācību un integrāciju, t. sk. darba līgumu noslēgšanu ar tiem FKTK darbiniekiem, kuri turpina darbu Latvijas Bankā.

2022. gadā tika veikti būtiski priekšdarbi, lai no 2023. gada 1. janvāra nodrošinātu lēmumu pieņemšanu atbilstoši jaunajā Latvijas Bankas likumā noteiktajam. Ņemot vērā, ka Latvijas Bankas likums nosaka, ka ar 2023. gada 1. janvāri Latvijas Bankas padomes sastāvā ir Latvijas Bankas prezidents, divi prezidenta vietnieki un četri padomes locekļi, Latvijas Republikas Saeima 2022. gada 9. jūnijā apstiprināja Santu Purgaili Latvijas Bankas prezidenta vietnieces un Kristīni Černaju-Mežmali Latvijas Bankas padomes locekles amatā ar 2023. gada 1. janvāri, un viņu atbildības joma ir uzraudzība.

Saskaņā ar Latvijas Bankas likumu tika izveidotas divas jaunas komitejas – Latvijas Bankas uzraudzības komiteja un Latvijas Bankas noregulējuma komiteja, kuras sāka darbu 2023. gada 1. janvārī. Latvijas Bankas uzraudzības komiteja pieņem lēmumus finanšu tirgus un tā dalībnieku uzraudzības jomā, Latvijas Bankas noregulējuma komiteja – lēmumus, kas nepieciešami saistībā ar noregulējuma piemērošanu un kompensāciju izmaksas sistēmu nodrošināšanu.

Lai veicinātu Latvijas Bankas uzraudzīto finanšu tirgus dalībnieku līdzdalību finanšu tirgus un tā dalībnieku darbības regulēšanas un uzraudzības, noregulējuma piemērošanas un kompensāciju izmaksas sistēmu nodrošināšanas jomā, atbilstoši Latvijas Bankas likumam, ir izveidota konsultatīva institūcija – konsultatīvā finanšu tirgus padome (darbojas kopš 2023. gada 1. janvāra), ko veido visu Latvijas Bankas uzraudzīto finanšu tirgus dalībnieku biedrību deleģētie pārstāvji un trīs Latvijas Bankas pārstāvji.

2022. gada rudenī tika pabeigta šo jaunveidojamo komiteju nolikumu izstrāde, kā arī mainīts konsultatīvās finanšu tirgus padomes nolikums, un 2022. gada 14. novembrī tos apstiprināja Latvijas Bankas padome.

Galvenie ieguvumi no FKTK integrācijas Latvijas Bankā ir efektīvāka pārvaldība un ātrāka lēmumu pieņemšana, uzlabota sistēmiskā riska vadība finanšu sektorā, samazināts administratīvais slogs un efektīvāka resursu izmantošana. Tas arī ļaus efektīvāk uzraudzīt un attīstīt finanšu sektoru, tādējādi vairojot sabiedrisko labumu.

ILZE POSUMA

Latvijas Bankas padomes locekle, integrācijas projekta vadītāja

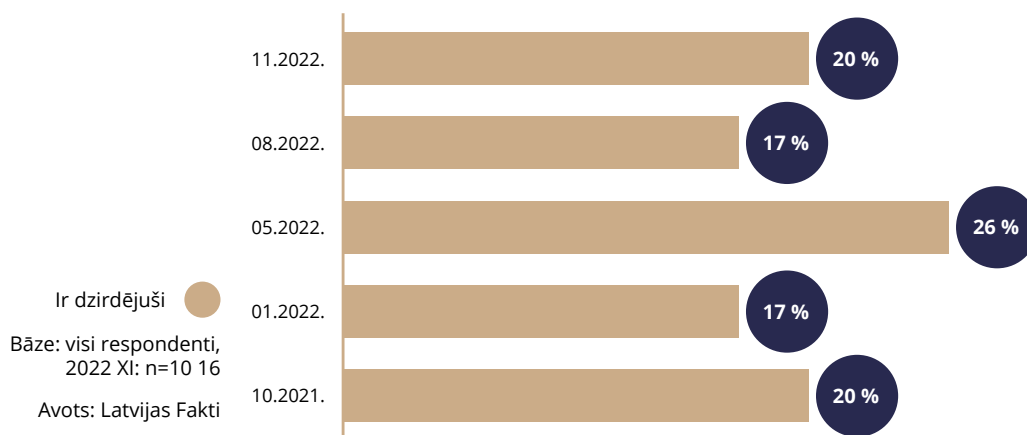
Gada nogalē īpaša uzmanība tika pievērsta integrācijas praktiskajiem aspektiem – ar darba vidi saistīto jautājumu risināšanai un lietvedības procesu pilnvērtīgai integrēšanai.

Atbilstoši likuma “Par Latvijas Banku” pārejas noteikumos noteiktajam sadarbības līguma ietvaros Latvijas Banka 2022. gadā turpināja paplašināt FKTK uzdevumu izpildei nepieciešamo atbalsta funkciju pakalpojumu sniegšanu, it īpaši informācijas tehnoloģiju jomā.

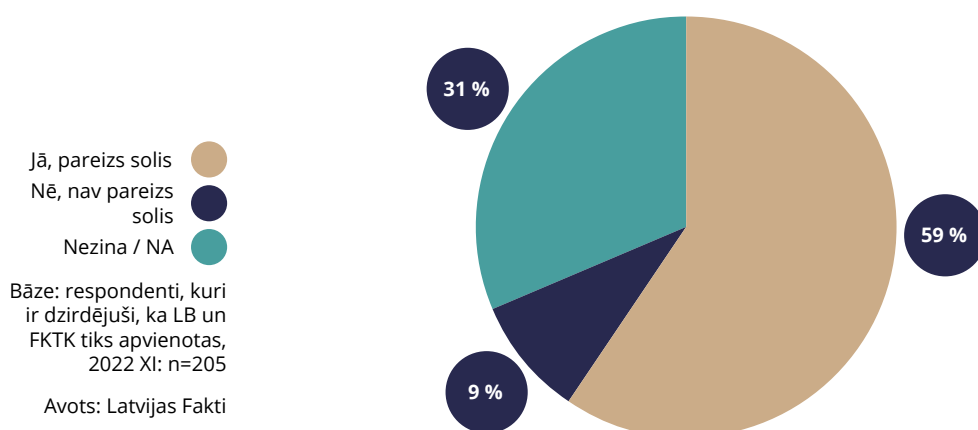
Par projekta norisi regulāri tika informētas dažādas ieinteresētās puses – finanšu tirgus dalībnieki, Saeima, Valsts prezidenta kanceleja, Ministru prezidenta birojs un Finanšu ministrija. Vienlaikus aktuālā informācija par projekta gaitu regulāri tika sniegta arī Latvijas Bankas un FKTK darbiniekiem. Nozīmīgākie FKTK integrācijas Latvijas Bankā aspekti tika skaidroti plašākai sabiedrībai plašsaziņas līdzekļos.

Saskaņā ar sabiedriskās domas izpēti uzņēmuma “Latvijas Fakti” 2022. gada novembrī veikto aptauju par FKTK integrāciju Latvijas Bankā bija dzirdējuši 20 % respondentu. 59 % no tiem, kas bija dzirdējuši par abu institūciju integrāciju, to vērtēja kā pareizu soli un tikai 9 % domāja pretēji, pārējie atturējās paust vērtējumu. Vienlaikus 51 % no visiem aptaujātajiem uzskatīja, ka par komercbanku uzraudzību Latvijā jau 2022. gadā bija atbildīga Latvijas Banka, un vairs tikai 31 % aptaujāto par atbildīgo institūciju nosauca FKTK.

1. attēls. Vai esat dzirdējis(-usi) par to, ka Latvijas Banka un uzraudzības iestāde Finanšu un kapitāla tirgus komisija tiks apvienotas vienā institūcijā – Latvijas Bankā?

2. attēls. Vai kopumā, Jūsaprāt, Finanšu un kapitāla tirgus komisijas un Latvijas Bankas apvienošana vienā institūcijā ir pareizs solis?

Integrācijas projekta vadību un īstenošanu 2022. gadā Latvijas Banka un FKTK veica, galvenokārt izmantojot savus resursus. Ārējie konsultanti tika piesaistīti tikai ļoti ierobežotā apmērā organizāciju kultūras izpēti, kā arī integrētās institūcijas stratēģijas un vērtību definēšanas procesā.

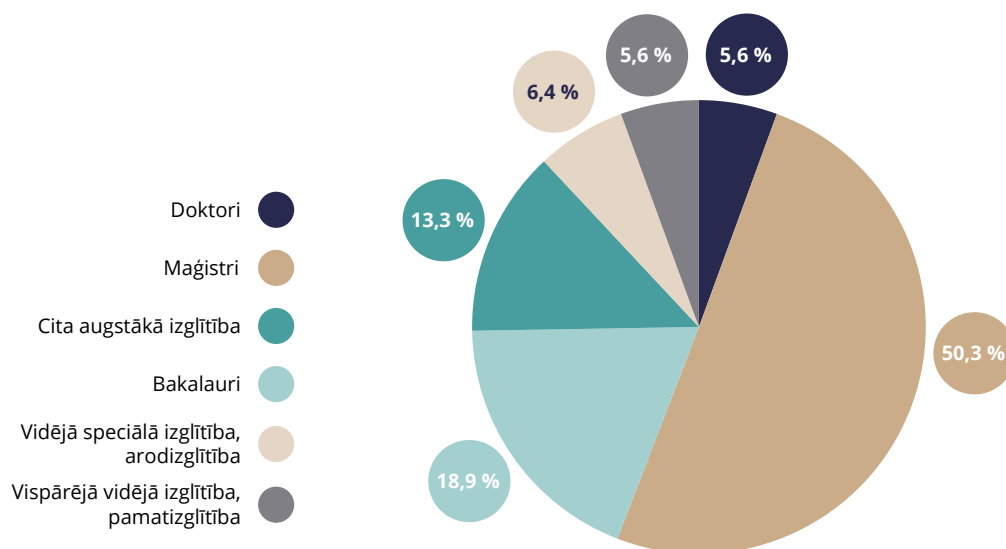
Personāla resursi

2022. gada beigās Latvijas Bankā strādāja 376 darbinieki, t. sk. 15 darbinieku, ar kuriem darba līgums noslēgts uz noteiktu laiku (2021. gada beigās – 380 darbinieku, no kuriem 10 darbinieku ar darba līgumu uz noteiktu laiku). 2022. gada beigās 56 % Latvijas Bankas darbinieku bija vīrieši un 44 % – sievietes (2021. gada beigās attiecīgi 55 % un 45 %), 62 % no visiem vadītājiem bija vīrieši un 38 % sievietes (2021. gada beigās – attiecīgi 69 % un 31 %). 2022. gadā Latvijas Republikas Pastāvīgajā pārstāvniecībā ES strādāja nozares padomnieks, Latvijas Bankas specializētais atašējs.

Līdzīgi kā iepriekšējos gados, lai veicinātu personāla attīstību un izaugsmi, Latvijas Banka nodrošināja darbinieku apmācību profesionālo zināšanu pilnveidei. Ar Latvijas Bankas darbinieku mācībām saistīto izdevumu apjoms atbilda 1.2 % no darba samaksas apjoma (2021. gadā – 0.8%).

2022. gada beigās 88 % Latvijas Bankas darbinieku bija augstākā izglītība, t. sk. 5.6 % – doktora grāds (2021. gadā attiecīgi 88 % un 4.2 %).

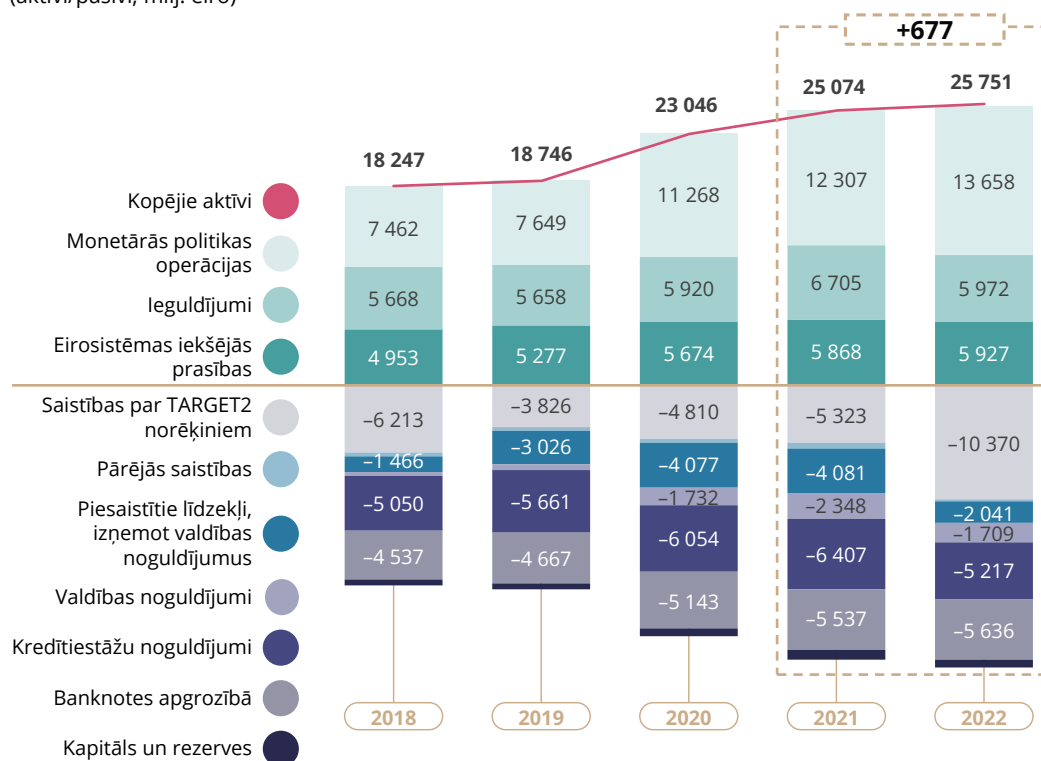
3. attēls. Latvijas Bankas darbinieku izglītība

Finanšu resursi

4. attēls. Latvijas Bankas bilance

(aktīvi/pasīvi; milj. eiro)

Latvijas Bankas finanšu vadības sistēma veidota tā, lai nodrošinātu atbalstu lēmumu pieņemšanai, finanšu risku pārvaldīšanu un finanšu līdzekļu lietderīgu izmantošanu. Nozīmīgākie Latvijas Bankas finanšu darījumi saistīti ar finanšu aktīvu pārvaldīšanu un monetārās politikas īstenošanu.

Latvijas Bankas aktīvi 2022. gadā pieauga par 677 milj. eiro. Galvenās aktīvu un pasīvu pārmaiņas bija šādas:

- pandēmijas ārkārtas aktīvu iegādes programmas un valsts sektora aktīvu iegādes programmas iegāžu rezultātā monetārās politikas operāciju aktīvi pieauga par 1351 milj. eiro;
- parāda vērtspapīru tirgus vērtības samazināšanās ievērojamā procentu likmju kāpuma dēļ un ieguldījumu portfeļu samazināšana radīja ieguldījumu aktīvu samazinājumu par 733 milj. eiro;
- pārrobežu maksājumu rezultātā par 5047 milj. eiro palielinājās saistības pret ECB par norēķinu rezultātu TARGET2 sistēmā;

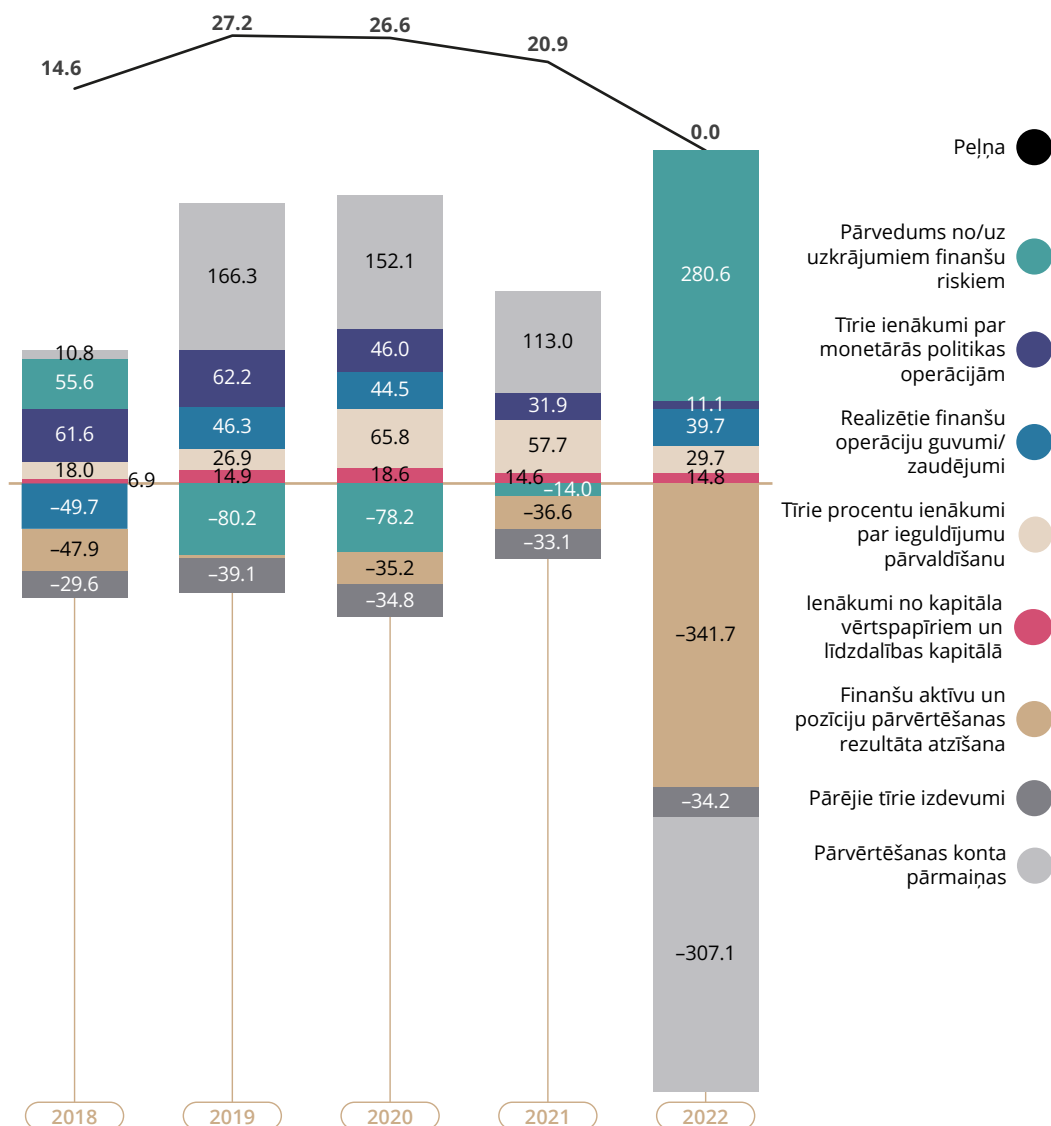
- piesaistītie līdzekļi, izņemot valdības noguldījumus, samazinājās par 2040 milj. eiro, galvenokārt samazinoties vērtspapīru pārdošanas ar atpirkšanu līgumu apjomam.

Latvijas Banka savu darbību galvenokārt finansē no finanšu ieguldījumu pārvaldīšanas un monetārās politikas operāciju ienākumiem. Latvijas Banka nesaņem finansējumu no valsts budžeta, bet veic maksājumus tajā 70 % apmērā no pārskata gadā gūtās peļņas. 2022. gadā Latvijas Banka neguva peļņu. Latvijas Bankas pēdējo piecu gadu kopējā peļņa ir 89 milj. eiro, bet ieskaitījums valsts ieņēmumos – 62 milj. eiro.

2022. gadā Latvijas Bankas finanšu ieguldījumu pārvaldīšanas un monetārās politikas operāciju ienākumus ietekmēja finanšu tirgos pastāvošā nenoteiktība un Krievijas īstenotais karš Ukrainā. Latvijas Bankas ieguldījumiem nozīmīgām tautsaimniecībā atkopjoties pēc Covid-19 ierobežojumu atcelšanas un vienlaikus pastiprinoties piegādes ķēžu problēmām, kā arī paaugstinoties energoresursu un pārtikas cenām, inflācija sasniedza ļoti augstu līmeni. Lai ierobežotu inflāciju, centrālās bankas sāka strauji paaugstināt bāzes procentu likmes, un tas izraisīja ieguldījumu tirgus vērtības samazinājumu. ECB paaugstinot procentu likmes, vienlaikus samazinājās arī ienākumi no Eirosistēmas monetārās politikas operācijām.

5. attēls. Latvijas Bankas peļņa

(milj. eiro)

Latvijas Bankas 2022. gada darbības finanšu rezultātus galvenokārt ietekmēja šādi faktori:

- ievērojamais procentu likmju kāpums nozīmīgākajos Latvijas Bankas ieguldījumu tirgos noteica parāda vērtspapīru tirgus vērtības samazināšanos un palielināja finanšu aktīvu un pozīciju negatīvo pārvērtēšanas rezultātu par 305.1 milj. eiro;
- pārvērtēšanas konta pārmaiņu samazinājumu par 420.1 milj. eiro ietekmēja minētais procentu likmju kāpums;
- zemāks vidējais vērtspapīru ienesīgums un lielākas valūtas riska ierobežošanas izmaksas samazināja tīros procentu ienākumus par ieguldījumu pārvaldīšanu par 28 milj. eiro;
- mazāki procentu ienākumi par pieņemtajiem noguldījumiem un lielāki procentu izdevumi par Eirosistēmas iekšējām saistībām procentu likmju kāpuma rezultātā samazināja tīros ienākumus par monetārās politikas operācijām par 20.8 milj. eiro;
- ņemot vērā apjomīgā procentu likmju kāpuma izraisīto negatīvo finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas rezultātu, Latvijas Banka izmantoja izveidotos uzkrājumus finanšu riskiem 280.6 milj. eiro apmērā.

Risku pārvaldīšana

Finanšu riski

Finanšu riskus Latvijas Bankā pārvalda ar mērķi mazināt iespējamu finanšu tirgus faktoru nelabvēlīgu pārmaiņu vai darījuma partnera saistību neizpildes negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas finanšu stāvokli un darbības finanšu rezultātiem. Pārvaldot finanšu riskus, t. sk. tirgus risku (cenas, procentu likmju un valūtas risks), kredītrisku un likviditātes risku, ievēro pieļaujamās finanšu risku ierobežojumus un parametrus, kuru ietvaros ilgtermiņā nodrošina ieguldījumu vērtības saglabāšanu, nepieciešamās likviditātes nodrošināšanu un ienākumu gūšanu (sk. arī sadaļas Ieguldījumu pārvaldīšana apakšsadaļu Risku vadība).

Latvijas Bankas finanšu riskus galvenokārt nosaka tās ieguldījumi finanšu instrumentos un ar Latvijas Bankas dalību Eurosistēmā saistītā vienotās monetārās politikas operāciju īstenošana un saistīto risku un finanšu rezultātu pārdale. Latvijas Bankas finanšu aktīvi galvenokārt pakļauti tirgus riskam un kredītriskam. Balstoties uz pamatotām risku aplēsēm, Latvijas Bankas padome lemj par uzkrājumu veidošanu finanšu riskiem saistībā ar Latvijas Bankas ieguldījumu pārvaldīšanas un citiem finanšu darījumiem, kā arī šo uzkrājumu izmantošanu, īstenojoties minētajiem riskiem.

Darbības riski

Darbības riskus pārvalda ar mērķi nodrošināt efektīvu procesa vai projekta izpildi un kvalitatīva rezultāta sasniegšanu noteiktajā laikā, kā arī procesa nepārtrauktu, atbilstīgu un drošu izpildi, mazinot iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas spēju veikt tās uzdevumus, reputāciju vai finansiālo stāvokli un darbības finanšu rezultātiem.

Darbības risku pārvaldīšanas procesā klasificē procesus un riskus, novērtējot risku ietekmi uz procesa vai projekta rezultātu un atkarībā no procesu un risku klasifikācijas nosakot un īstenojot piemērotāko rīcību, lai nodrošinātu atbilstošu risku pārvaldīšanu.

Latvijas Banka darbības riskus pārvalda vienotā darbības risku pārvaldīšanas ietvarā

Būtiskākie darbības riski	Pārvaldīšanas mērķis
Atbilstības riski	Nodrošināt Latvijas Bankas darbības atbilstību tiesību aktu prasībām
Darbības nepārtrauktības riski	Mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz tādu kritisko procesu izpildi, kuru pārtraukšana var izraisīt negatīvas sekas Latvijas finanšu sistēmai vai negatīvi ietekmēt Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu
Fiziskās drošības riski, t. sk. ar ugunsdrošību un civilo aizsardzību saistīti riski	Nodrošināt personu, Latvijas Bankas objektu, vērtību pārvadājumu un Latvijas Bankas rīkotu pasākumu fizisko drošību. Prioritāte – personu dzīvības un veselības aizsardzība
Informācijas drošības riski	Nepieļaut aizsargājamas informācijas nesankcionētu izpaušanu vai izmantošanu, klasificējot informāciju pēc tās konfidencialitātes un atbilstoši to aizsargājot
Informācijas sistēmu, t. sk. kibernetikas, riski	Mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas informācijas sistēmu un infrastruktūras pieejamību, drošību un integritāti

Darbības risku vadības pārvalde uztur vienotu darbības risku pārvaldīšanas ietvaru, organizē darbības risku pārvaldīšanas procesu un incidentu pārvaldīšanu, kā arī regulāri sniedz informāciju par darbības risku pārvaldīšanu atbilstoši Latvijas Bankas tiesību aktos noteiktajam. Risku pārvaldīšanas process balstās uz labāko praksi risku pārvaldīšanas jomā un koncentrē darbības risku pārvaldīšanai paredzētos resursus, tādējādi veidojot efektīvāku šā procesa pārvaldīšanas modeli.

Darbības risku pārvaldīšanu koordinē Latvijas Bankas darbības risku komiteja.

Latvijas Banka regulāri rīko mācības un testus, kā arī nodrošina darbinieku izglītošanu risku pārvaldīšanas jomā ar mērķi uzturēt atbilstošas darbinieku zināšanas un prasmes.

2022. gadā darbības risku pārvaldīšanas jomā galvenā uzmanība tika veltīta ar FKTK integrāciju saistītajām darbības risku pārvaldīšanas ietvara pārmaiņām, kritisko finanšu pakalpojumu pieejamības nodrošināšanai, kā arī tika turpināts darbs pie fiziskās drošības risku pārvaldīšanas pilnveidošanas. 2022. gadā darbības riski tika atbilstoši pārvaldīti, un īstenojamie risku ierobežošanas pasākumi samazina šos riskus līdz pieļaujamam līmenim.

Vienlaikus atbilstoši Latvijas Republikas Saeimas 2022. gadā pieņemtajiem grozījumiem likumā "Par Latvijas Banku" un Nacionālo bruņoto spēku likumā Latvijas Banka kopš 2022. gada 1. novembra ir tiesīga iesaistīt Militāro policiju Latvijas Bankas fiziskās drošības nodrošināšanai.

Ņemot vērā likumā noteiktās tiesības, Latvijas Banka un Nacionālie bruņotie spēki noslēdza vienošanos par militārās policijas iesaisti Latvijas Bankas objektu fiziskās drošības nodrošināšanā, pavadot un apsargājot skaidrās naudas pārvadājumus un veicot nekustamā īpašuma apsardzi. Sāktā sadarbība ir devusi iespēju pilnveidot un efektīvizēt attiecīgos procesus.

Ilgspējība

2022. gads vēl skaidrāk iezīmējis ilgtspējības jautājumu nozīmību visā pasaulē. Uzmanības centrā bijuši gan sociālās atbildības faktori, piemēram, saistībā ar humanitāro krīzi, gan vides faktori – klimata pārmaiņas, enerģētiskā krīze un pastāvīgi augošā nepieciešamība strauji mazināt atkarību no fosilajiem resursiem –, gan pārvaldības faktori, piemēram, sankciju ietekme, starptautisku kompāniju darbības pārtraukšana Krievijā un citi.

Latvijas Banka 2022. gadā turpināja darboties visos tās [ilgtspējības stratēģijā](#) noteiktajos virzienos, īpaši fokusējoties uz risku analīzi, kā arī dažādu tautsaimniecības nozaru analīzi no ilgtspējības skatpunkta, par ko sagatavotas virkne publikāciju (sk., piemēram, [šeit](#), [šeit](#) un [šeit](#)), lai vērstu sabiedrības uzmanību uz aktualitātēm ilgtspējības jomā. Ilgtspējības principi arvien vairāk kļūst par Latvijas Bankas ikdienas darba sastāvdaļu – gan iekļaujot ilgtspējas aspektus Latvijas Bankas [pētījumos](#), gan ieviešot ilgtspējības principus citās Latvijas Bankas darbības jomās, par ko sīkāk aprakstīts attiecīgajās pārskata sadaļās.

Lai aktualizētu būvniecības nozares izaicinājumus ilgtspējas aspektā, Latvijas Banka sarunu festivāla LAMPA ietvaros organizēja [diskusiju](#) “Vai globālā sasilšana uzkursēs arī Latvijas būvniecību?”. Daloties ar savām zināšanām, Latvijas Bankas eksperti piedalījušies arī citu organizāciju rīkotajās diskusijās, t. sk. Eiropas Klimata pakta [paneldiskusijā](#) “Vai ekonomiskā krīze atceļ zaļo kursu?”.

Latvijas Bankas telts “Tālskate” sarunu festivālā “Lampa”

Latvijas Bankas 100 gadu jubilejas pasākumu ietvaros 2022. gada novembrī notika starptautiska ekonomikas [konference](#) "Ilgtspēja un nauda: veidojot nākotnes ekonomiku", kurā liela uzmanība tika pievērsta jautājumam par virzību uz patiesi zaļu ekonomiku.

Finanšu stabilitātes jomā tika analizēta [uzņēmumu pakļautība fiziskajiem riskiem un fizisko risku tendences](#) un veikti pētījumi par [pielāgošanos](#) klimata pārmaiņām un to [ietekmi uz norisēm finanšu sistēmā](#). Tika uzsākti finanšu stabilitātes analītiskie darbi, kuru rezultāti gaidāmi nākotnē – piemēram, tiek veikta klimata stresa testu scenāriju analīze, ir uzsākta bioloģiskās daudzveidības problemātikas izpēte, kā arī tiek savietoti dažādi datu avoti izvērtēšanas analīzes veikšanai, kas ļaus padziļināti pētīt dažādu veidu plūdu risku un citu fizisko risku ietekmi, novērot ēku energoefektivitātes rādītājus nodrošinājumam un finansētā autoparka virzību uz oglekļa tīriem dzinējiem.

Ilgtspējas aspektiem 2022. gadā pievērsta arvien būtiskāka uzmanība arī rezervju pārvaldīšanas jomā. Attīstīto tirgu akciju portfelis 2022. gadā tika pārveidots atbilstoši Latvijas Bankas ilgtspējības stratēģijai, un tā mērķa rādītāji ietver: oglekļa emisiju neitralitātes veicināšanu, vēlākais, līdz 2050. gadam, portfeļa piemērošanu Parīzes nolīguma noteikumiem, vides piesārņojuma novēršanas, bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas un vides, sociālās atbildības un pārvaldības faktoru (ESG) veicināšanu. Izklāsts par ilgtspējības kritēriju piemērošanu un pārmaiņām ieguldījumu portfeļos atspoguļots ziņojumā ["Ar klimata pārmaiņām saistītās informācijas atklāšana par Latvijas Bankas ar monetāro politiku nesaistītiem portfeļiem"](#).

EDVARDS KUŠNERS

Latvijas Bankas
padomes padomnieks,
ilgtspējības vadītājs

2022. gads vēl skaidrāk iezīmējis ilgtspējības jautājumu nozīmību visā pasaulē. Uzmanības centrā bijuši gan sociālās atbildības faktori, piemēram, saistībā ar humanitāro krīzi, gan vides faktori – klimata pārmaiņas, enerģētiskā krīze un pastāvīgi pieaugošā nepieciešamība strauji mazināt atkarību no fosilajiem resursiem –, gan pārvaldības faktori, piemēram, sankciju ietekme, starptautisku kompāniju darbības pārtraukšana Krievijā un citi.

Turpinās arī ilgtspējības principu ieviešana “pašu mājās” – Latvijas Bankas darbiniekiem 2022. gadā, tāpat kā iepriekšējos gados, tika organizēti informatīvi semināri par klimata un ilgtspējības jautājumiem, papildus izbūvēta vēl viena saules elektrostacija, kā arī izveidots pasākumu plāns apkures, ventilācijas un apgaismojuma optimizēšanai, lai kāpinātu Latvijas Bankas ēku un sistēmu energoefektivitāti ilgtermiņā.

2022. gadā tika izstrādāta [Latvijas Bankas stratēģija 2023. –2026. gadam](#), kā vienu no piecām vidēja termiņa stratēģiskajām prioritātēm ietverot arī finanšu sistēmas un tautsaimniecības ilgtspējību. Šīs prioritātes mērķi – virzīt ilgtspējības principu ieviešanu finanšu nozarē un tautsaimniecībā, piedalīties ilgtspējību veicinošas regulatīvās vides veidošanā un rīkoties ilgtspējīgi bankas ikdienas darbā – noteiks mūsu turpmāko darbu ilgtspējības jomā jau kā integrētai iestādei, kuras pārziņā ir gan centrālās bankas funkcijas, gan finanšu un kapitāla tirgus uzraudzība un finanšu sektora noregulējums.

Ekonomiskā vide un monetārā politika

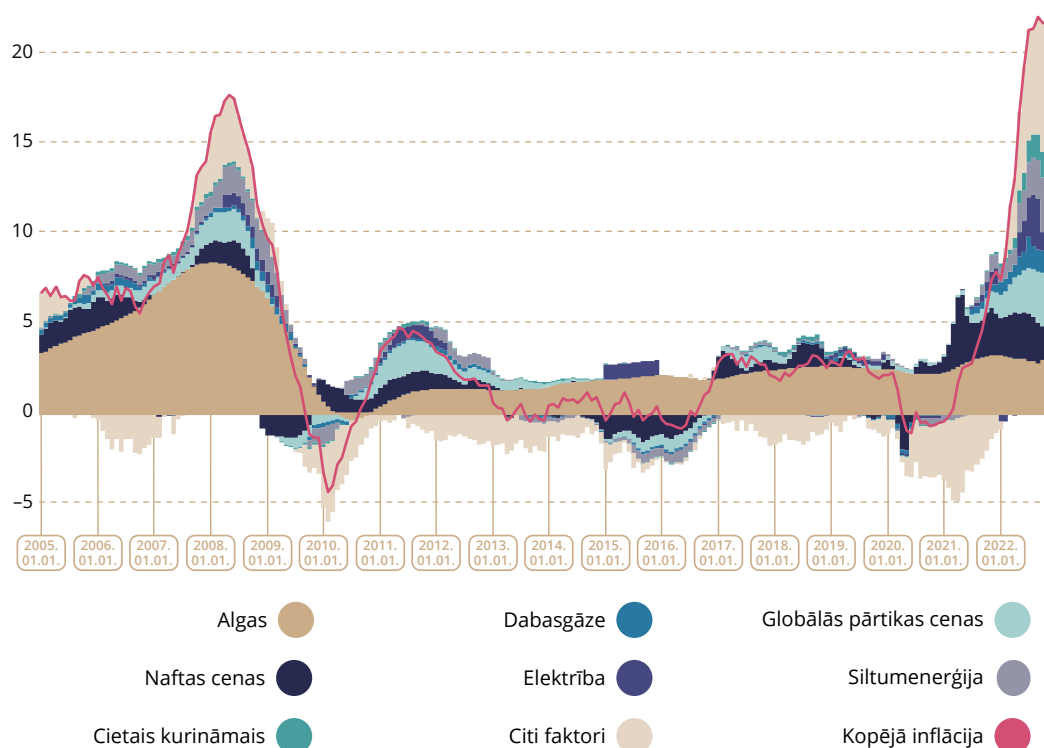
Monetārās politikas virziena maiņa – inflācijas atgriešanās 2 % vidējā termiņa mērķa līmenī nodrošināšanai

2022. gads paliks atmiņā ar negaidīti augsto inflācijas līmeni. Daļa no šā pieauguma bija paredzama, jo jau 2021. gada beigās bija sācies energoresursu cenu pieaugums, ko veicināja globālās tautsaimniecības atveseļošanās. 2021. gada decembrī Eirosistēmas speciālisti eiro zonai jau prognozēja augstāku inflāciju (3.2 % 2022. gadā un 1.8 % – 2023. un 2024. gadā). Taču Krievijas iebrukums Ukrainā strauji saasināja situāciju globālajā enerģijas tirgū. Eiropas valstis visvairāk ietekmēja samazinātas Krievijas dabasgāzes piegādes, izraisot gandrīz trīskārtīgu cenas pieaugumu salīdzinājumā ar 2021. gada vidējo līmeni un seškārtīgu – salīdzinājumā ar 2015.–2021. gada vidējo līmeni. Centrālo banku prognoze par inflācijas turpmāko dinamiku tika paaugstināta. Enerģijas cenu pieaugumam un tam sekojošajam pārtikas cenu kāpumam ietekmējot citu preču un pakalpojumu cenas, pasaules vadošās centrālās bankas 2022. gadā vairākkārt cēla to noteiktās procentu likmes lieliem soļiem, lai nepieļautu inflācijas iesaņķošanos. Vidēji 2022. gadā inflācija eiro zonā sasniedza 8.4 %, un decembra prognozēs Eirosistēmas speciālisti paredzēja 6.3 % un 3.4 % cenu pieaugumu attiecīgi 2023. un 2024. gadā, kā arī inflācijas atgriešanos tuvu 2 % mērķim 2025. gadā. Latvijas Bankas speciālisti arī Latvijas inflācijas prognozes 2023. gadam būtiski paaugstināja – no 2.9 % pirms gada uz 10.9 % [Latvijas Bankas decembra prognozēs](#).

Par pašreizējās augstās inflācijas iemesliem un tās normalizēšanos tika diskutēts 2022. gada decembra ekspertu sarunā [“Inflācija – toreiz un tagad”](#). Diskusijās tika secināts, ka atšķirībā no 2007.–2008. gadā pieredzētās inflācijas šoreiz problēmai ir globāls raksturs. Latvija kā maza, atvērta tautsaimniecība inflāciju “importē”, tāpēc inflācijas samazināšanās būs lielā mērā atkarīga no pasaules energoresursu un pārtikas tirgus cenu dinamikas.

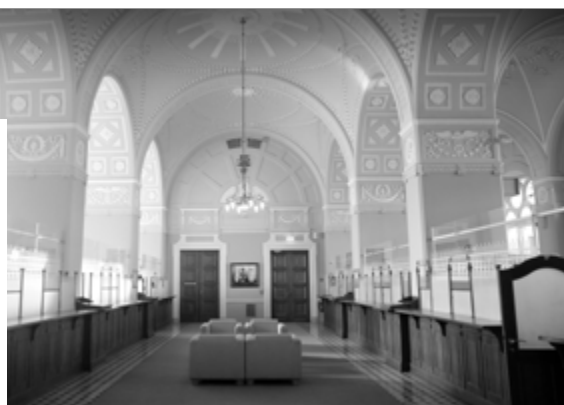
6. attēls. Latvijas inflācijas dekompozīcija

(gada pieauguma temps; %; devums; procentu punktos)

ULDIS RUTKASTE

Monetārās politikas
pārvaldes vadītājs

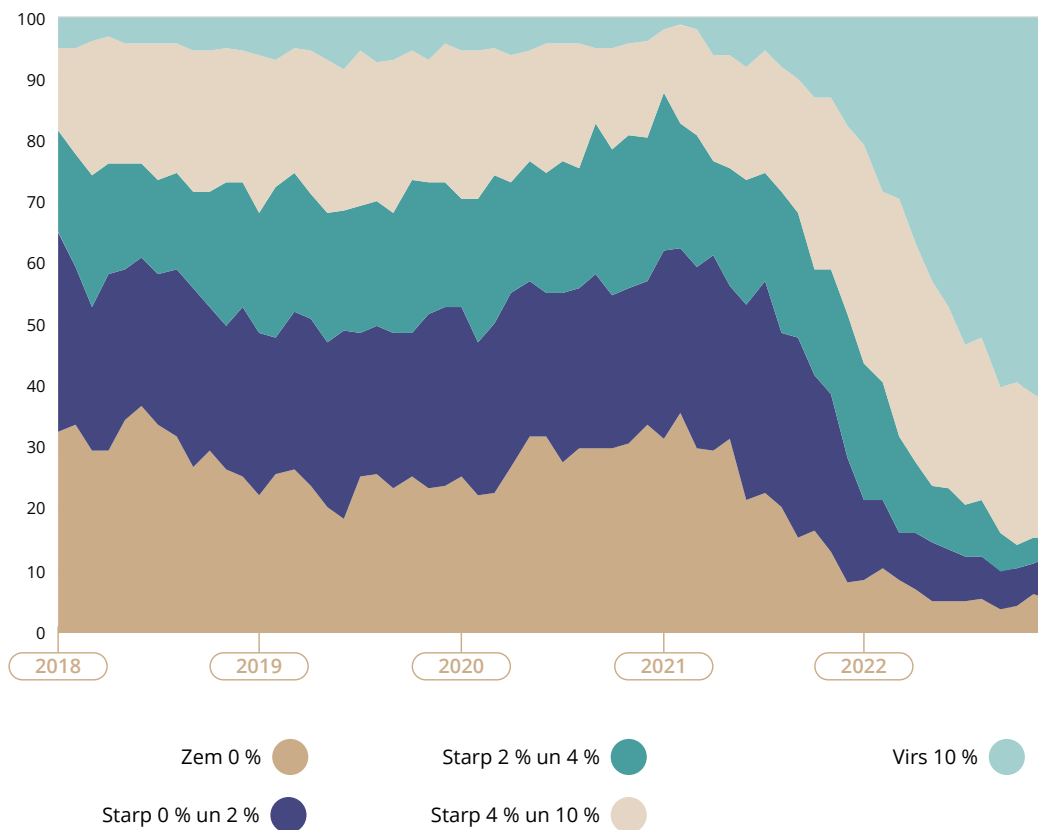
Lai gan augstākas procentu likmes nozīmē arī lielākas aizņemšanās izmaksas Latvijas valstij, sekmīgais darbs iepriekšējos 10 gados, pārfinansējot valdības parādu uz ilgāku laiku par rekordzemām procentu likmēm, ļaus ierobežot kopējo valdības parāda apkalpošanas izmaksu būtiskāku pieaugumu. Tomēr paredzams, ka pieaugošo procentu likmju netiešā ietekme – zemāks pieprasījums eksporta tirgos – Latvijas tautsaimniecību skars krietni plašāk.

Inflācija Latvijā ir bijusi būtiski augstāka nekā eiro zonā kopumā. Decembrī eiro zonā cenas bija par 9.2 % augstākas nekā pirms gada, savukārt Latvijā – par 20.7 %. 2022. gada [septembra "Makroekonomisko Norišu Pārskatā"](#) iekļautajā analizē secināts, ka atšķirību galvenokārt nosaka lielāks pārtikas un enerģijas īpatsvars Latvijas patēriņa grozā un straujāks šo cenu pieaugums, kas saistīts ar administratīvo regulējumu, nodokļu pārmaiņām un straujāku globālo cenu pārnēsi uz vietējām cenām. Baltijas valstīs straujāk aug arī algas, veidojot papildu spiedienu uz iekšzemes cenām.

2022. gadā augsto inflāciju izraisa galvenokārt piedāvājuma puse, t. i., to noteica augstākas izejvielu cenas. Tomēr piedāvājuma šoka ietekme var ielgt, ja notiek transmisija uz citām precēm un pakalpojumiem. Latvijas Bankas speciālistu veiktajā analizē konstatēts, ka inflācija pieaug arī pamatinflācijas aprēķinā ietvertajās produktu grupās. Šim procesam turpinoties, var mainīties sabiedrības inflācijas gaidas un pieaugt darbinieku algu palielināšanas pieprasījumu skaits, draudot ar noturīgi augstu inflāciju. Tāpēc, lai nepieļautu inflācijas iesakņošanos, ECB ir paaugstinājusi tās noteiktās procentu likmes.

7. attēls. Latvijas inflācijas komponenti pieauguma tempa dalījumā

(%)

Lai ierobežotu augošo inflāciju un inflācijas gaidu kāpumu, ECB sākumā bija nepieciešama procentu likmju paaugstināšana ar lielākiem soļiem, lai procentu likmes pieaugtu arī reālajā izteiksmē. Vēlāk, procentu likmēm tuvojoties dabiskajam jeb neitrālajam līmenim, to paaugstināšanas solis 2022. gada decembrī tika samazināts, tomēr monetārajai politikai joprojām virzoties finanšu nosacījumu nostiprināšanas virzienā. Par to, kas ir dabiskā procentu likme un kādas procentu likmes var gaidīt nākotnē, publicēti raksti Latvijas Bankas ekonomiskās analīzes vietnē makroekonomika.lv.

Aktuālas ir bijušas arī diskusijas par to, ka nestandarta monetārās politikas instrumentu (piemēram, aktīvu iegāžu) efektivitāte mainās dažādos apstākļos un ka tie pilnvērtīgi neaizstāj procentu likmju pārmaiņas. Par to sniegtas liecības arī [Latvijas Bankas veiktajā pētījumā](#). Tādējādi pašlaik galvenais

monetārās politikas instruments inflācijas pazemināšanai ir procentu likmju paaugstināšana, nevis aktīvu portfeļa apjoma samazināšana.

Par to, ko augstākas procentu likmes nozīmēs Latvijas tautsaimniecībai, oktobrī tika diskutēts ekspertu sarunā [“Procentu likmju celšana – rūgtas zāles, lai neieļautu infekciju”](#). Latvijas Bankas speciālisti kopā ar kredītiestāžu un Valsts kases ekspertiem, kā arī uzņēmumu pārstāvjiem secināja, ka atsevišķiem uzņēmumiem un mājsaimniecībām, kam parādu slogs ir lielāks, augstākas procentu likmes varētu radīt virkni izaicinājumu. Lai gan tiešā ietekme uz Latvijas tautsaimniecību kopumā būs neliela, ierobežojošu monetāro politiku lielā mērā izjutīsim caur eiro zonas tautsaimniecības norisēm un zemāku importēto inflāciju. Procentu likmju kāpuma tiešo ietekmi mazina zemais mājsaimniecību un uzņēmumu kredītsaistību līmenis, kas ierobežo kopējo kredītmaksājumu sloga pieaugumu. Lai gan augstākas procentu likmes nozīmē arī lielākas aizņemšanās izmaksas Latvijas valstij, sekmīgais darbs iepriekšējos 10 gados, pārfinansējot valdības parādu uz ilgāku laiku par rekordzemām procentu likmēm, ļaus ierobežot kopējo valdības parāda apkalpošanas izmaksu būtiskāku pieaugumu. Tomēr paredzams, ka augsto procentu likmju netiešā ietekme – zemāks pieprasījums eksporta tirgos – Latvijas tautsaimniecību skars krietni plašāk. Tā kā Eiropas Savienībā mājsaimniecību un uzņēmumu saistības pret kredītiestādēm ir teju trīs reizes lielākas nekā Latvijā, procentu likmju kāpums šo valstu tautsaimniecības skars smagāk. Tas atspoguļosies arī zemākā pieprasījumā pēc mūsu uzņēmumu produkcijas.

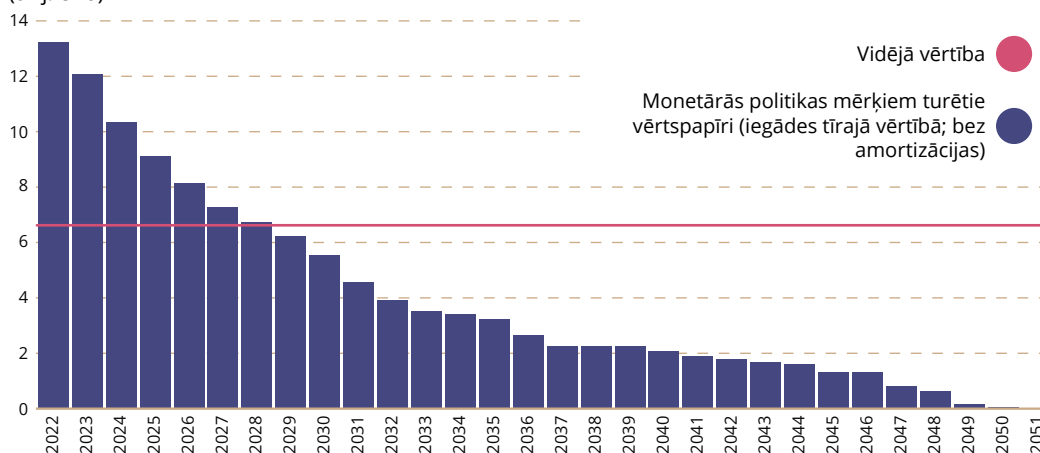
Uzsākot procentu likmju palielināšanu, pārskatīts arī pārējā monetārās politikas instrumentu klāsta lietojums. Pirmkārt, jūlijā pārtraucot aktīvu iegādes programmas (AIP) neto iegādes, Latvijas Bankas monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru portfelis vairs neturpina strauji palielināties. Otrkārt, saskaņā ar ECB Padomes 2022. decembra lēmumu kopš 2023. gada marta AIP portfelis tiks samazināts par vidēji 15 mljrd. eiro mēnesī. Atbilstoši kapitāla atslēgai Latvijas Bankas portfelis varētu samazināties gandrīz par 50 milj. eiro mēnesī.

Ekspertu saruna “Inflācija toreiz un tagad”

8. attēls. Monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru atlikums pa gadiem pēc to dzēšanas

(trilj. eiro)

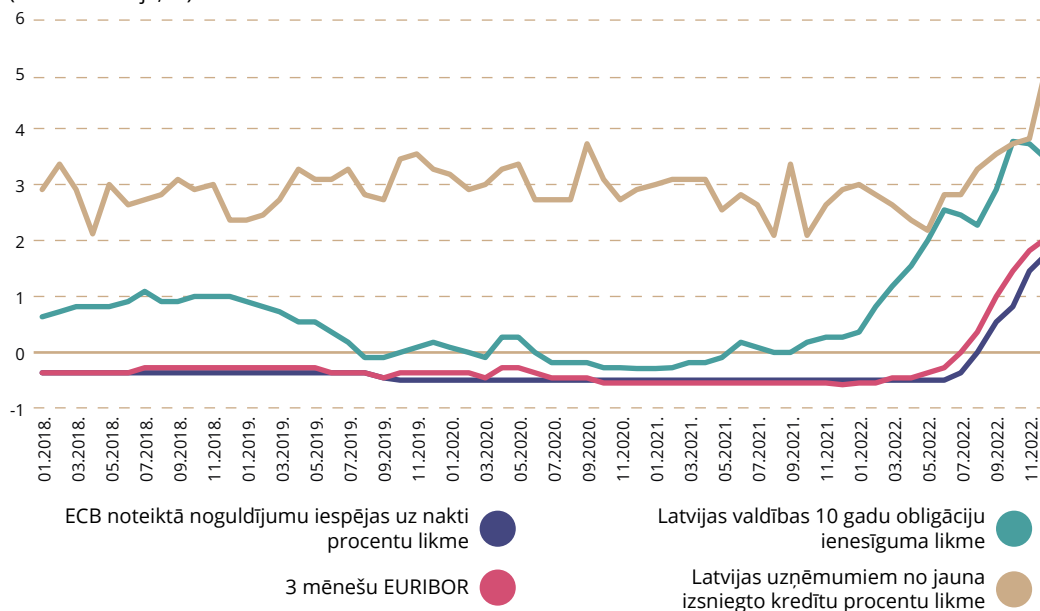

Treškārt, mazinot ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperāciju (TLTRO) labvēlīgos nosacījumus, arī Latvijas kredītiestādes ir paātrinājušas no Latvijas Bankas aizņemto līdzekļu atmaksu. Šo nestandarta instrumentu reversēšana nepieciešama, lai atjaunotu rezerves buferi (*policy space*) iespējamo nākotnes krīžu sekmīgai pārvarēšanai.

Paaugstinot ECB noteiktās procentu likmes, ir pieaugušas arī eiro zonas valdību parāda vērtspapīru ienesīguma likmes.

9. attēls. ECB noteiktā noguldījumu iespējas uz nakti procentu likme, 3 mēnešu EURIBOR, Latvijas valdības 10 gadu obligāciju ienesīguma likme un Latvijas uzņēmumiem no jauna izsniegto kredītu procentu likme

(mēneša vidējā; %)

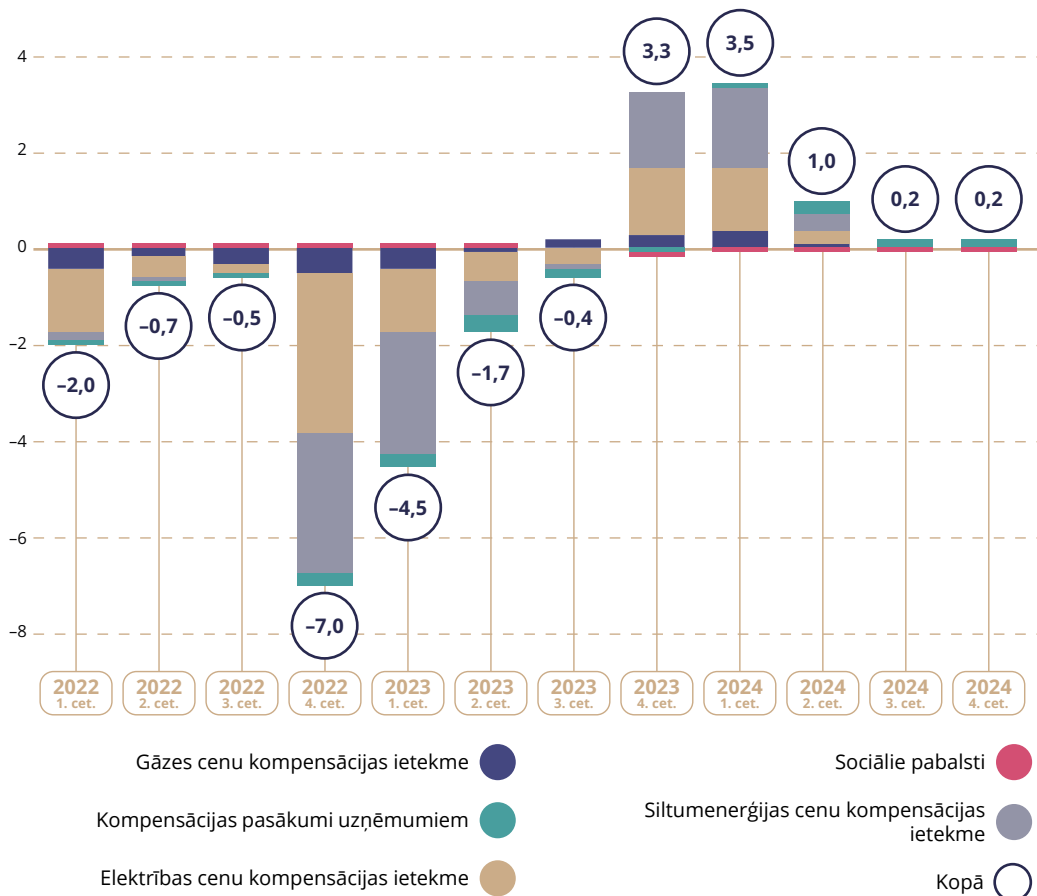
Latvijas valdībai jauna aizņemšanās ir kļuvusi dārgāka. Saskaņā ar Eiropas Komisijas vadlīnijām 2023. gads būs pārejas gads fiskālajai politikai, jo 2024. gadā ir paredzēta izņēmuma klauzulas (*general escape clause*) atcelšana un atgriešanās pie neitrālas fiskālās nostājas (pretstatā atbalstošajai fiskālajai nostājai, kas bija raksturīga Covid-19 pandēmijas periodam). Ja eiro zonas valstu valdības nespēs normalizēt fiskālo politiku un mēģinās turpināt ekspansīvo pieeju, monetārajai politikai var nākties reaģēt vēl stingrāk, nekā gaida finanšu tirgi, procentu likmes paaugstinot vēl vairāk. Šāda politikas instrumentu kombinācija (atbalstoša fiskālā politika un ierobežojoša monetārā politika) nav vēlama, jo palēninās inflācijas atgriešanos pie 2 % mērķa vidējā termiņā.

Valdības konsultēšana fiskālā atbalsta sniegšanā – energoresursu cenu krīzes un tautsaimniecības attīstības palēnināšanās negatīvās ietekmes mīkstināšanai

Straujā energoresursu cenu pieauguma un augstās inflācijas apstākļos valdība 2022. gadā sniedza atbalstu iedzīvotājiem un uzņēmumiem 2.2 % apmērā no iekšzemes kopprodukta. Latvijas Banka vērtēja gan atbalsta intensitātes atbilstību energoresursu cenu sadārdzinājumam, gan ietekmi uz tautsaimniecības izaugsmi un inflāciju. Kopumā tika secināts, ka atbalsts ir bijis samērīgs un ka tas palīdz mazināt recesijas dziļumu un piebremzē inflācijas kāpumu (sk. [Valsts atbalsts energoresursu krīzē. Ietekme uz ekonomiku](#)). Šie atbalsta pasākumi enerģijas cenu krīzē neapšaubāmi ir nepieciešami un stabilizē tautsaimniecību īstermiņā, tomēr tautsaimniecības izaugsmes potenciāla stiprināšanai ilgtermiņā nozīmīgas ir valsts investīcijas energoefektivitātes un energoneatkarības veicināšanai.

10. attēls. Valdības atbalsta ietekme uz inflāciju

(procentu punktos; salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu)

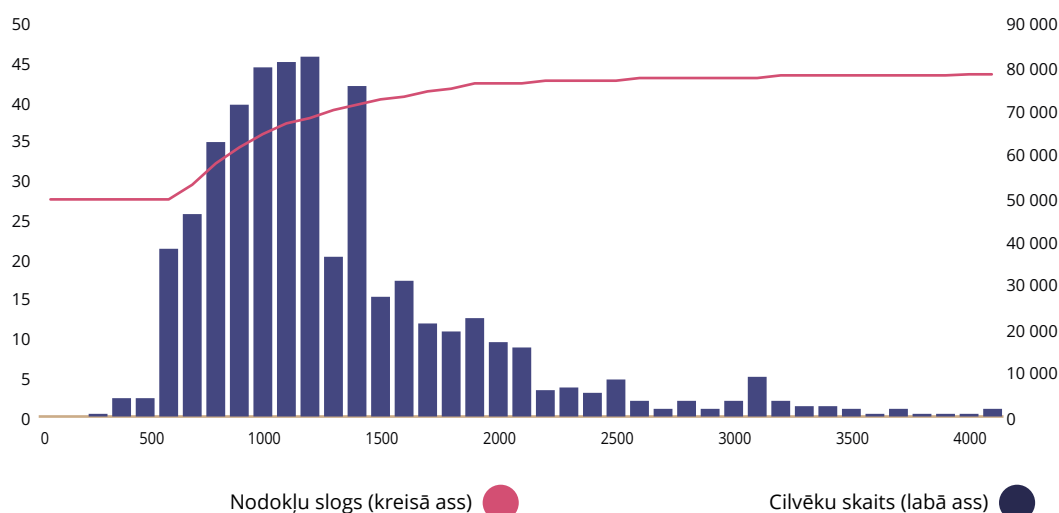

Latvijas Banka apkopojusi Eiropas valstu praksi, pieredzi un ieteikumus attiecībā uz energoresursu cenu krīzes atbalsta pasākumiem, sniedzot konsultācijas arī valdībai un dažādās darba grupās. Tikmēr valsts atbalsta pasākumi 2022./2023. gada apkures sezonā salīdzinājumā ar gada sākumu ir kļuvuši mērķētāki, vienlaikus saglabājot motivāciju sabiedrībā mazināt patēriņu, kas attiecīgi palielina atbalsta efektivitāti, mazinot tā fiskālo ietekmi.

Nodokļu politikas jautājumos 2022. gada nogalē aktualizējās diskusija par iespējamu darbaspēka nodokļu sloga samazināšanu. Darbaspēka nodokļu slogs Latvijā (līdzīgi kā vairākumā Eiropas Savienības valstu) ir samērā augsts, tomēr, lai tā samazināšana sniegtu pēc iespējas lielāku labumu Latvijas tautsaimniecībai, tā būtu jāīsteno apstākļos, kad darba tirgū ir pietiekamas rezerves un inflācija ir piebremzējusies (detalizētāk sk. [rakstā](#)). Ņemot vērā Latvijas zemo nodokļu ieņēmumu attiecību pret tautsaimniecības apjomu salīdzinājumā ar pārējām reģiona valstīm, darbaspēka nodokļu samazināšana, ja tāda tiktu īstenota, ir veicama fiskāli neitrālā veidā.

11. attēls. Nodokļu slogs darbinieku atalgojuma grupu dalījumā (2022. gada novembrī)

(nodokļu slogs; %; bruto alga; eiro)

Ar 2023. gada 1. janvāri valstī noteiktā minimālā alga ir palielināta no 500 uz 620 eiro. Šāds solis palīdzēs mazināt nabadzības risku un nevienlīdzību strādājošo vidū, tomēr tam ir arī blakusparādības. Augstāka minimālā alga var samazināt nodarbinātību, it īpaši jaunāka gadagājuma un zemu atalgoto darbinieku vidū. Proti, ja darbinieka produktivitāte ir zem minimālās algas līmeņa, darba devējam zūd ekonomiskais pamatojums saglabāt darbvietu. Augstākas minimālās algas ietekme var visai plaši variēt nozaru dalījumā – par to sīkāk sk. 2022. gada [septembra “Makroekonomisko Norišu Pārskatā”](#).

Publiskās investīcijas krīžu laikā, kad privātais sektors lielas neskaidrības apstākļos ir nogaidošs, var kalpot kā nozīmīgs tautsaimniecību stabilizējošs faktors. Tomēr 2022. gadā kopējais valsts pasūtījums, t. sk. ES fondu finansētos projektos, būvniecības jomā ir bijis mazāks un lēnāks, nekā tika gaidīts, plānojot budžetu. Krievijas iebrukuma Ukrainā ietekmē tika zaudēti tradicionālie piegādātāji, auga būvmateriālu un enerģijas cenas. Darbu izpildes termiņu pagarināšana un līgumcenu pārskatīšana vai pat līgumu laušana kavēja publisko investīciju ieviešanu.

Latvijas Bankas veiktā pētījuma rezultāti liecina, ka OECD valstīs, arī Latvijā, katrs eiro, kas ieguldīts valsts pamatkapitālā, piesaista privātās investīcijas vidēji divu eiro vērtībā. Tādējādi, atgriežoties pie sabalansētākas fiskālās politikas, tam nevajadzētu notikt uz valsts investīciju rēķina. Valsts investīcijas ir labs veids, kā stiprināt privātā sektora investīciju aktivitāti un sniegt būtisku devumu tautsaimniecības izaugsmei.

Latvijas Bankas speciālisti gan modelē būvniecības projektu sadārdzināšanās apmērus un iespējamās ieviešanas grafiku pārbīdes (t. sk. *Rail Baltica*), gan apzina un vērtē kopējos publisko investīciju plānus turpmākajiem gadiem, lai novērtētu būvniecības nozares pielāgošanās spējas un riskus. 2022. gadā vairākkārt notikušas diskusijas (t. sk. ar OECD, Ekonomikas ministrijas un Finanšu ministrijas pārstāvjiem) un Latvijas Bankas speciālisti norādījuši uz nepieciešamību centralizēti veidot un publicēt kopējos publisko investīciju plānus vidējam termiņam, ieskaitot informāciju no pašvaldībām un pārējām budžeta iestādēm. Tas palīdzētu līdzsvarot valsts pasūtījumus laika skalā, tādējādi mazinot turpmāku cenu kāpuma risku, kā arī veicinātu privātā sektora plānošanas un darbu īstenošanas kapacitātes kāpumu, kvalitāti un prognozējamību nozarē kopumā.

Analītikas pilnveidošana – tautsaimniecības ilgtspējīgas attīstības potenciāla izvērtēšanai

Pētniecība veicina kvalitatīvu ekonomikas politikas lēmumu pieņemšanu Latvijā un arī visā eiro zonā. 2022. gadā pētījumos analizētas Latvijas tautsaimniecībai svarīgas tēmas: [Latvijas uzņēmumu un to produkcijas dzīvotspēja eksporta tirgos, cenu mainības biežums un apmērs eiro zonas valstīs un ēnu ekonomikas apmēra novērtējums](#). Šie pētījumi padziļina izpratni par makroekonomiskajām norisēm Latvijā un ļauj detalizētāk analizēt dažādu satricinājumu ekonomisko ietekmi. 2022. gadā Latvijas Bankas veikto pētījumu rezultāti prezentēti 34 starptautiskās zinātniskajās konferencēs vai pētniecības semināros, atspoguļoti 6 Latvijas Bankas pētījumos, 2 diskusiju materiālos un 3 zinātniskajos žurnālu rakstos (sk. 5. pielikumu).

Turpinājusies arī “zaļās ekonomikas” modeļu izstrāde. Šie modeļi palīdzēs izprast dažādus kanālus, pa kuriem klimata riski un valstu reakcija uz tiem ietekmēs Latvijas tautsaimniecību (sk. modeļu piemēru [šeit](#)).

Latvijas Bankas speciālisti analizējuši ēku pašreizējo [energoefektivitāti](#) Latvijā, aplēšot ēku siltumenerģijas ietaupījuma potenciālu, kā arī skaidrojot esošās situācijas iemeslus un piedāvājot risinājumus ēku atjaunošanas tempu kāpināšanai. Latvijas Bankas speciālisti ir norādījuši uz galvenajiem soļiem, kā, risinot energoresursu pieejamības un cenu krīzi, daudz veiksmīgāk būtu iespējams īstenot Latvijas [enerģētikas](#) un visas energoapgādes sistēmas pārveidi.

Aktualizēta diskusija par ilgtspējīgu ekonomikas politiku un [energoprātību](#), jo gan pandēmija, gan enerģijas cenu krīze, kas prasīja tūlītējus risinājumus, paspilgtināja līdz šim nepaveikto ilgtspējīgas attīstības jomā. Nepieciešamo atbalsta pasākumu steidzami risinājumi [budžeta izdevumus](#) Latvijā vēl vairāk pakļāvuši klimata riskiem. Šādas situācijas var veicināt arī ažiotažas pieprasījumu, cenu kāpumu, kā arī nepilnīgi koordinētu risinājumu risku.

Iekšzemes kopprodukts un ienākumi raksturo iedzīvotāju materiālo labklājību, taču tie ir tikai iedzīvotāju dzīves kvalitātes celšanas instrumenti. Latvijas Banka analizēja, kā savu dzīves kvalitāti vērtē rīdzinieki, ņemot vērā dažādus aspektus, piemēram, drošību, vides piesārņojumu, demogrāfiju, mājokļu pieejamību u. c. Dzīves kvalitātes salīdzinošie mērījumi liecina, ka Rīga atpaliek no Tallinas, Viļņas un vairākuma Eiropas pilsētu ievērojami vairāk nekā iedzīvotāju ienākumu ziņā. Ar analīzes rezultātiem iepazīstinātas Rīgas pašvaldības amatpersonas. Par šo tēmu publicēts arī [diskusiju materiāls](#) un notika [ekspertu saruna](#) “Kā Rīgai nezaudēt Baltijas sacensībā un atgūt Eiropas metropoles statusu?”. Pētījumā secināts, ka dzīves kvalitāte galvaspilsētā var būt daudz augstāka pat esot pašreizējam ienākumu līmenim (iekšzemes kopprodukts uz vienu iedzīvotāju) un iedzīvotāju skaitam. Tas norāda uz vērā ņemamu Rīgas attīstības potenciālu.

Monetārās politikas pārvaldes Pētniecības daļas vadītājs Kārlis Vilerts un galvenie pētnieki – Ludmila Fadejeva un Oļegs Tkačevs.

KĀRLIS VILERTS

Pētniecības daļas
vadītājs

Pētniecība veicina kvalitatīvu ekonomikas politikas lēmumu pieņemšanu Latvijā un visā eiro zonā. Pētījumi padziļina izpratni par makroekonomiskajām norisēm Latvijā un ļauj detalizētāk analizēt dažādu satricinājumu ekonomisko ietekmi.

Finanšu stabilitāte

Ar 2023. gadu Latvijas Bankai pārņemot makrouzraudzības politikas funkcijas, tika reorganizēta Finanšu stabilitātes pārvalde. Tā pārdēvēta par Finanšu stabilitātes un makrouzraudzības politikas pārvaldi, un tajā izveidotas divas daļas – Finanšu stabilitātes analīzes daļa un Makrouzraudzības politikas daļa. Makrouzraudzības politikas daļa turpmāk veiks makrouzraudzības funkcijas, t. sk. [sagatavos makrouzraudzības lēmumu projektus un makrouzraudzības prasības regulējošos aktus](#).

Starptautiskā sadarbība

2022. gadā Latvijas Banka sniedza ieguldījumu Ziemeļvalstu un Baltijas valstu stabilitātes grupas (Ziemeļvalstu un Baltijas valstu centrālo banku, uzraudzības un neregulējuma iestāžu un finanšu ministriju sadarbības grupa pārrobežu krīžu koordinācijai, informācijas apmaiņai un tās sagatavošanai) darbā. Latvija 2022. gadā bija grupas prezidējošā valsts. Šajā grupā, ņemot vērā iepriekšējos gados veikto finanšu krīzes vingrinājumu secinājumus, tika izveidotas trīs darba apakšplūsmas: 1) drošas informācijas apmaiņas īstenošanai starp dalībniekiem, kuras vadību uzņēms Latvijas Banka; 2) juridisko šķēršļu identifikācijai informācijas apmaiņai krīzes vadībā iesaistītajām funkcijām un iestādēm, kuras koordinējošo lomu Latvijā uzņēms Latvijas Banka; 3) nākamā krīzes vingrinājuma sagatavošanas darba plūsma. Latvijas Banka turpināja aktīvu iesaisti arī Ziemeļvalstu un Baltijas valstu makrouzraudzības forumā un centrālo banku sadarbības ietvarā attiecībā uz pārrobežu finanšu iestādēm.

2022. gadā ar Latvijas Bankas speciālistu līdzdalību tapa Starptautisko norēķinu bankas Finanšu stabilitātes institūta [raksts par 2008. gada finanšu krīzi Baltijas valstīs](#), kurš papildināja rakstu sēriju par banku krīzes vadību.

Latvijas Banka aktīvi piedalījās SVF īstenotajā Ziemeļvalstu un Baltijas valstu tehniskās palīdzības projektā “Finanšu plūsmu analīze un AML/CFT uzraudzība”, sniedzot konsultācijas novērtējuma metodoloģijas pilnveidei un nodrošinot datus pilnvērtīga novērtējuma veikšanai.

Latvijas Banka sniedza ieguldījumu eiro zonas sistēmisko risku finanšu stabilitātes un makrouzraudzības politikas novērtējumā, piedaloties Finanšu stabilitātes komitejas (to veido ECB un banku savienības valstu centrālo banku un uzraudzības iestāžu pārstāvji) un tās apakšgrupu darbā, kā arī līdzdarbojās Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas (ESRK) Konsultatīvajā speciālistu komitejā un tās darba grupās politikas un analīzes dokumentu izstrādē un viedokļa formulēšanā ES līmenī.

Pētījumi un publikācijas

2022. gadā Latvijas Banka padziļināti izvērtēja [kredītņēmēju ievainojamību inflācijas un procentu likmju kāpuma apstākļos](#). Analīzes rezultāti tika publicēti tīmekļvietnē makroekonomika.lv un apspriesti Latvijas Bankas organizētajās publiskajās ekspertu sarunās, kā arī tika prezentēti Ziemeļvalstu un Baltijas valstu centrālo banku finanšu stabilitātes darba grupā.

Nozīmīgs darbs turpinājās finanšu sistēmas ilgtspējas analīzes jomā. Apvienojot klimata prognožu, uzņēmumu finanšu un uzņēmumu struktūrvienību ģeotelpiskos datus, [veikta klimata pārmaiņu fizisko risku ietekmes uz Latvijas uzņēmumiem izpēte](#), kas parādīja, ka uzņēmumu darbību nākotnē ietekmēs intensīvāki nokrišņi un plūdu riski. Īpaši izceļami karstuma radītie riski pilsētās, kur koncentrējas uzņēmumu saimnieciskā darbība. Veikts arī [fizisko \(dabas katastrofu\) risku no klimata pārmaiņām novērtējums](#), veltot tam vairāku rakstu sēriju tīmekļvietnē makroekonomika.lv. Galvenie ir plūdu riski, bet nozīmīgi ir arī ar vētrām saistītie riski, un būtiska loma ir [apdrošinātājiem, kuri veic šo risku mazināšanu un pārnesi](#). Analizēta arī [mājokļu ilgtspējas tēma](#), un analīzes rezultātiem par ēku energoefektivitātes guvumiem, izmaksām un problēmām aktīvāka renovācijas procesa nodrošināšanā, sniedzot pamatojumu straujākas politiskās rīcības nepieciešamībai, bija veltīta diskusija sarunu festivālā LAMPA.

Turpinājās sabiedrības informēšana par [kiberdrošības riskiem](#) un aktualitātēm [kriptoaktīvu jomā](#). Tās būs nozīmīgas tēmas arī nākotnē – lai gan Latvijā nav konstatēti kritiski kiberincidenti, uzbrucēju aktivitāte ir pieaugusi, un [pret kiberriskiem ir iespējams apdrošināties](#). Kriptoaktīvu maksājumu apjomi Latvijā palielinās, tāpēc arī turpmāk jāseko līdzi ar kriptoaktīviem saistītajiem riskiem.

Latvijas Banka turpināja analizēt nekustamā īpašuma tirgus ievainojamību, attīstot Latvijas Bankas Kredītu reģistrā pieejamo datu klāstu un izstrādājot risinājumus aizņēmēju ievainojamības un no tās izrietošo risku finanšu nozarei vērtēšanai, izmantojot Kredītu reģistra un citu valsts reģistru (piemēram, Valsts zemes dienesta un Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra), kā arī Valsts ieņēmumu dienesta datus. Tika izveidots arī analīzes rīks, kurš automātiski apkopo internetā publicēto sludinājumu datus par nekustamajiem īpašumiem un uz kura bāzes tiek iegūta tirgus aktivitāti un cenu līmeni raksturojoša informācija.

Sadarbība ar valsts institūcijām

2022. gadā notika viena Makrouzraudzības padomes sēde, kurā Latvijas Bankas, FKTK un Finanšu ministrijas pārstāvji sprieda par finanšu stabilitātes sistēmiskajiem riskiem un nepieciešamību īstenot makrouzraudzības pasākumus, lai tos ierobežotu. Ņemot vērā FKTK integrāciju Latvijas Bankā, tika atbilstoši pārskatīts Latvijas Bankas, FKTK un Finanšu ministrijas līgums par sadarbību finanšu stabilitātes veicināšanā, paredzot, ka Latvijas Banka un Finanšu ministrija turpina sadarboties Makrouzraudzības padomē.

Latvijas Banka turpināja sadarbību ar Latvijas Republikas valsts institūcijām noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas (NILLTPF) novēršanas un sankciju jomā – normatīvā regulējuma pilnveidē, veidojot un uzturot Latvijas pozīciju par ES rīcības virzieniem NILLTPF novēršanas jomā, Latvijas Nacionālā NILLTPF riska novērtēšanas ziņojuma publiskojamā kopsavilkuma sagatavošanā un piedaloties Baltijas valstu un Ziemeļvalstu reģionālā AML (*anti-money laundering*; noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršana) tehniskās palīdzības projektā.

2022. gadā, konsultējot Finanšu ministriju, Latvijas Banka turpināja aktīvi piedalīties Latvijas pozīcijas sagatavošanā par Eiropas Komisijas tiesību aktu priekšlikumiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas (AML/CFT) regulējuma stiprināšanai, t. sk. arī par jaunās ES aģentūras noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošanai (AMLA) iespējamo atrašanās vietu Rīgā.

2022. gada laikā ar Finanšu nozares asociācijas un valsts institūciju pārstāvjiem tika diskutēts par pensiju 2. līmeņa nozīmību un attīstību, Valsts fondēto pensiju likuma potenciālajiem grozījumiem un to ietekmi uz Latvijas tautsaimniecību.

Latvijas Bankai un likumdevējam sadarbojoties ar Finanšu nozares asociāciju, tika īstenota krīzes laika hipotekāro parādsaistību dzēšana. Tika dzēsti bezcerīgi neatgūstami parādi vismaz 158 milj. eiro apmērā, palīdzot vismaz 3250 aizņēmējiem un to galvniekiem risināt savas kreditsaistību problēmas un atgriezties tautsaimniecības apritē.

2022. gadā Latvijas Banka izstrādāja priekšlikumus AS "Attīstības finanšu institūcija Altum" mājokļu garantiju programmas pilnveidei, kas tika publicēti 2022. gada "Finanšu Stabilitātes Pārskatā" un prezentēti Finanšu nozares asociācijas rīkotajā diskusijā par kredīšanu Latvijā.

ELMĀRS ZAKULIS

Finanšu stabilitātes
un makrouzraudzības
politikas pārvaldes
vadītājs

Kopš 2023. gada Latvijas Banka nosaka un īsteno makrouzraudzības politiku, tostarp piemēro makrouzraudzības politikas instrumentus, lai stiprinātu finanšu sistēmas noturību pret satricinājumiem un ierobežotu sistēmisko risku veidošanos. Latvijas Bankas likumā definētais jaunais makrouzraudzības mandāts un sinerģija starp makrolīmeņa un mikrolīmeņa kompetencēm ļaus īstenot makrouzraudzības uzdevumus vēl efektīvāk.

Ieguldījumu pārvaldīšana

Latvijas Banka zeltu un finanšu ieguldījumus pārvalda saskaņā ar ieguldījumu pārvaldīšanas vadlīnijām, ievērojot apdomīgas pārvaldīšanas principus. Ieguldījumu pārvaldīšana tiek veikta tā, lai vidējā termiņā nodrošinātu:

- ieguldījumu vērtības saglabāšanu,
- ieguldījumu likviditāti,
- ienākumu gūšanu.

Ieguldījumu pārvaldīšanā ņem vērā ilgtspējības principus un ievēro Eirosistēmas centrālo banku līguma par neto finanšu aktīviem (*Agreement on Net Financial Assets*) nosacījumus.

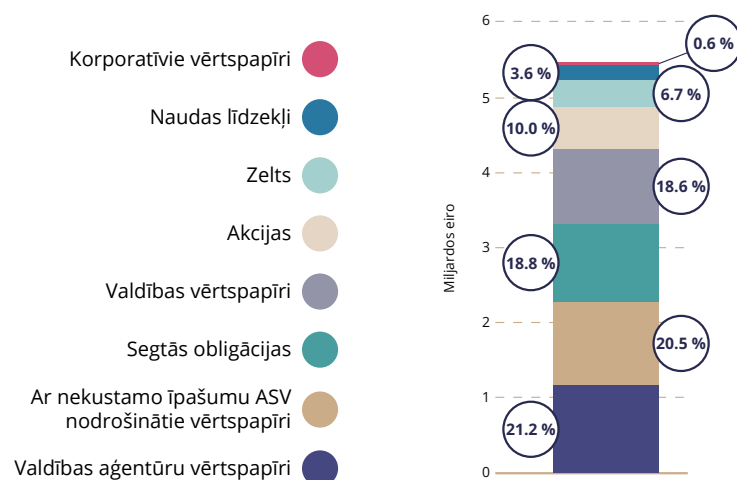
Ieguldījumu struktūra

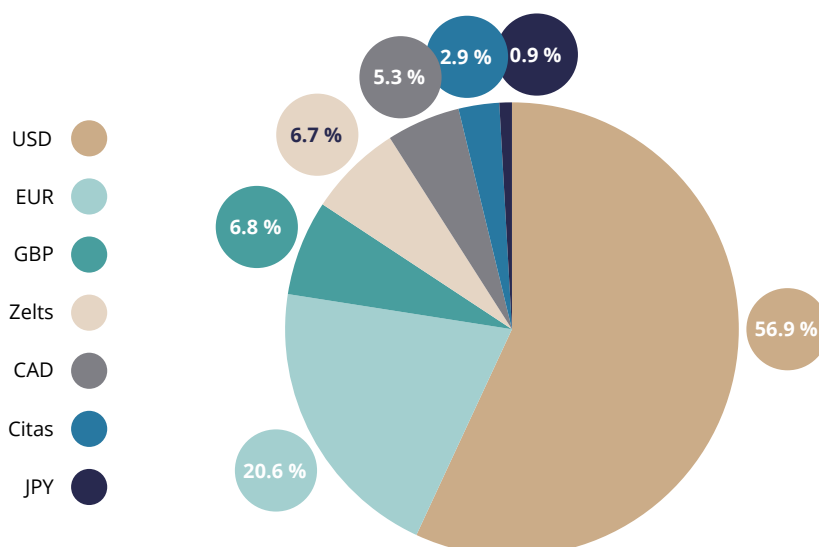
Ieguldījumu diversifikācija ir viena no ieguldījumu pārvaldīšanas pamatstratēģijām. Latvijas Banka finanšu aktīvus iegulda galvenokārt ASV un Eiropas valstu valdību, to aģentūru un starptautisko organizāciju emitētos parāda vērtspapīros, ar aktīviem nodrošinātos parāda vērtspapīros, attīstības valstu valdību parāda vērtspapīros, attīstīto un attīstības valstu akciju indeksos ietverto uzņēmumu akcijās, kā arī komercsabiedrību emitētos augstas kvalitātes parāda vērtspapīros.

2022. gada beigās Latvijas Bankas ieguldījumu portfeļu kopējais apjoms bija 5.5 mljrd. eiro.

Ņemot vērā recesijas iespējamības strauju palielināšanos, 2022. gadā Latvijas Banka pārdeva aptuveni ceturto daļu no tās ieguldījumiem akcijās, realizējot uzkrāto peļņu.

12. attēls. Ieguldījumu struktūra

Piezīme. Neietverot piesaistīto ieguldījumu portfeli.

Ieguldījumu pārvaldīšanas sadalījums

Latvijas Banka ieguldījumu pārvaldīšanā izmanto gan iekšējos, gan ārējos pārvaldītājus un ieguldījumus veic trijās finanšu aktīvu pamatklasēs – fiksēta ienākuma vērtspapīros, akcijās un zeltā.

- Lielāko daļu fiksēta ienākuma vērtspapīru ieguldījumu pārvalda Latvijas Bankā. Latvijas Bankā pārvaldīto 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru ieguldījumu neitrālais portfelis sastāv no ASV un Kanādas valdības 1–3 gadu, eiro zonas valstu un Apvienotās Karalistes valdības 1–10 gadu vērtspapīru svērtā indeksa. Neitrālā portfeļa struktūru veido:

ASV dolārs – 55 %;

eiro – 21 %;

Lielbritānijas sterliņu mārciņa – 14 %;

Kanādas dolārs – 10 %

Ieguldījumus attīstības valstu investīciju klases fiksēta ienākuma valdības vērtspapīros Latvijas Bankā īsteno, izmantojot biržā tirgto fondu (ETF).

Latvijas Banka fiksēta ienākuma vērtspapīru ieguldījumu pārvaldīšanai izmanto arī septiņu ārējo pārvaldītāju pakalpojumus. Ārējie pārvaldītāji pārvalda daļu no Latvijas Bankas finanšu aktīviem saskaņā ar Latvijas Bankas padomes noteiktajām vadlīnijām.

- Seši pārvaldītāji pārvalda ar nekustamo īpašumu ASV nodrošināto fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļus.
- Viens pārvaldītājs pārvalda investīciju klases globālo fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeli.

Visiem ieguldījumiem fiksēta ienākuma vērtspapīros, izņemot investīciju klases globālo fiksētā ienākuma vērtspapīru portfeli, tiek ierobežots valūtas risks pret eiro.

- Attīstīto tirgu akciju portfelis, kas tiek pārvaldīts atbilstoši attīstīto tirgu akciju indeksam un ko pārvalda ārējais pārvaldītājs, veido lielāko akciju ieguldījumu daļu. 2022. gadā šis portfelis tika pārveidots atbilstoši Latvijas Bankas ilgtspējības stratēģijai, un tā mērķa rādītāji ietver: oglekļa emisiju neitralitātes veicināšanu, vēlākais, līdz 2050. gadam, portfeļa pielāgošanu Parīzes nolīguma noteikumiem, vides piesārņojuma novēršanas, bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas un vides, sociālās atbildības un pārvaldības faktoru (ESG) veicināšanu.

Ieguldījumi attīstības tirgu akcijās tiek pārvaldīti atbilstoši attīstības tirgu akciju indeksam, izmantojot ETF.

- Latvijas Bankas ieguldījumi zeltā tiek glabāti Anglijas Bankā.

Izklāsts par ilgtspējības kritēriju piemērošanu un pārmaiņām ieguldījumu portfeļos atspoguļots ziņojumā [“Ar klimata pārmaiņām saistītās informācijas atklāšana par Latvijas Bankas ar monetāro politiku nesaistītiem portfeļiem”](#).

Tāpat kā pārējās eiro zonas centrālās bankas, Latvijas Banka nelielu finanšu aktīvu daļu nodevusi pārvaldīšanai ECB tās ārvalstu rezervju sastāvā. ECB rezerves pārvalda Eirosistēmas centrālās bankas, katra saņemot pārvaldīšanā finanšu aktīvu daudzumu atbilstoši attiecīgās centrālās bankas kapitāla atslēgai ECB. Latvijas Banka savu ECB nodoto ārējo rezervju aktīvu daļu Japānas jenās pārvalda kopā ar *Oesterreichische Nationalbank*. 1.1 tonna Latvijas Bankas zelta iekļauta ECB rezervēs.

Riska vadība

Riska vadība ir veiksmīgas ieguldījumu pārvaldības pamatnosacījums. Risku pārvaldīšanas ietvaros tiek izstrādāti riska scenāriji, novērtēts iespējamais atdeves un riska apmērs, kā arī modelēts optimālais aktīvu izvietojums. Katru darbdienu tiek pārbaudīta ieguldījumu atbilstība vadlīnijām un kontrolēts riska sadalījums atbilstoši pieņemtajiem ieguldījumu lēmumiem.

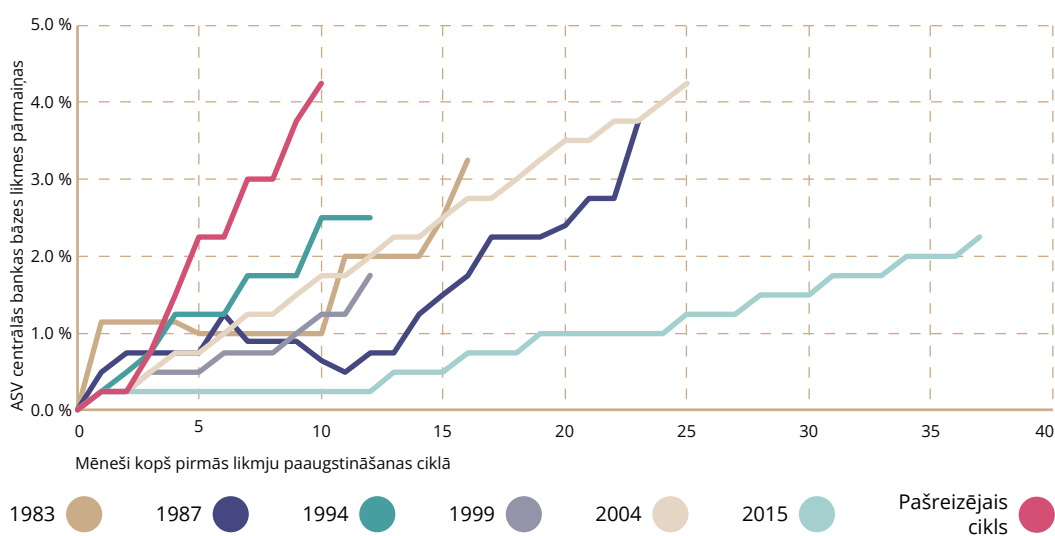
Procentu likmju risks ir viens no nozīmīgākajiem riska faktoriem, kas ietekmē Latvijas Bankas ieguldījumus. Pārvaldot ieguldījumus, uzmanība tiek pievērsta valdības 2, 5 un 10 gadu obligāciju procentu likmēm un riska prēmijām.

2022. gada norises

2022. gada laikā procentu likmes visos tirgos būtiski palielinājās, tā nogalē vairākos segmentos sasniedzot augstāko gada laikā novēroto līmeni, un tas ļoti negatīvi ietekmēja fiksēta ienākuma ieguldījumu portfeļu īstermiņa vērtību.

Straujais procentu likmju kāpums bija pārsteigums ne tikai investoriem, bet arī monetārās politikas lēmumu pieņēmējiem. Piemēram, ASV Federālo rezervju sistēmas lēmumu pieņēmēji 2021. gada decembrī gaidīja, ka 2022. gada beigās procentu likmes būs pieaugušas par 90 bāzes punktiem. Realitātē Federālo rezervju bāzes procentu likme pieauga par 425 bāzes punktiem.

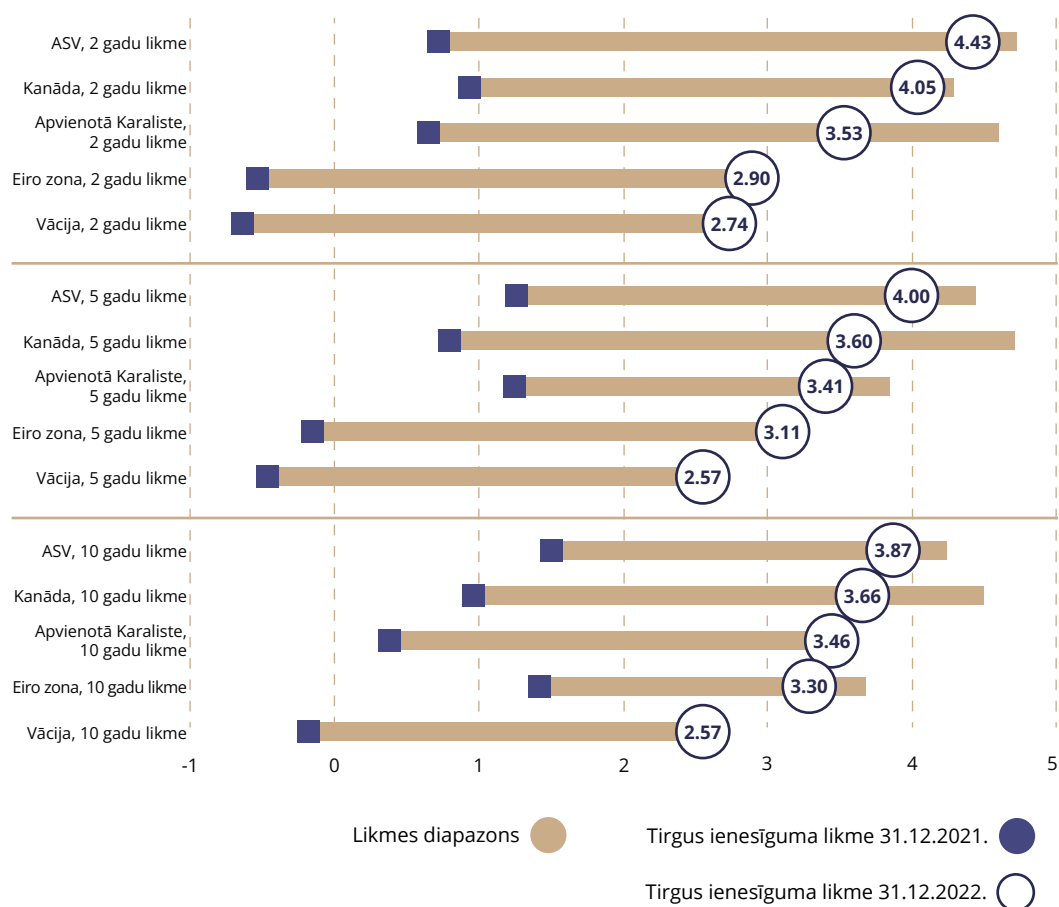
13. attēls. ASV Federālo rezervju sistēmas bāzes procentu likmju celšanas dinamika dažādos ekonomiskās attīstības ciklos

Avoti: Bloomberg Finance LP un Latvijas Banka.

14. attēls. Valdības vērtspapīru ienesīguma likmju dinamika 2022. gadā

(ienesīgums; %)

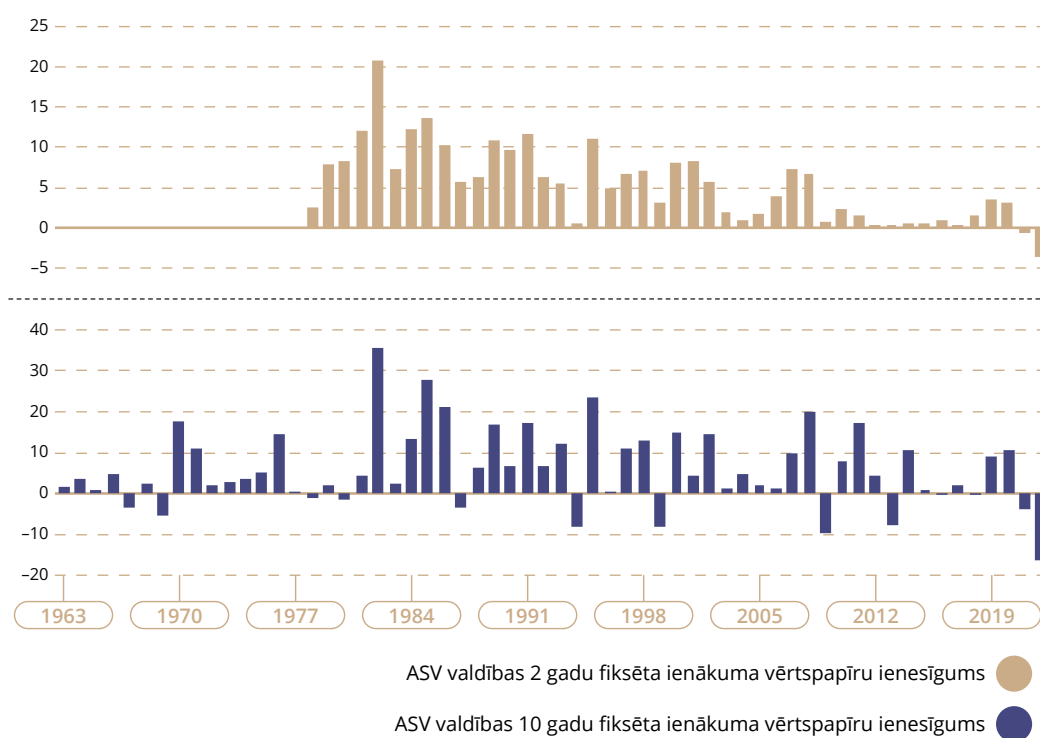

Avoti: Bloomberg Finance LP un Latvijas Banka.

Ņemot vērā zemo procentu likmju līmeni 2022. gada sākumā un straujo procentu likmju kāpumu, drošāko ieguldījumu instrumentu – valdības fiksēta ienākuma vērtspapīru – gada rezultāts (mērot ar ASV 2 un 10 gadu valdības fiksēta ienākuma vērtspapīru ienesīgumu) bija sliktākais attiecīgi pēdējo 45 un 60 gadu laikā.

15. attēls. ASV valdības 2 un 10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru ienesīgums

(%)

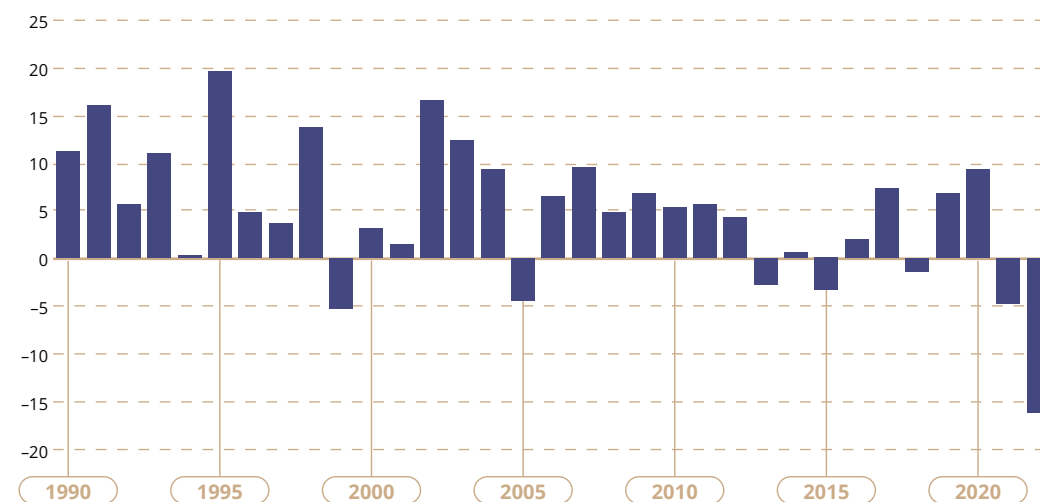

Avoti: Bloomberg Finance LP, ICE Data Services un Latvijas Banka.

Arī kopējais fiksēta ienākuma vērtspapīru rezultāts bija zemākais kopš novērojumu indeksa ieviešanas.

16. attēls. Bloomberg Global Aggregate indeksa kalendārā gada realizētais ienesīgums

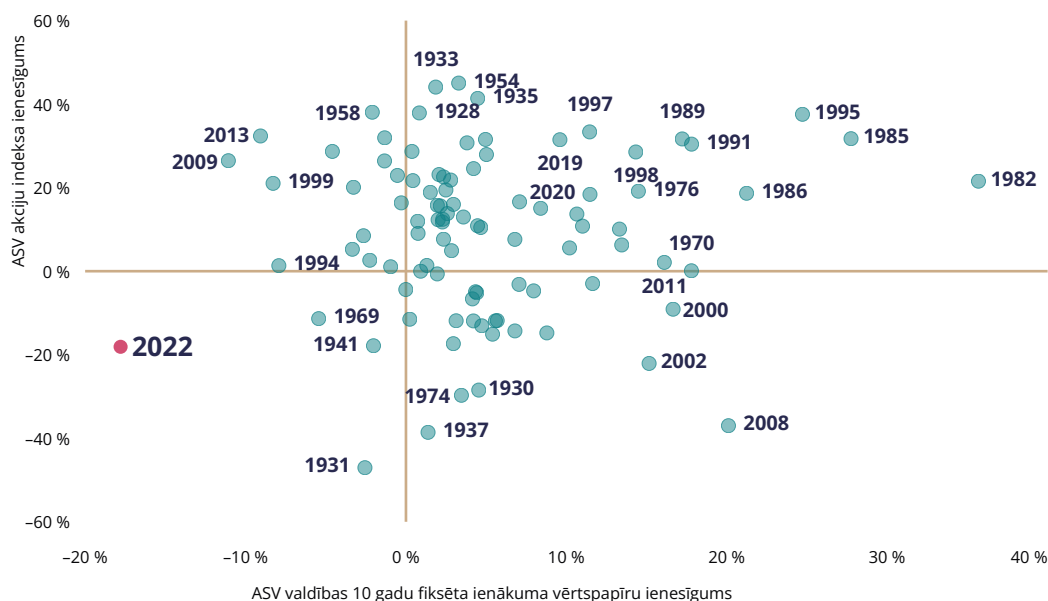
(%)

Avoti: Bloomberg Finance LP un Latvijas Banka.

2022. gads bija unikāls arī ar to, ka nesniedza investoriem reālas diversifikācijas iespējas. Šis vēsturiski bija pirmais gads, kad gan akciju cenas (ņemot vērā ASV S&P 500 indeksu), gan fiksēta ienākuma vērtspapīru vērtība (ņemot vērā ASV valdības 10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīrus) samazinājās vairāk nekā par 10 % viena gada laikā. Vienīgā aktīvu klase, kas uzrādīja pozitīvu ienesīgumu, bija dabas resursi.

17. attēls. S&P 500 un ASV valdības 10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru indeksu kalendārā gada realizētais ienesīgums kopš 1928. gada

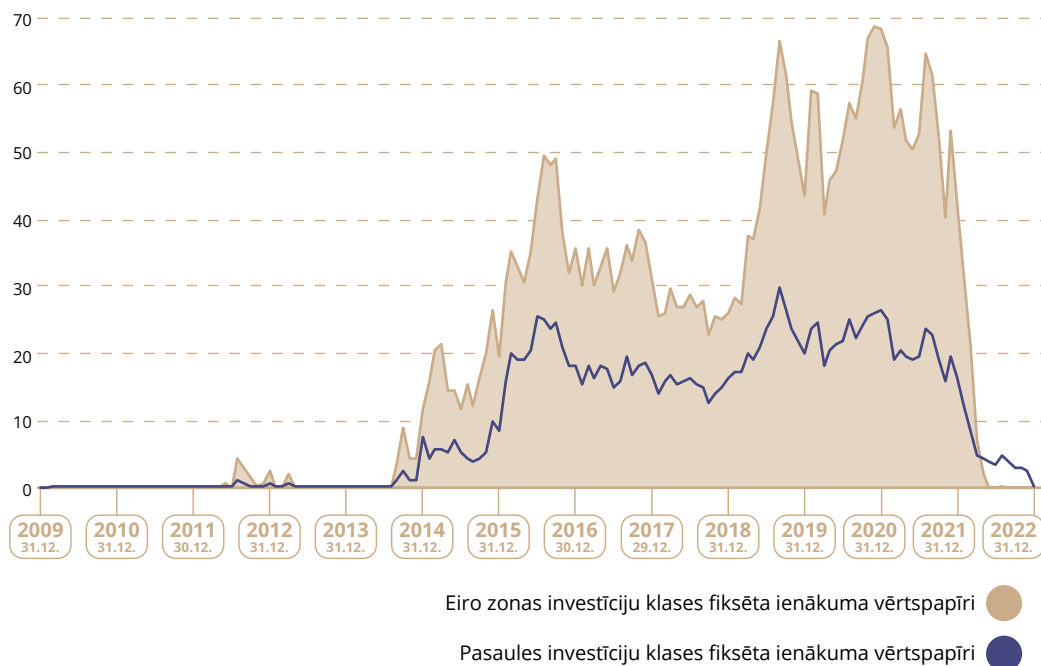

Avoti: Bloomberg Finance LP, ICE Data Services un Latvijas Banka.

2022. gada sākumā fiksēta ienākuma vērtspapīru ienesīguma likmes vēl arvien atradās ļoti zemos līmeņos – aptuveni 16,5 % no globālajiem ieguldījumu klases fiksēta ienākuma vērtspapīriem bija negatīvas ienesīguma likmes. 1. pusgadā likmes sāka strauji palielināties, un 2022. gada beigās šādu vērtspapīru apjoms bija pavisam neliels.

18. attēls. Fiksēta ienākuma vērtspapīri ar negatīvu ienesīguma likmi

(% no kopējiem vērtspapīriem)

Avoti: Bloomberg Finance LP un Latvijas Banka.

Augstākas ienesīguma likmes un zemākas akciju tirgus vērtības rada pozitīvu perspektīvu labākam ieguldījumu rezultātam vidējā termiņā.

Skaidrās naudas apgrozība

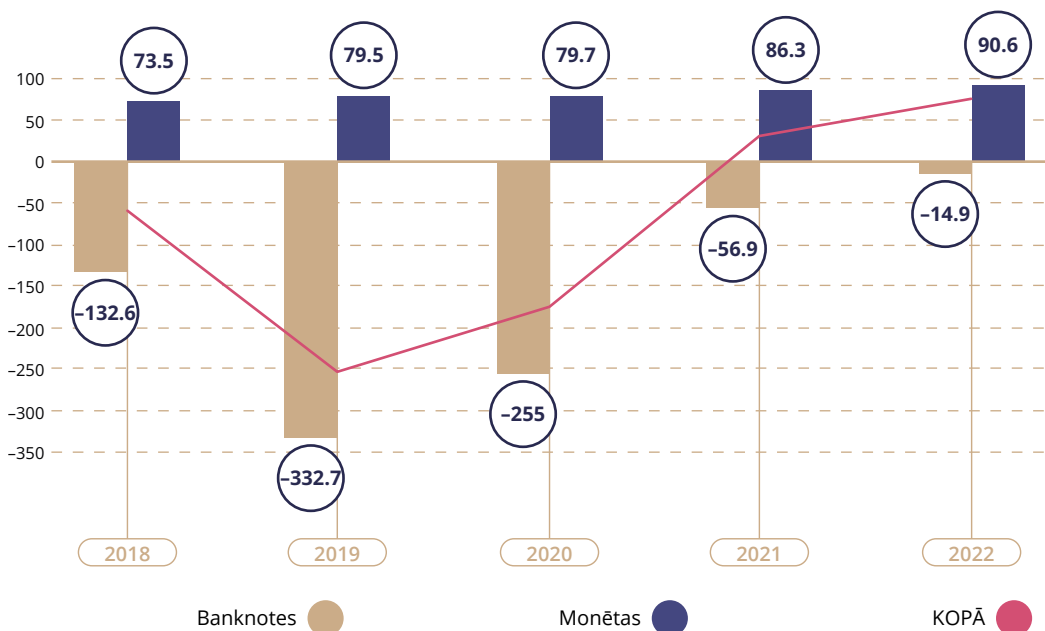
Skaidrās naudas aprites nodrošināšana

Lai gan iedzīvotāji arvien vairāk izvēlas norēķiniem izmantot bezskaidro naudu (saskaņā ar iedzīvotāju aptaujas datiem 2022. gada augustā nedēļas laikā viena persona veica vidēji 3.7 maksājumus skaidrā naudā un 8.9 maksājumus bezskaidrā naudā), viens no būtiskiem Latvijas Bankas uzdevumiem ir skaidrās naudas aprites nodrošināšana.

2022. gadā ir palielinājusies Latvijas Bankas eiro banknošu tīrā emisija, tomēr tā vēl arvien saglabājas negatīva (20. att.). Nozīmīgi pieaugusi arī Latvijas Bankas eiro monētu tīrā emisija. Tādējādi 2022. gada beigās Latvijas Bankas eiro banknošu un monētu kopējā tīrā emisija bija 75.7 milj. eiro.

19. attēls. Latvijas Bankas eiro banknošu un monētu tīrā emisija

(milj. eiro)

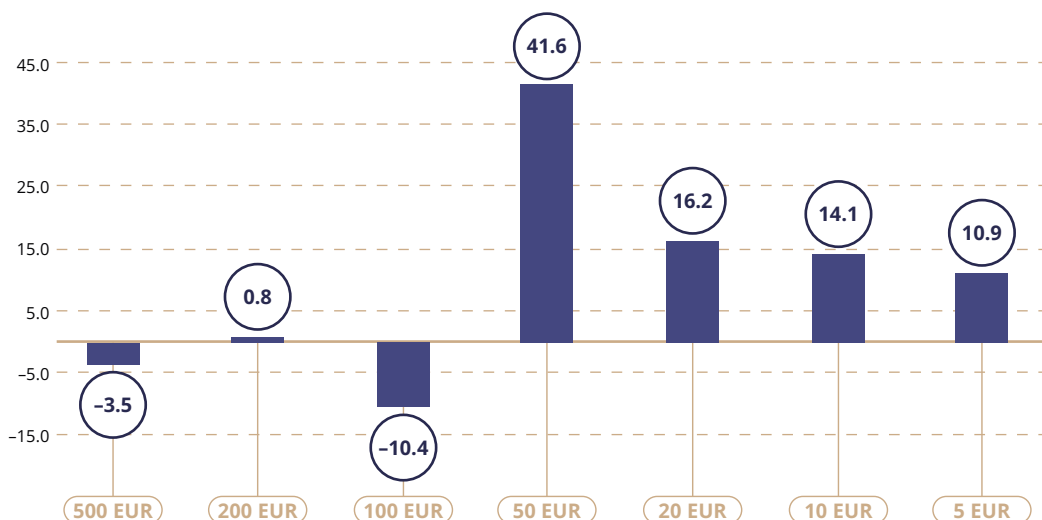

Latvijas Bankas eiro banknošu tīrā emisija skaita ziņā 2022. gada laikā pieauga par 12.8 % (līdz 69.8 milj. banknošu). No Latvijas Bankas emitētajām eiro banknotēm apgrozībā 2022. gada beigās visvairāk bija 50 eiro un 20 eiro (21. att.).

Latvijas Bankas eiro monētu tirā emisija skaita ziņā 2022. gadā pieauga par 6.3 %, decembra beigās sasniedzot 454.5 milj. monētu. No Latvijas Bankas emitētajām monētām 2022. gada beigās apgrozībā visvairāk bija 1 un 2 centu monētu (22. att.).

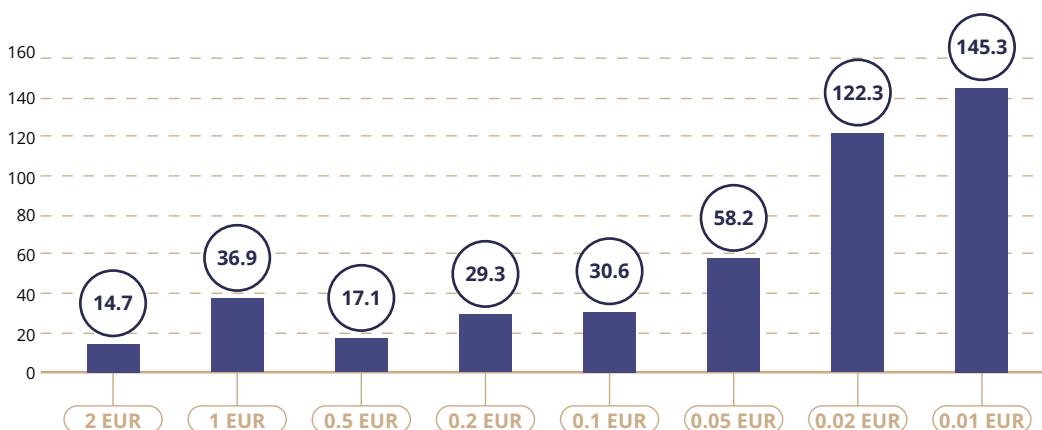
20. attēls. Latvijas Bankas eiro banknošu tirā emisija

(nominālvērtību dalījumā; 2014.–2022. gads; skaits milj.)

21. attēls. Latvijas Bankas eiro monētu tirā emisija

(nominālvērtību dalījumā; 2014.–2022. gads; skaits milj.)

No kredītiestādēm saņemtās skaidrās naudas nolietotības pakāpes un īstuma pārbaudi Latvijas Bankā nodrošināja automātiskās naudas apstrādes sistēmas, ar kurām 2022. gadā tika apstrādāti 126.3 milj. banknošu (par 3.3 % vairāk nekā 2021. gadā). 8.6 % (10.9 milj.) no apstrādātajām banknotēm tika atzītas par apgrozībai nederīgām un iznīcinātas.

2022. gadā Latvijas Banka turpināja reģistrēt un kontrolēt skaidrās naudas apstrādes iestādes jeb tos komersantus, kuri veic eiro banknošu un monētu apstrādi un laišanu otrreizējā apgrozībā. 2022. gada beigās Latvijā bija reģistrētas 35 skaidrās naudas apstrādes iestādes. Latvijas Banka to darbību pārbaudīja, novērtējot darbības atbilstību skaidrās naudas apstrādi regulējošajos normatīvajos aktos noteiktajām prasībām. 2022. gadā tika veiktas sešas šādas pārbaudes.

2022. gadā turpinājās lata naudas zīmju izņemšana no apgrozības. Gada laikā Latvijas Bankā no apgrozības tika saņemtas lata banknotes un monētas 0.8 milj. latu vērtībā (0.7 milj. latu banknotēs un 0.1 milj. latu monētās). 2022. gada beigās apgrozībā bija lata banknotes 39.7 milj. latu vērtībā un lata monētas 43.8 milj. latu vērtībā. Pērn decembra beigās apgrozībā skaita ziņā visvairāk bija 5 latu un 20 latu banknošu (attiecīgi 1.7 milj. un 0.7 milj.), savukārt no monētām – 1 santīma un 2 santīmu monētu (attiecīgi 149.4 milj. un 89.5 milj.).

2022. gada beigās Latvijas Banka, Latvijas Finanšu nozares asociācija, AS "Citadele banka", AS "SEB banka", "Swedbank" AS, un Luminor Bank AS Latvijas filiāle vienojās turpināt sadarbības memoranda par skaidrās naudas pieejamības nodrošināšanu Latvijas iedzīvotājiem darbību. Memoranda galvenais mērķis ir nodrošināt ērtu skaidrās naudas pieejamību iedzīvotājiem visā Latvijas teritorijā un tas paredz:

- līdz 2024. gada 1. janvārim saglabāt esošo bankomātu tīklu, nesamazinot bankomātu skaitu vairāk par 5 %;
- veidojot bankomātu tīklu, kopumā ievērot ne vairāk kā 20 kilometru attālumu taisnā līnijā līdz tuvākajam bankomātam no jebkuras vietas Latvijā 99 % Latvijas iedzīvotāju;
- noteikt atbilstošu bankomātu faktiskās pieejamības laiku patērētāju interesēs (katru dienu vismaz 12 stundu).

Sadarbībā ar Ukrainas centrālo banku un divām Latvijas kredītiestādēm 2022. gadā tika organizēta un veikta Ukrainas hrivnu banknošu apmaiņa pret eiro Latvijā reģistrētajiem bēgļiem no Ukrainas.

2022. gada beigās Latvijas Bankas klientu apkalpošanas kases tika pārceltas uz Rīgas filiāles ēku. Pie jaunajām kasēm uzstādītajos monētu iemaksas automātos sīknaudas apmaiņa iedzīvotājiem kļuvusi ērtāka un ātrāka.

Valsts analīzes centra un monētu analīzes centra funkciju izpilde

Viltojumu skaits un sadalījums

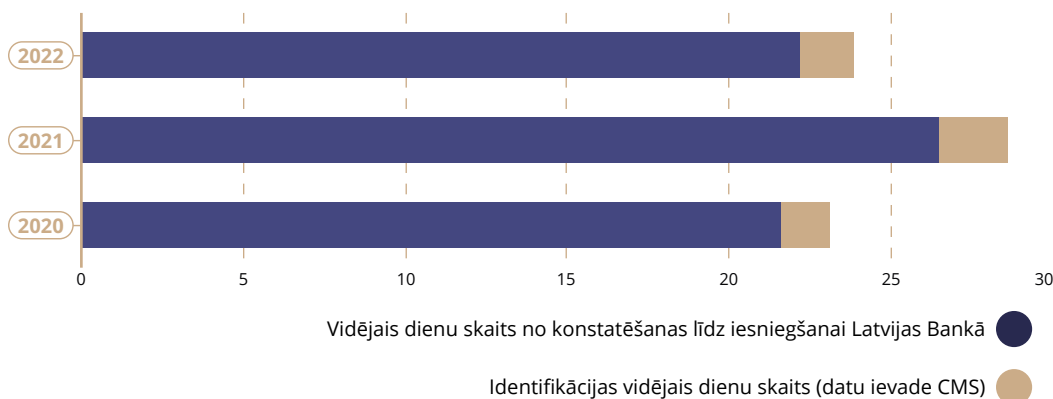
Valsts analīzes centra pamatuzdevums ir identificēt, analizēt un reģistrēt viltotas naudas zīmes, kas iesniegtas Latvijas Bankā, tādējādi nodrošinot un pastiprinot nepieciešamos pasākumus kā daļu no koordinētiem centieniem cīņā pret naudas zīmju viltojumiem ES.

2022. gadā Latvijas Bankas Valsts analīzes centrs saņēma 1510 iesniegumu par naudas zīmju identifikāciju (847 gadījumos tika konstatētas viltotas naudas zīmes), no tiem 33 gadījumos sniedza kompetentās institūcijas atzinumu par naudas zīmju identifikāciju pēc Valsts policijas pieprasījuma.

2022. gadā no apgrozības tika saņemti un identificēti 984 naudas zīmju viltojumi (494 viltotas banknotes un 490 viltotu monētu). Konstatēto viltojumu skaits apgrozībā salīdzinājumā ar 2021. gadu bija lielāks par 28 % (viltotu eiro banknošu skaits samazinājās par 9 %, bet viltotu eiro monētu skaits pieauga par 118 %). Viltotu eiro naudas zīmju īpatsvars bija 90 % no visiem no apgrozībā konstatētajiem viltojumiem.

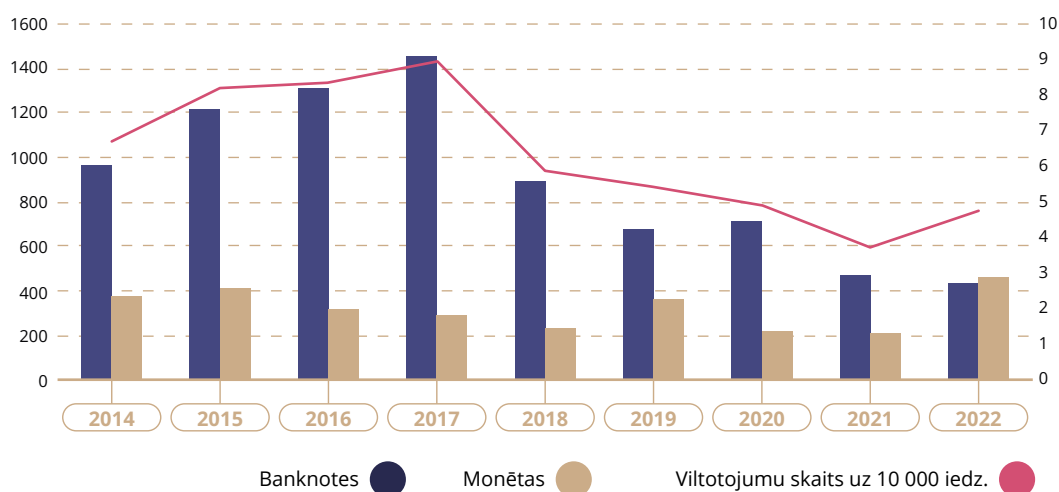
Viltotu eiro naudas zīmju iesniegšanas laiks no konstatācijas brīža bija vidēji 22 dienas. Eiro naudas zīmju viltojumu identificēšanai un reģistrācijai bija nepieciešamas mazāk nekā divas dienas. Viltotu naudas zīmju iesniegšanai nepieciešamo dienu skaita samazināšanās pozitīvi ietekmē tiesībsargājošo institūciju spēju veiksmīgi izmeklēt noziedzīgu nodarījumu.

22. attēls. Laiks līdz viltotu eiro naudas zīmju iesniegšanai un to identifikācijas laiks

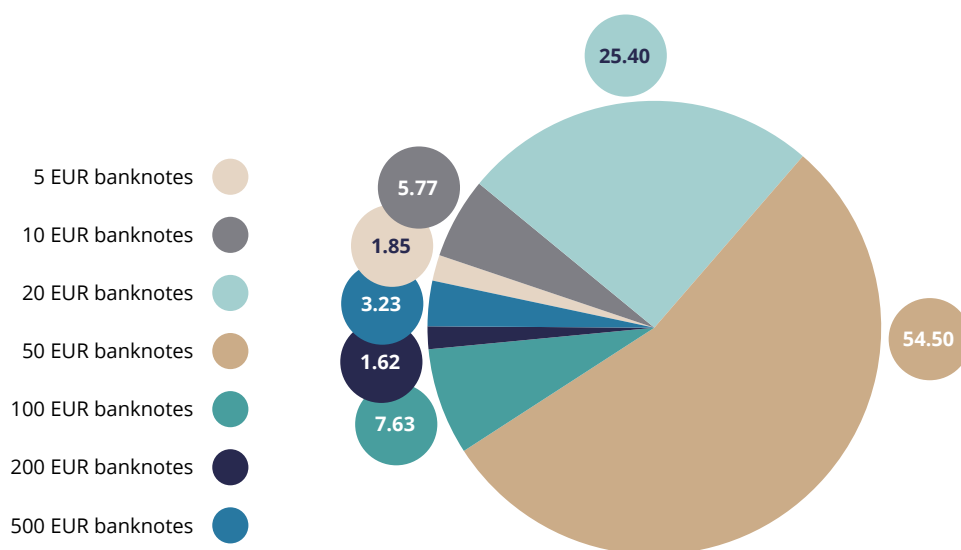
2022. gadā apgrozībā konstatēto eiro viltojumu skaita pieaugumu noteica lielāks viltotu monētu daudzums, tomēr kopumā viltojumu izplatības jomā situācija ir stabili zema – mazāk nekā piecas viltotas naudas zīmes uz 10 000 iedzīvotāju.

23. attēls. Viltotu naudas zīmju skaits

Visbiežāk apgrozībā tiek konstatēti 20 un 50 eiro banknošu viltojumi. Tie veido gandrīz 80 % no kopējā konstatēto viltoto eiro banknošu skaita.

24. attēls. Viltotās eiro banknotes nominālvērtību dalījumā
(%)

Starp viltotām eiro monētām visbiežāk apgrozībā tiek konstatētas viltotas 2 eiro monētas. To īpatsvars 2022. gadā sasniedza 90 % no konstatētajiem monētu viltojumiem. 1 eiro un 50 centu monētu viltojumu īpatsvars nepārsniedza 5 %.

Viltoto banknošu kvalitāte

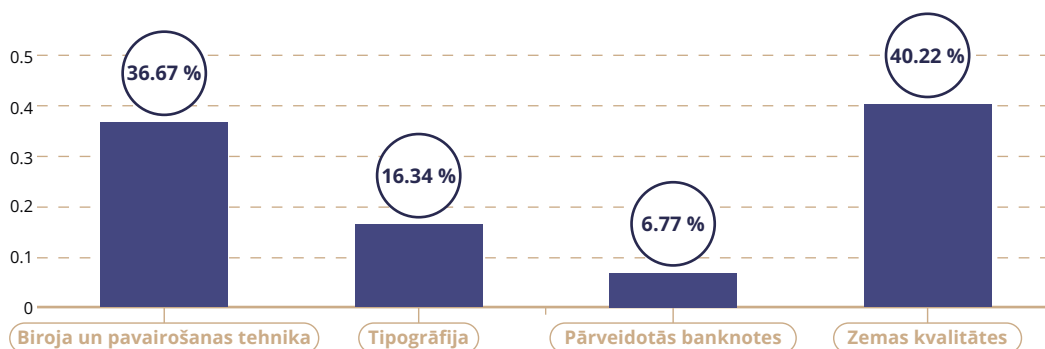
Lielākajai daļai konstatēto viltojumu raksturīga zema kvalitāte – to izgatavošanā mēģināts panākt samērā vienkāršu līdzību ar īstām banknotēm, necenšoties imitēt banknošu aizsardzības elementus. Bieži vien tie ir viltojumi ar pārveidotu dizainu – t. s. *movie money* banknotes ar uzrakstiem *not legal tender, copy, prop copy, be used only for movies or props*. Šādu banknošu izplatība ir saistīta ar cilvēku neuzmanību un nevērību banknošu drošības elementu pārbaudē.

Augstas kvalitātes viltojumi tiek konstatēti galvenokārt starp lielo nominālvērtību banknošu viltojumiem – 200 un 500 eiro banknotēm –, un to skaits laika gaitā būtiski nemainās.

2022. gadā ir konstatēti gadījumi, kad izplatītas īstas banknotes ar uzlīmētām viltotām hologrammām un uzdrukātiem attēliem – pārveidotas īstās banknotes (24. att). Šādu banknošu izcelsme, iespējams, saistāma ar laupīšanas gadījumiem, kuru laikā banknotes bija nokrāsotas ar drošības tinti.

Augstas kvalitātes printeru/kopētāju un imitēto drošības elementu nelegālās produkcijas pieejamība interneta tirdzniecības platformās rada apstākļus, ka viltotāji arvien biežāk viltojumu izgatavošanai izvēlas izmantot tehnoloģijas, kas neprasa speciālas zināšanas un prasmes.

25. attēls. Viltoto banknošu kvalitāte

Latvijas Bankas 2022. gadā emitētās eiro piemiņas un kolekcijas monētas

2022. gadā Latvijas Banka laida apgrozībā četras sudraba kolekcijas monētas – “Satversmei 100” (emitēta 16.02.2022.), “Vilhelms Purvītis” (emitēta 25.05.2022.), “Augšup” (emitēta 01.11.2022.) un “Ukrainas brīvībai” (emitēta 15.12.2022.), kā arī finanšu pratībai veltītu 2 eiro piemiņas monētu (apgrozībā kopš 12.04.2022.) un apgrozības monētu komplektu (apgrozībā kopš 25.05.2022.), un ES programmas “Erasmus” dibināšanas 35 gadu jubilejai veltītu 2 eiro piemiņas monētu (apgrozībā kopš 01.07.2022.).

Satversmei 100

Nominālvērtība: 5 eiro
Svars: 26.24 g
Diametrs: 45.00 mm
Metāls: 925° sudrabs
Kvalitāte: *proof*; aversā un reversā krāsu uzdruka;
aversā un reversā matēti burti un līnijas.
Maksimālā tirāža: 2 500
Kalta 2022. g. UAB Lietuvos monetų kalykla (Lietuva)
Grafiskais dizains: Aigars Ozoliņš

Vilhelms Purvītis

Nominālvērtība: 5 eiro
Svars: 31.47 g
Diametrs: 38.61 mm
Metāls: 925° sudrabs
Kvalitāte: *proof*; aversā krāsu uzdruka
Maksimālā tirāža: 4 000
Kalta 2022. g. UAB Lietuvos monetų kalykla (Lietuva)
Grafiskais dizains: Frančeska Kirke

Augšup

Nominālvērtība: 5 eiro
Svars: 36.70 g
Diametrs: 35.00 mm
Metāls: 925° sudrabs; ar apzeltījumu
Kvalitāte: *proof*
Maksimālā tirāža: 5 000
Kalta 2022. g. UAB Lietuvos monetų kalykla (Lietuva)
Grafiskais dizains: Krista un Reinis Dzudzilo

Ukrainas brīvībai

Nominālvērtība: 5 eiro
Svars: 22.00 g
Diametrs: 35.00 mm
Metāls: 999° sudrabs; ar apzeltījumu
Kvalitāte: *proof*
Maksimālā tirāža: 8 000
Kalta 2022. g. UAB Lietuvos monetų kalykla (Lietuva)
Grafiskais dizains: Serhijs Maidukovs (*Serhiy Maidukov*)
Plastiskais veidojums: Līgita Franckeviča

Latvijas Banka monētu dizaina izstrādes konkursos aicina piedalīties dažādus Latvijas māksliniekus, tāpēc ikviena monēta ir unikāls mākslas darbs. Monētu tēmas tiek izvēlētas atbilstoši to aktualitātei, lai popularizētu Latvijas kultūras vērtības, kā arī lai izceltu sabiedrībā aktuālas tēmas.

Gadskārtējā sabiedrības aptaujā par “Latvijas gada monētu 2021” atzīta Veiksmes monēta. Latvijas Bankas un portāla “Delfi.lv” rīkotajā sabiedrības aptaujā tika saņemti aptuveni 45 tūkstoši balsojumu.

Maksājumu un norēķinu sistēmas

Maksājumu infrastruktūras inovācijas

Zibmaksājumi

Latvijas Bankas EKS sistēmas zibmaksājumu serviss nodrošina bankām iespēju piedāvāt saviem klientiem zibmaksājumus, lai pārskaitītu naudu no konta vienā bankā uz kontu citā bankā pāris sekundēs jebkurā dienā jebkurā diennakts laikā un par tādu pašu maksu kā pārējiem Vienotās eiro maksājumu telpas (SEPA) kredīta pārvedumiem. Valsts kases pievienošanās zibmaksājumu servisam nodrošināja iespēju iedzīvotājiem un uzņēmējiem veikt budžeta u. c. maksājumus valsts iestādēm, izmantojot zibmaksājumus. Lai veiktu zibmaksājumus SEPA, EKS sistēma izmanto savienojumus ar Eiropas zibmaksājumu sistēmām. 2022. gadā EKS sistēma ar inovatīvu risinājumu palīdzību samazināja zibmaksājumu izpildē iesaistīto starpnieku skaitu, padarot procesus vēl efektīvākus.

ZITA ZARIŅA

Latvijas Bankas
padomes locekle

Latvijas Bankas EKS sistēmas zibmaksājumu serviss nodrošina bankām iespēju piedāvāt saviem klientiem zibmaksājumus, lai pārskaitītu naudu no konta vienā bankā uz kontu citā bankā pāris sekundēs jebkurā dienā jebkurā diennakts laikā un par tādu pašu maksu kā pārējiem Vienotās eiro maksājumu telpas (SEPA) kredīta pārvedumiem.

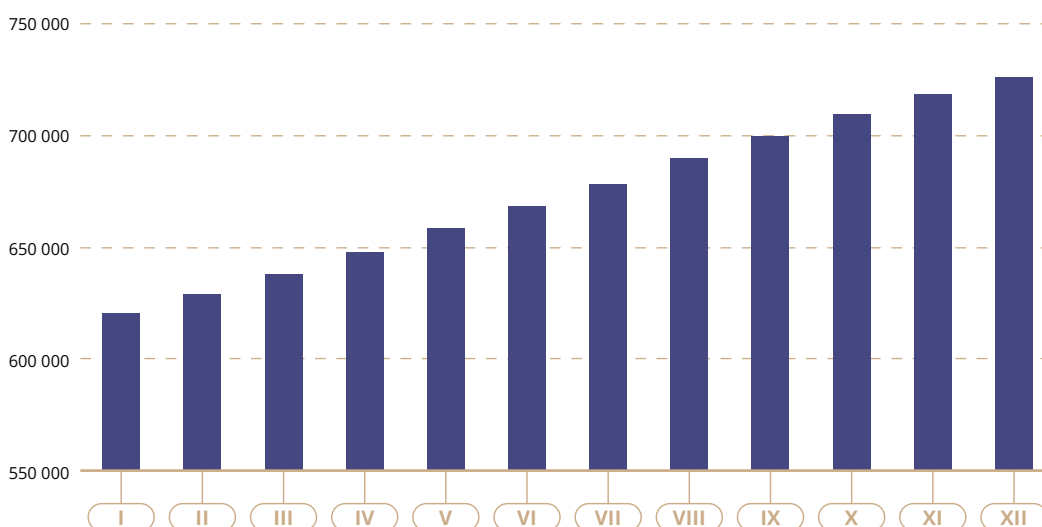
2022. gada beigās zibmaksājumus Latvijā piedāvāja Latvijas Banka, Valsts kase un septiņas kredītiestādes (AS "Citadele banka", AS "SEB banka", "Swedbank" AS, Signet Bank AS, AS BluOr Bank, AS "Reģionālā investīciju banka" un AS "LPB Bank"), tādējādi nodrošinot zibmaksājumu pieejamību vairāk kā 90 % Latvijas iedzīvotāju.

Gada laikā zibmaksājumu servisā apstrādāto zibmaksājumu skaits pieauga 2.0 reizes, to apjomam palielinoties 2.6 reizes (apstrādāti 37.3 milj. zibmaksājumu 16.6 mljrd. eiro apjomā), atsevišķās dienās apstrādājot līdz pat 200 tūkst. zibmaksājumu. Zibmaksājumu servisa pieejamība bija augstāka par 99.9 %.

Zibsaīšu reģistrs

Latvijas Banka nodrošināja Zibsaīšu reģistra darbību, sniedzot iespēju lielāko Latvijas un Igaunijas kredītiestāžu klientiem zibmaksājumus un citus maksājumus veikt vēl ērtāk, maksājuma uzdevumā norādot tikai saņēmēja mobilā tālruna numuru.

26. attēls. Zibsaīšu skaita dinamika 2022. gadā

2022. gada beigās Zibsaīšu reģistrā, kura pieejamība pārsniedza 99.9 %, bija reģistrēti 726 tūkst. zibsaīšu, uzrādot 17 % pieaugumu salīdzinājumā ar iepriekšējā gada beigām. 2022. gadā reģistrs apstrādāja 19.5 miljonus pieprasījumu. 60 % zibsaīšu bija reģistrēti Latvijas un 40 % – Igaunijas banku klientiem.

Digitālā eiro projekts

Lai veicinātu centrālo banku inovatīvu maksāšanas līdzekļu attīstību, Latvijas Banka piedalījās ECB vadītajā inovatīvā maksāšanas instrumenta – digitālā eiro – izpētes procesā. Latvijas Banka līdzdarbojās HLTF-CBDC (*High Level Task Force on Central Bank Digital Currencies*) un tās darba grupā, piedaloties dažādu digitālā eiro jautājumu analīzē. Pirmajā izpētes fāzes gadā tika lemts par nozīmīgiem digitālā eiro dizaina pamata jautājumiem, t. sk. par nepieciešamību veikt norēķinus ar digitālo eiro arī bez interneta savienojuma, maksājumu privātuma līmeni, kā arī finanšu pakalpojumu sniedzēju lomu digitālā eiro ekosistēmā. Lai veicinātu sabiedrības izpratni par digitālā eiro projektu, Latvijas Banka pētniecības plāna ietvaros sagatavoja informatīvu rakstu sēriju, skaidrojot digitālā eiro nepieciešamību un izpētes fāzes projekta virzību.

Sabiedrības izglītošana

Latvijas Bankas eksperti piedalījās vairākās konferencēs un profesionālajās diskusijās, t. sk. sniedzot informāciju plašsaziņas līdzekļiem, par zibmaksājumiem, [kriptoaktīviem](#), centrālo banku digitālo valūtu un [digitālā eiro](#) projektu.

2022. gadā tapuši analītiskie raksti par [kriptoaktīviem](#), centrālo banku digitālo valūtu, [digitālo eiro](#) un [maksājumu krāpniecību](#).

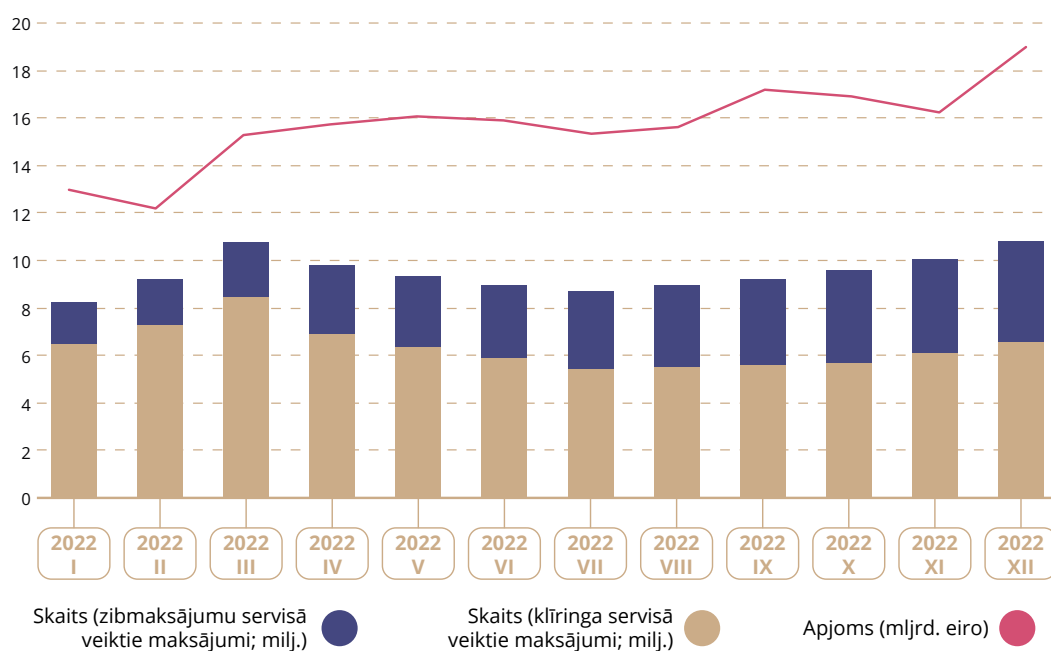
Latvijas Banka turpināja arī sniegt vieslekcijas Latvijas augstskolās par mūsdienīgiem maksājumiem un kā tos ietekmē inovācijas, tehnoloģiju attīstība un ikdienas digitālā transformācija. Studenti lekcijas novērtēja ļoti atzinīgi.

EKS sistēmas darbība

Latvijas Bankas izveidotā un uzturētā EKS sistēma nodrošina Latvijas maksājumu tirgus dalībniekiem klientu maksājumu eiro veikšanu no konta vienā bankā uz kontu citā bankā, izmantojot zibmaksājumu servisu un klīringa servisu, visā SEPA telpā.

EKS sistēmas tiešās dalībnieces ir 8 kredītiestādes, Valsts kase un Latvijas Banka, no kurām sešas kredītiestādes, Valsts kase un Latvijas Banka 2022. gadā izmantoja zibmaksājumu servisu.

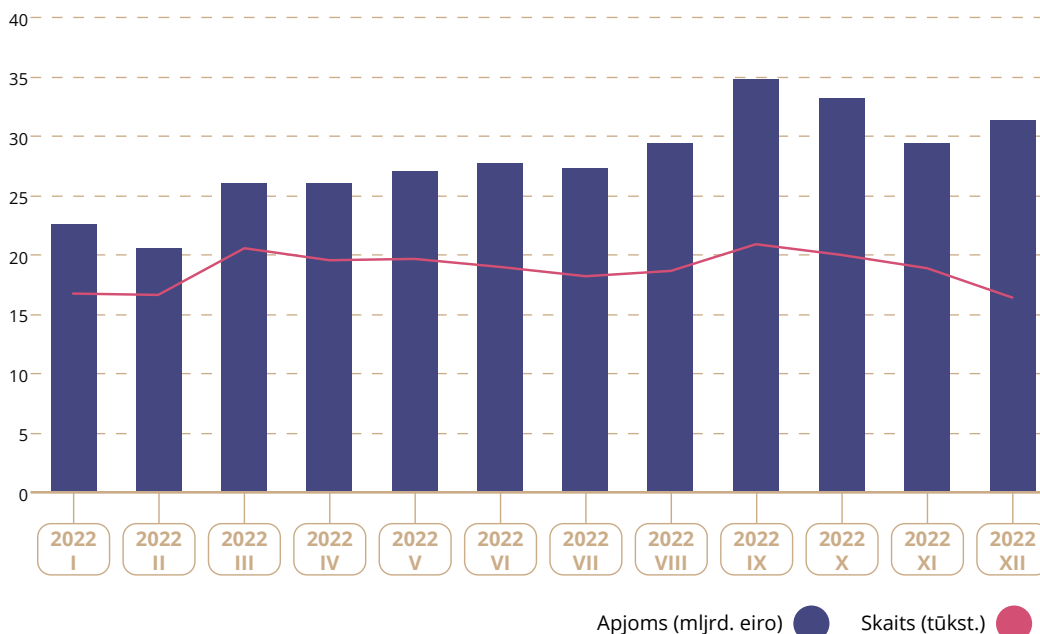
27. attēls. EKS sistēmā apstrādāto maksājumu skaits un apjoms

EKS sistēmā (zibmaksājumu servisā un klīringa servisā kopā) 2022. gadā veikti 113.5 milj. SEPA kredīta pārvedumu 188.3 mljrd. eiro apjomā. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu EKS sistēmā veikto maksājumu skaits palielinājās par 12.2 % un apjoms – par 17.8 %.

TARGET2-Latvija sistēmas darbība

Latvijas Banka 2022. gadā turpināja nodrošināt pasaulē trešās lielākās maksājumu sistēmas, TARGET2 sistēmas, komponentsistēmas – TARGET2-Latvija sistēmas – darbību.

28. attēls. TARGET2-Latvija sistēmā veikto maksājumu skaits un apjoms

2022. gadā TARGET2 sistēmas, t. sk. TARGET2-Latvija sistēmas, pieejamība bija 100 %. Vidēji dienā TARGET2-Latvija sistēma apstrādāja 878 maksājumus 1.3 mljrd. eiro apjomā. Maksājumu kopskaits salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu samazinājās par 0.9 %, savukārt kopapjoms palielinājās par 22.0 %.

Latvijas Banka kopā ar pārējām Eirosistēmas centrālajām bankām 2022. gadā turpināja īstenot TARGET2 un TARGET2 vērtspapīriem konsolidācijas projektu, kurā tiek veidota jauna inovatīva sistēma TARGET. Šīs sistēmas T2 serviss aizstās šobrīd darbojošos TARGET2 sistēmu. Lai gan Latvijas Banka un TARGET2-Latvija dalībnieki bija gatavi migrācijai uz jauno sistēmu 2022. gada 21. novembrī, sistēmas darbības uzsākšanas laiks tika pārcelts uz 2023. gada 20. martu, ņemot vērā citu valstu dalībnieku nepieciešamību turpināt testēšanu.

Latvijas Banka sniedza maksājumu pakalpojumus eiro arī tām institūcijām, kurām Latvijas Bankā atvērti norēķinu konti ārpus Latvijas Bankas maksājumu sistēmas TARGET2-Latvija, proti, Valsts kasei, FKTK un Latvijas, ārvalstu un starptautiskajām finanšu iestādēm. 2022. gadā Latvijas Banka izpildīja minēto iestāžu maksājumus 2.3 mljrd. eiro apjomā.

Maksājumu sistēmu darbības pārraudzība

Latvijas Banka veica EKS sistēmas ikdienas pārraudzību, analizējot sistēmas tehnisko un operacionālo darbību, apkopojot sistēmas statistiskos datus un pārlicinoties, ka starpbanku maksājumu vide Latvijā ir droša un efektīva.

Pārbaugot Latvijā izmantoto maksājumu instrumentu attīstību, Latvijas Banka regulāri, reizi pusgadā, apkopojuma un [analizēja](#) datus par Latvijas maksājumu pakalpojumu sniedzēju klientu veiktajiem maksājumiem. Maksājumu dati tiek apkopti atbilstoši vienotai ECB statistikas metodoloģijai.

Finanšu instrumentu norēķinu sistēmu darbības pārraudzība

Latvijas Banka sadarbībā ar *Eesti Pank*, *Lietuvos bankas* un Islandes centrālo banku pabeidza depozitārija Nasdaq CSD SE kiberneturības novērtējumu 239 CROE (*cyber resilience oversight expectations*; kiberneturības pārraudzības gaidu) aspektos. Atbilstoši novērtējumam depozitārijs nodrošina atbilstību CROE standartiem. Lai pilnveidotu kiberneturību, tika sniegtas rekomendācijas un novērojumi jomās, kurās iespējami uzlabojumi.

Pārstāvēt Eirosistēmu kā eiro emisijas centrālo banku, Latvijas Banka veica Nasdaq CSD SE darbības gadskārtējo novērtējumu atbilstībai Eirosistēmas prasībām, pārlicinoties, ka depozitārijs nodrošina visu prasību ievērošanu.

Statistika

Latvijas Banka savu uzdevumu, t. sk. ECBS uzdevumu, veikšanai vāc un apkopo plašu statistiskās informācijas klāstu. Latvijas Banka statistisko informāciju izmanto finanšu un makroekonomiskajai analīzei, finanšu stabilitātes izvērtēšanai, kā arī sabiedrības informēšanai par norisēm finanšu sektorā un tautsaimniecībā. Latvijas Bankas sagatavoto statistisko informāciju ECB izmanto Eirosistēmas monetārās statistikas un attiecīgo eiro zonas statistisko datu sagatavošanai, kā arī citu savu uzdevumu izpildei.

Latvijas Bankas statistikas programmas

Lai nodrošinātu pārskatāmu informāciju par plānoto darbību statistikas jomā, Latvijas Banka publicē Latvijas [Bankas statistikas gada programmu un vidēja termiņa statistikas darba programmu triju gadu periodam](#). Tika īstenota Latvijas Bankas 2022. gada statistikas programma, izņemot divus ECBS līmeņa uzdevumus (izpēti un izmaksu aptaujas saistībā ar apdrošināšanas sabiedrību statistikas prasību grozījumiem, kā arī ECBS Vienotās ziņošanas sistēmas izveidi), kuru izpilde pārcelta uz 2023. gadu.

Statistikas normatīvā regulējuma attīstība

Nemot vērā jaunā Latvijas Bankas likuma spēkā stāšanos 2023. gada 1. janvārī, Latvijas Banka izstrādāja un apstiprināja trīs jaunus tiesību aktus, kas attiecas uz statistisko datu pieejamību pētnieciskā darba vajadzībām (Latvijas Bankas [noteikumi Nr. 206](#)), sankciju piemērošanu par pārkāpumiem statistikas jomā (Latvijas Bankas padomes [ieteikumi Nr. 375/6](#)) un statistiskajiem datiem, ko sniedz komercsabiedrības, kas veic vērtspapīrošanas darbības (Latvijas Bankas [noteikumi Nr. 233](#)), kā arī pārskatīja un no jauna izdeva Latvijas Bankas noteikumus statistikas jomā.

Statistikas nodrošināšanā izmantoto datu avotu pilnveide

Ārējās statistikas jomā 2022. gadā tika uzsākta jauna datu avota – statistisko datu par karšu maksājumiem – izmantošana, lai precīzāk novērtētu braucienu pakalpojumus, kā arī preču un pakalpojumu e-komerciju. Jaunā datu avota ieviešana ļāva precīzēt ārējās statistikas datus, sākot ar datiem par 2020. gada janvāri.

Saziņa ar statistisko datu sniedzējiem

2022. gadā saziņā ar statistisko datu sniedzējiem, lai informētu par kārtējā statistisko datu iesniegšanas termiņa tuvošanos un reģistrētajiem lietotājiem Nebanku statistikas sistēmā, tika uzsākta [oficiālās elektroniskās adreses](#) jeb e-adreses izmantošana.

Statistikās informācijas publicēšana

Latvijas Banka turpināja laikus nodrošināt statistisko informāciju plašam datu lietotāju lokam, gan regulāri nosūtot statistiskos datus tiešajiem datu lietotājiem, gan publicējot statistiskos datus Latvijas Bankas regulārajos [izdevumos](#) un [tīmekļvietnē](#), t. sk. [interneta statistikas datubāzē INTS](#). Latvijas Bankas sagatavotie statistiskie dati publicēti arī ECB izdevumos un Statistisko datu noliktavā (*Statistical Data Warehouse*), kā arī SVF izdevumos un SVF augstākā datu izplatīšanas standarta SDIS Plus ietvaros. SDIS Plus ietvaros Latvijas Banka turpināja veikt koordinējošās institūcijas pienākumus Latvijā.

2022. gadā Latvijas Bankas interneta statistikas datubāzē INTS publicētās statistiskās informācijas klāsts tika paplašināts ar nedēļas un mēneša datiem par nosūtītajiem kartei piesaistītajiem maksājumiem, kā arī maksājumu statistikas datiem. Latvijas Bankas tīmekļvietnes sadaļā “Statistika/Dati” publicēti 2020. gada Mājsaimniecību finanšu un patēriņa aptaujas dati par mājsaimniecību reālajiem un finanšu aktīviem, kredītsaistībām, ienākumiem un patēriņu.

Statistikas sagatavošanas vajadzībām uzturētos finanšu iestāžu sarakstus Latvijas Banka sāka publicēt jaunā formātā. Tas ļauj kārtot un meklēt sarakstos iekļauto informāciju, kā arī izdrukāt un eksportēt sarakstus CSV formātā un, sākot ar 2022. gadu, nodrošina sarakstu uzkrāšanu un vēsturisko sarakstu pieejamību. Sarakstus iespējams iegūt arī XML un JSON formātā. Latvijas Bankas tīmekļvietnē jau publicētajiem [finanšu iestāžu sarakstiem](#) tika pievienoti divi jauni saraksti – Finanšu instrumentsabiedrību saraksts un Maksājumu statistikai atbilstošo iestāžu saraksts.

AGRIS CAUNE

Statistikas pārvaldes
vadītājs

Statistikas nozīmību Eiropas kontekstā apliecina fakts, ka katru gadu tiek atzīmēta Eiropas statistikas diena, kuras devīze šajā gadā bija: “Statistika labākai izpratnei par sabiedrību, saiknei ar sabiedrību un patiesības meklējumiem”, uzsverot statistikas nozīmību iekļaujošas sabiedrības izveidē, labklājības sekmēšanā un cīņā ar dezinformāciju.

Kredītu reģistrs

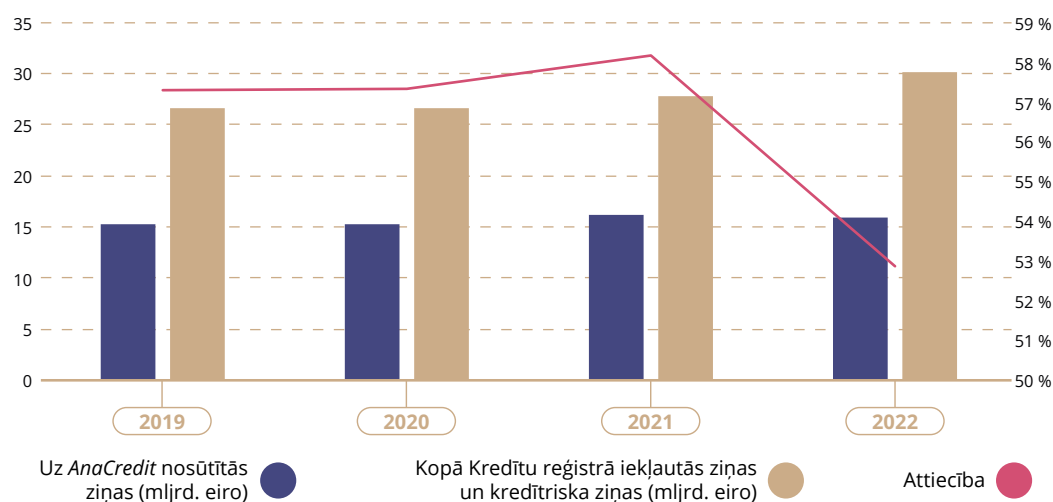
Latvijas Banka nodrošina Kredītu reģistra darbību, uzkrājot ziņas par fizisko un juridisko personu kredītsaistībām un sniegtajiem galvojumiem. Kredītu reģistrs nodrošina informāciju Latvijas Bankas uzdevumu, t. sk. ECBS uzdevumu, veikšanai, kā arī papildu iespējas valsts institūcijām saņemt ziņas normatīvajos aktos noteikto uzdevumu ietvaros.

Latvijas Banka 2022. gadā pilnveidoja Kredītu reģistra ziņu izmantošanu. Tika paplašināta sadarbība ar Valsts ieņēmumu dienestu, nodrošinot uzņēmumu gada pārskatu datu saņemšanu ērtākā veidā, kā arī uzsākot fizisko personu ienākumu datu saņemšanu. Kredītu reģistrā iekļauto ziņu un Valsts ieņēmumu dienesta datu savienošana ļāva iegūt datus, kas nepieciešami finanšu stabilitātes uzdevumu izpildei saistībā ar aizņēmēju finansiālās ievainojamības risku analīzi.

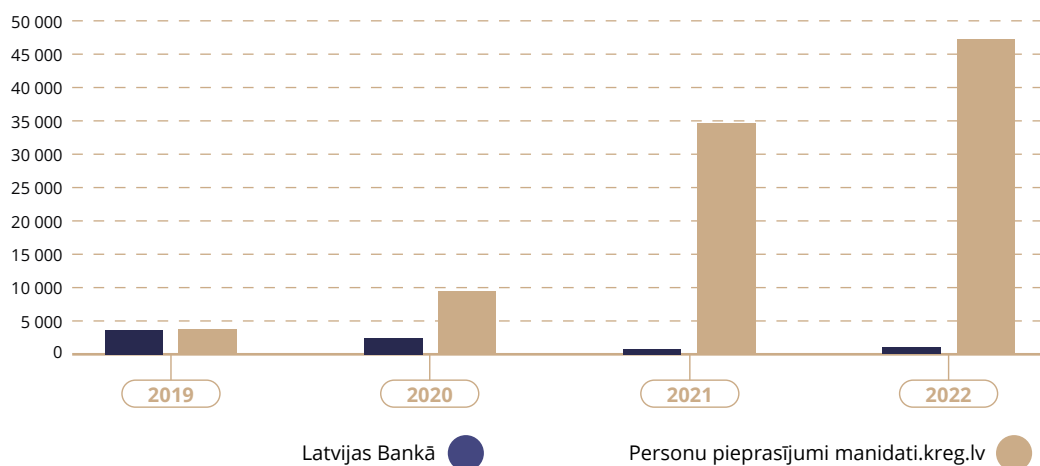
2022. gada beigās Kredītu reģistrā bija ziņas par tā 85 dalībnieku 1.19 milj. aizņēmējiem un aizņēmēju galvniekiem un to 4.7 milj. saistībām ar faktisko atlikumu 21.58 mljrd. eiro un neizmantoto apjomu 4.46 mljrd. eiro.

Latvijas Banka 2022. gadā turpināja sniegt Kredītu reģistra ziņas *AnaCredit* atbilstoši Eiropas Centrālās bankas 2016. gada 18. maija Regulas (ES) 2016/867 par kredītu un kredītriska mikrodatu vākšanu (ECB/2016/13) prasībām. *AnaCredit* katru mēnesi tika sniegtas ziņas vidēji par 16.61 tūkst. juridiskajām personām kredītiestāžu piešķirto kredītu un kredītriska darījumu ar kopējo vidējo saistību faktisko atlikumu 16.47 mljrd. eiro (sk. arī 29. att.).

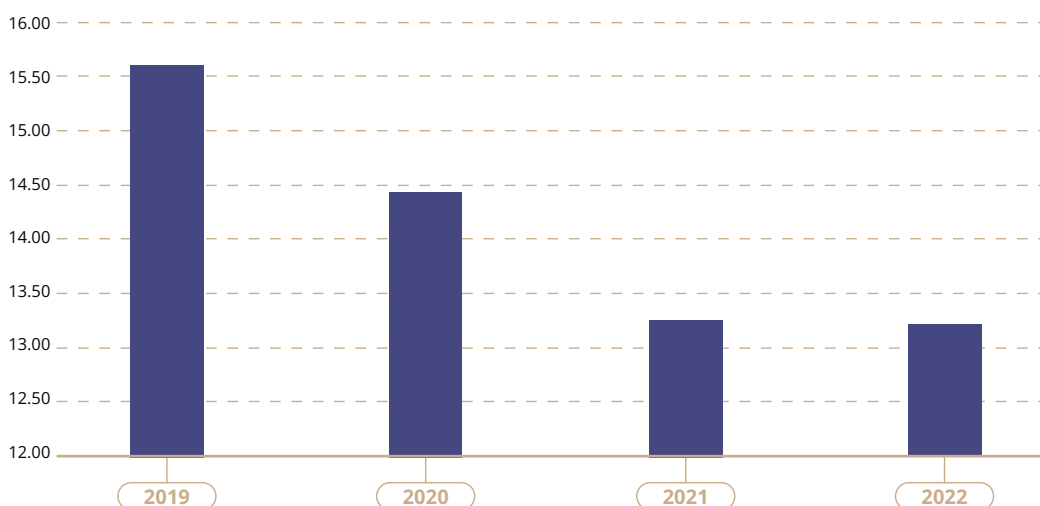
29. attēls. Kredītu reģistra un kredītriska ziņas

Latvijas Banka nodrošināja jebkurai personai iespēju bez maksas saņemt par sevi Kredītu reģistrā iekļautās ziņas, t. sk. elektroniskās apkalpošanas vietnē <https://manidati.kreg.lv> (30. att.).

30. attēls. Kredītu reģistrā iekļauto ziņu izsniegšanas dinamika (skaits milj.)

Lai izmantotu Kredītu reģistra ziņas savu esošo vai iespējamo aizņēmēju un aizņēmēju galvnieku kredītpējas vērtēšanai 2022. gadā, Kredītu reģistra dalībnieki veica 13.2 milj. pieprasījumu (31. att.).

31. attēls. Dalībnieku veiktie pieprasījumi (skaits milj.)

Konsultācijas Latvijas Bankas kompetencē esošajos jautājumos

Viens no Latvijas Bankas uzdevumiem ir konsultēt Latvijas Republikas Saeimu un Ministru kabinetu par monetāro politiku un ar Latvijas dalību eiro zonā saistītajiem ekonomikas politikas aspektiem, kā arī citiem ar Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu saistītiem jautājumiem.

2022. gadā Latvijas Bankas amatpersonas un darbinieki regulāri tikās ar Latvijas Republikas Saeimas un valdības pārstāvjiem, t. sk. piedalījās Latvijas Republikas Saeimas komisiju sēdēs, Latvijas Republikas Ministru kabineta sēdēs un vairāku valdības veidotu komiteju un darba grupu darbā, sniedzot viedokli finanšu un tautsaimniecības attīstības jautājumos. Analizējot Latvijas tautsaimniecības attīstības perspektīvas, Latvijas Banka 2022. gadā konsultēja Saeimu un valdību par Latvijas tautsaimniecības attīstību un problēmām, palīdzēja valdībai izvērtēt vēlamos energokrīzes atbalsta pasākumus un sniedza priekšlikumus to ieviešanai, kā arī konsultēja par nodokļu, sociālās aizsardzības, izglītības politikas, pensiju 2. līmeņa plānu jautājumiem un bāzes pensiju modeli. Latvijas Banka turpināja analizēt arī Latvijas finanšu sektora lomu tautsaimniecībā, uzsākot padziļinātu diskusiju ar finanšu sektora dalībniekiem par kredītēšanas tendencēm, to ietekmējošiem faktoriem un nākotnes attīstību Latvijā.

Latvijas Bankas darbinieki sniedza ieguldījumu un darbojās dažādās darba grupās un profesionālajās organizācijās, daloties pieredzē un sniedzot tām konsultācijas un atbalstu, t. sk. ekonomikas prognožu, valsts budžeta izdevumu un ES fondu plānošanas un izlietojuma jomās, finanšu sektora un finanšu (t. sk. maksājumu) pakalpojumu attīstības, kā arī citās jomās un šīs jomas regulējošo tiesību aktu un to grozījumu izstrādes procesā.

Latvijas Bankas prognožu izziņošana un ekonomistu diskusija

Latvijas Bankas speciālisti eksperta statusā turpināja līdzdarboties Centrālās statistikas pārvaldes vadītajā valsts budžeta deficīta un parāda notifikācijas sagatavošanas darba grupā, sagatavojot 2021. gada valsts budžeta deficīta un parāda notifikācijas, Atveseļošanās un noturības mehānisma un Covid-19 ietekmes uz valdības budžeta deficītu un parādu operatīvos datus un ar tiem saistītos metodoloģiskos jautājumus. 2022. gadā Latvijas Bankas speciālisti kopā ar Centrālās statistikas pārvaldes, Valsts kases un Finanšu ministrijas kolēģiem piedalījās Eiropas Savienības Statistikas biroja (*Eurostat*) dialoga vizītē, Latvijas konsultācijas pieprasījuma sagatavošanā par elektroenerģijas obligātā iepirkuma komponentes un vienreizējā maksājuma uzskaiti, kā arī *Eurostat* organizētu metodoloģisko jautājumu risināšanā un aptaujās par makrofinansiālās palīdzības aizdevumu Ukrainai uzskaiti, kā arī par valsts atbalsta uzskaiti saistībā ar augstām enerģijas cenām un par jaunajām un labotajām Valdības budžeta deficīta un parāda rokasgrāmatas 10. izdevuma (*MGDD 10th edition*) sadaļām.

Latvijas Bankas speciālisti sniedza atbalstu valdībai aktīvas Latvijas dalības nodrošināšanai ES un OECD, kā arī informācijas apmaiņā ar starptautiskajām kredītreitingu aģentūrām.

Finanšu pratība

Sākot ar 2022. gadu, Latvijas Banka pārņēma FKTK uzdevuma – finanšu pratība un ekonomikas zināšanu apguves veicināšana – izpildi. Līdz 2022. gadam minēto uzdevumu veica abas iestādes – gan FKTK, gan Latvijas Banka, katrai veidojot savu saturu un uzturot savas tematiskās tīmekļvietnes.

Latvijas Banka 2022. gadā koordinēja Latvijas iedzīvotāju finanšu pratības stratēģijas 2021.–2027. gadam (Stratēģija) ieviešanu un izvērtēšanu. Kopā ar vairāk nekā 20 valsts, nevalstiskā un privātā sektora institūcijām tika īstenotas 105 iniciatīvas, lai pakāpeniski sasniegtu Stratēģijas mērķus. Latvijas Banka organizēja “Finanšu pratības nedēļu 2022”, kurā 18 institūciju īstenoja 25 iniciatīvas, kurās piedalījās 23 550 dalībnieku (skolēni, skolotāji, ģimenes, seniori u. c.). Lai novērtētu Latvijas iedzīvotāju finanšu pratības līmeni, tika veikta iedzīvotāju finanšu pratības aptauja un izstrādāts Finanšu pratības indekss.

2022. gadā turpinājās digitālā mācību līdzekļa “Mana ekonomika” pilnveide. Tika izstrādāts un publicēts vidusskolas padziļinātā kursa “Sociālās zinātnes II” saturs. Mācību līdzekli “Mana ekonomika” apmeklējuši 302 449 unikālie lietotāji. Lai atbalstītu skolotājus, kuri skolās māca ekonomiku un finanšu pratību, notika skolotāju semināri un konference, kuros piedalījās vairāk nekā 500 dalībnieku. “Latvijas Faktu” veiktajā aptaujā 94 % sociālās un pilsoniskās jomas skolotāju atzinīgi vērtēja Latvijas Bankas ieguldījumu ekonomikas un finanšu pratības mācību un izglītojošo materiālu izstrādē.

2022. gadā gan attālinātiem, gan klātienē apmeklējumiem bija atvērts Zināšanu centrs “Naudas pasaule”, kurā viesojās gan skolēnu grupas, gan ģimenes, gan dažādu Latvijas uzņēmumu darbinieki. Uzņēmumi izrādīja interesi arī par Latvijas Bankas finanšu pratības nodarbībām. Kopumā Latvijas Bankas privāto finanšu plānošanas nodarbības apmeklējuši vairāk nekā 700 uzņēmumu darbinieku.

Izstrādāti arī citi finanšu pratības materiāli un īstenoti dažādi tiešsaistes un klātienē pasākumi.

Sadarbība ar starptautiskajām organizācijām un ārvalstu centrālajām bankām

Latvijas Banka ir Latvijas Republikas pārstāve ārvalstu centrālajās bankās un starptautiskajās finanšu institūcijās. Latvijas Banka var piedalīties citu starptautisko finanšu un kredīta organizāciju darbībā, kas atbilst tās mērķiem un uzdevumiem.

Latvijas Banka turpināja pārstāvēt Latvijas intereses SVF Pilnvaroto sanāksmēs un ikdienas jautājumu koordinēšanā. SVF politikas prioritārie jautājumi bija saistīti galvenokārt ar norisēm pasaules tautsaimniecībā un finanšu sistēmā. Arī 2022. gadā SVF īpašu uzmanību pievērsa Covid-19 izraisītajai krīzei, tai sekojošajai Krievijas iebrukuma Ukrainā izraisītajai energokrīzei, globālo piegādes ķēžu problēmām, augstajai inflācijai un šo faktoru noteiktajai nepieciešamībai sniegt finansiālo palīdzību vairāk nekā 90 pasaules valstīm. Šim nolūkam tika pilnveidoti finansiālās palīdzības instrumenti, t. sk. lai atvieglotu parādu apkalpošanas izmaksu slogu trūcīgajām valstīm. Tika uzsākta visaptverošas stratēģijas izstrāde attīstības valstu atbalstam, ņemot vērā šo valstu jau tā augstos parāda līmeņus. Turpinājās arī sarunas par SVF resursiem, par klimata pārmaiņu problemātiku un nevienlīdzību.

Latvijas intereses SVF tika pārstāvētas SVF Ziemeļvalstu un Baltijas valstu grupā, kurā ietilpst Dānija, Igaunija, Islande, Latvija, Lietuva, Norvēģija, Somija un Zviedrija. Šo valstu grupu SVF Izpilddirektoru valdē pārstāvēja viens izpilddirektors, un tai kopumā bija 3.3% balsu.

Latvijas Bankas konference "Ilgtspēja un nauda: veidojot nākotnes ekonomiku"

2022. gadā turpinājās sadarbība ar SVF, pamatojoties uz SVF Vienošanās līguma IV panta konsultācijām. Latvijas Banka arī koordinēja Latvijas institūciju iesaisti SVF veiktajā reģionālajā (Ziemeļvalstu un Baltijas valstu) Noziedzīgi iegūtu līdzekļu novēršanas novērtēšanas projektā. Projekta plānotais beigu termiņš ir 2023. gada pavasaris.

2022. gadā Latvijas Banka turpināja līdzdalību Starptautisko norēķinu bankā (SNB). Latvijas Banka aktīvi līdzdarbojās Eirosistēmas inovāciju foruma *Innov8* darbā, kā arī SNB Inovāciju tīklāja (*BIS Innovation Network*) darbā, kur Latvijas Bankas eksperts strādā Centrālo banku digitālo valūtu darba grupā.

Turpinājās arī Ziemeļvalstu un Baltijas valstu centrālo banku sadarbība, diskutējot par aktuāliem centrālo banku jautājumiem. Ilggadējās Baltijas valstu centrālo banku sadarbības ietvaros Rīgā organizēti ekspertu semināri un augsta līmeņa tikšanās.

Latvijas Banka pārstāv Latvijas intereses ārvalstu centrālajās bankās un starptautiskajās finanšu institūcijās un cieši sadarbojas ar Ziemeļvalstu un Baltijas valstu centrālajām bankām. Tādējādi mēs esam dziļi integrēti un vienoti ar citām institūcijām Latvijas Republikai būtisku lēmumu pieņemšanā.

JURIS KRAVALIS

Ģenerālsekretariāta
vadītājs

Latvijas Banka Eirosistēmā un Eiropas Savienības institūcijās

Latvijas Banka kā ECBS un Eirosistēmas dalībniece savā darbībā ievēro Latvijas Republikas un ES tiesību aktus, t. sk. ECB tiesību aktus atbilstoši Līgumam par Eiropas Savienības darbību un Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtiem (turpmāk – ECBS un ECB Statūti).

2022. gadā Latvijas Bankas prezidents darbojās ECB Padomē un Ģenerālpadomē, piedaloties Eirosistēmas monetārās politikas formulēšanā un ar Eirosistēmas un ECBS uzdevumiem saistītu lēmumu pieņemšanā.

Sadarbībā ar Finanšu un kapitāla tirgus komisiju Latvijas Bankas pārstāvis piedalījās ECB Uzraudzības valdes darbā, kas nodrošina ar kredītiestāžu uzraudzību saistīto ECB uzdevumu izpildi un sagatavo attiecīgu lēmumu projektus iesniegšanai ECB Padomē neiebilšanas procedūras ietvaros.

Latvijas Bankas pārstāvji strādāja Eirosistēmas/ECBS komitejās un darba grupās, risinot ar monetāro politiku, tirgus operācijām, finanšu stabilitāti, maksājumu sistēmām, eiro banknotēm, statistiku, starptautiskajām attiecībām, komunikāciju un finanšu grāmatvedību saistītus u. c. jautājumus. Dažāda līmeņa darba grupās tika risināti jautājumi vairākās jaunās jomās, piemēram, ilgtspējība un klimats, centrālo banku digitālā valūta, inovatīvās tehnoloģijas, datu apstrādes platformas un citi jautājumi.

Latvijas Bankas dalība Eirosistēmā un Eiropas Centrālo banku sistēmā

ECB Padome	
ECB Ģenerālpadome	
ECB Uzraudzības valde	
Augsta līmeņa darba grupa ilgtspējīgiem un atbildīgiem ieguldījumu principiem nemonetārās politikas portfeļos	Augsta līmeņa darba grupa integrēta datu sniegšanas ietvara projektā
Banknošu komiteja	Budžeta komiteja
Centrālo banku digitālās valūtas augsta līmeņa darba grupa	Cilvēkresursu konference
Eirosistēmas Inovāciju forums	Eirosistēmas/ECBS komunikācijas komiteja
Finanšu stabilitātes komiteja	Grāmatvedības un monetāro ienākumu komiteja
Iekšējo auditoru komiteja	Informācijas tehnoloģiju komiteja
Juridiskā komiteja	Kontroles komiteja
Monetārās politikas komiteja	Organizācijas attīstības komiteja
Riska vadības komiteja	Starptautisko attiecību komiteja
Statistikas komiteja	Tirgus infrastruktūras un maksājumu komiteja
Tirgus operāciju komiteja	

Latvijas Bankas speciālisti darbojās arī ES Padomes un Eiropas Komisijas komitejās un darba grupās. Ekonomikas un finanšu komitejā un tās apakškomitejās Latvijas Bankas pārstāvji regulāri piedalījās lēmumu sagatavošanā ES tautsaimniecības attīstības un finanšu stabilitātes jautājumos, ES ekonomikas politikas stratēģijas veidošanā un krīzes instrumentu pilnveidošanā, īpašu uzmanību pievēršot ES līmeņa pasākumiem Covid-19 pandēmijas, Krievijas iebrukuma Ukrainā izraisītās enerģētiskās un ekonomiskās krīzes pārvarēšanai, kā arī ekonomiskās noturības un ilgtspējīgas attīstības veicināšanai, ņemot vērā gan digitalizācijas, gan klimata pārmaiņu radītās iespējas un problēmas.

Latvijas Bankas pārstāvji darbojās Eiropas Komisijas un *Eurostat* darba grupās ar eiro monētām, tautsaimniecības prognozēšanu un statistiku saistītos jautājumos.

2022. gadā Latvijas Banka piedalījās Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas darbā, kura pieņēma lēmumus ar makrouzraudzības politiku ES saistītos jautājumos, Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas Konsultatīvajā speciālistu komitejā un tās darba grupās.

Ar FKTK sniegtu saskaņojumu Eiropas Banku iestāde, kuras vispārējais mērķis ir saglabāt finanšu stabilitāti un nodrošināt banku nozares integritāti un efektīvu un pienācīgu darbību, Uzraugu padomes darbā piedalījās arī Latvijas Bankas pārstāvis.

Latvijas Bankas 2022. gada finanšu pārskati

Saturs

Bilance	64
Peļņas un zaudējumu aprēķins	65
Kopējās atzītās peļņas un zaudējumu pārskats	66
Finanšu pārskatu skaidrojumi	67

Saīsinājumi

ASV	Amerikas Savienotās Valstis
ECB	Eiropas Centrālā banka
ECBS	Eiropas Centrālo banku sistēma
ES	Eiropas Savienība
FKTK	Finanšu un kapitāla tirgus komisija
ITRMO	ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijas (<i>targeted longer-term refinancing operations</i>)
NCB	nacionālā centrālā banka
PĀAIP	pandēmijas ārkārtas aktīvu iegādes programma
SDR	speciālās aizņēmuma tiesības (<i>Special Drawing Rights</i>)
SIA	sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SNB	Starptautisko norēķinu banka (<i>Bank for International Settlements</i>)
SVF	Starptautiskais Valūtas fonds
VSAIP	valsts sektora aktīvu iegādes programma

Bilance

(gada beigās; tūkst. eiro)

	Skaidrojums*	2022	2021
AKTĪVI			
Zelts un zeltā izteiktās prasības	6.	364 821	344 166
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	7.	3 788 044	4 495 181
Prasības pret Starptautisko Valūtas fondu		549 961	542 959
Atlikumi kredītiestādēs un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi		3 238 083	3 952 222
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	8.	522 039	528 428
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	9.	156 383	174 081
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegtie aizdevumi eiro	10.	522 900	616 600
Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas		522 900	616 600
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	11.	6 304	4 255
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	12.	14 081 606	12 839 996
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri		13 134 812	11 690 783
Pārējie vērtspapīri		946 794	1 149 213
Eirosistēmas iekšējās prasības	13.	5 926 959	5 868 008
Līdzdalība Eiropas Centrālās bankas kapitālā		118 849	116 472
Prasības par Eiropas Centrālajai bankai nodotajām ārējām rezervēm		157 202	157 202
Pārējās prasības Eurosistēmā		5 650 908	5 594 334
Pārējie aktīvi	14.	381 638	203 714
KOPĀ AKTĪVI		25 750 694	25 074 429
PASĪVI			
Banknotes apgrozībā	15.	5 635 738	5 536 624
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	16.	5 217 165	6 406 673
Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)		343 816	6 406 673
Noguldījumu iespēja		4 873 349	–
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	17.	320 273	649 746
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	18.	2 517 104	3 438 792
Saistības pret valdību		1 157 761	1 803 339
Pārējās saistības		1 359 343	1 635 453
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	19.	171 688	57 955
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	20.	706 038	1 594 262
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	21.	34 701	688 359
Eirosistēmas iekšējās saistības	13.	10 376 364	5 356 980
Saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un nacionālo centrālo banku korespondentkontiem (neto)		10 370 127	5 322 638
Pārējās saistības Eurosistēmā		6 237	34 342
Pārējās saistības	22.	184 740	436 383
Kapitāls un rezerves	23.	586 883	908 655
KOPĀ PASĪVI		25 750 694	25 074 429

Latvijas Bankas padome 2023. gada 9. martā apstiprināja šos finanšu pārskatus, kas sniegti no 64. lappuses līdz 111. lappusei.

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU.

Latvijas Bankas prezidents

Mārtiņš Kazāks

* No 67. lappuses līdz 111. lappusei sniegtie skaidrojumi ir šo finanšu pārskatu neatņemama sastāvdaļa.

Peļņas un zaudējumu aprēķins

(tūkst. eiro)

	Skaidrojums	2022	2021
Tīrie procentu ienākumi	33.	47 021	123 981
Procentu ienākumi		211 229	165 248
Procentu izdevumi		-164 208	-41 267
Finanšu operāciju, pārvērtēšanas rezultāta atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā un uzkrājumu finanšu riskiem tīrais rezultāts		-21 337	-50 235
Realizētie finanšu operāciju guvumi	34.	39 732	357
Finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas rezultāta atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā	23., 35.	-341 715	-36 618
Uzkrājumi tirgus riskam un kredītriskam	36.	280 646	-13 974
Tīrie komisijas maksas izdevumi		-4 441	-3 951
Komisijas maksas ienākumi		1 011	981
Komisijas maksas izdevumi		-5 452	-4 932
Ienākumi no kapitāla vērtspapīriem un līdzdalības kapitālā	37.	14 755	14 575
Tīrais monetāro ienākumu pārdales rezultāts	38.	-6 237	-34 342
Citi bankas darbības ienākumi	39.	5 766	3 591
TĪRIE IENĀKUMI		35 527	53 619
Darba samaksa	40.	-16 502	-16 403
Sociālās apdrošināšanas izdevumi un solidaritātes nodoklis	40.	-3 653	-3 582
Naudas zīmju iegādes izdevumi	41.	-2 618	-1 831
Pamatlīdzekļu nolietojums un nemateriālo aktīvu amortizācija	14.	-3 641	-3 802
Pārējie bankas darbības izdevumi	42.	-9 113	-7 093
PĀRSKATA GADA PEĻŅA		0	20 908

Kopējās atzītās peļņas un zaudējumu pārskats

(tūkst. eiro)

	Skaidrojums	2022	2021
Pārskata gada peļņa		0	20 908
Pārvērtēšana	23.	-450 273	119 670
Uzkrātā pārvērtēšanas rezultāta realizēšana	23.	-198 579	-43 287
Finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas rezultāta atzišana peļņas un zaudējumu aprēķinā	23., 35.	341 715	36 618
Pārvērtēšanas konta pārmaiņas kopā	23.	-307 137	113 001
KOPĀ		-307 137	133 909

Finanšu pārskatu skaidrojumi

1. Pamatdarbība

Latvijas Banka ir Latvijas Republikas centrālā banka un ECBS un Eirosistēmas dalībniece. Tā dibināta 1922. gada 19. septembrī (darbība atjaunota 1990. gadā). Latvijas Banka savā darbībā ievēro Latvijas Republikas un ES tiesību aktus, t. sk. ECB tiesību aktus atbilstoši Līgumam par Eiropas Savienības darbību un ECBS un ECB Statūtiem.

Saskaņā ar pārskata gadā spēkā esošo likumu "Par Latvijas Banku" Latvijas Bankas galvenais mērķis ir saglabāt cenu stabilitāti. Latvijas Bankai ir šādi pamatuzdevumi:

- līdzdarboties Eirosistēmas monetārās politikas veidošanā un īstenošanā;
- pārvaldīt ārējās rezerves un pārējos finanšu ieguldījumus;
- nodrošināt skaidrās naudas apriti Latvijā un piedalīties skaidrās naudas aprites nodrošināšanā eiro zonā, kā arī pildīt Valsts analīzes centra un Monētu valsts analīzes centra funkcijas, nodrošinot efektīvu naudas viltojumu analīzi;
- līdzdarboties maksājumu sistēmu raitas darbības veicināšanā;
- darboties kā Latvijas valdības finanšu aģentam un sniegt finanšu pakalpojumus citiem tirgus dalībniekiem;
- sadarboties ar ECB, pārējo ES valstu un citu valstu centrālajām bankām un citām finanšu institūcijām;
- veicināt Latvijas finanšu sistēmas stabilitāti makrolīmenī;
- veicināt sabiedrības finanšu pratību un ekonomikas zināšanu apguvi;
- sagatavot un publicēt statistisko informāciju, lai nodrošinātu Latvijas Bankas uzdevumu izpildi;
- uzturēt un attīstīt Kredītu reģistru;
- konsultēt Latvijas Republikas Saeimu un Ministru kabinetu monetārās politikas un citos ar Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu saistītos jautājumos;
- izsniegt Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā reģistrētajām juridiskajām personām, izņemot kredītiestādes, atļaujas (licences) ārvalstu valūtas skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai komercdarbības veidā.

2023. gada 1. janvārī stājās spēkā jaunais Latvijas Bankas likums, kurš pieņemts 2021. gada 23. septembrī, un nosaka FKTK pievienošanu Latvijas Bankai. Saskaņā ar to Latvijas Bankai ir šādi papildu pamatuzdevumi:

- noteikt un īstenot makrouzraudzības politiku;
- regulēt un uzraudzīt finanšu tirgus un tā dalībnieku darbību;
- veikt noregulējuma iestādes uzdevumus;
- nodrošināt Noguldījumu garantiju fonda darbību, Apdrošināto aizsardzības fonda darbību un kompensāciju izmaksu ieguldītājiem.

Latvijas Banka neprasa un nepieņem norādījumus no Latvijas un citu ES valstu valdībām, ES institūcijām un citām nacionālajām, ārvalstu vai starptautiskajām institūcijām un to struktūrām. Latvijas Banka ir neatkarīga savu lēmumu pieņemšanā un to praktiskajā īstenošanā. Latvijas Bankas darbības pārraudzību veic Latvijas Republikas Saeima.

Latvijas Banka savu darbību tās uzdevumu izpildes ietvaros galvenokārt finansē no finanšu ieguldījumu pārvaldīšanas un monetārās politikas operāciju ienākumiem.

Latvijas Bankas centrālais birojs atrodas K. Valdemāra ielā 2A, Rīgā. Skaidrās naudas glabāšanu un apstrādi Latvijas Banka veic tās Rīgas filiālē Bezdelīgu ielā 3, Rīgā.

2. Nozīmīgākie grāmatvedības principi

2.1. Finanšu pārskatu sagatavošanas pamats

Finanšu pārskati sagatavoti saskaņā ar ECB 2016. gada 3. novembra Pamatnostādni par grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas tiesisko regulējumu Eiropas Centrālo banku sistēmā (pārstrādātu versiju) (ECB/2016/34), Latvijas Bankas padomes kārtību "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politika" un Latvijas Bankas likuma prasībām, kas nosaka finanšu pārskatu sagatavošanu.

2.2. Novērtēšanas pamats

Zelts, līdzdalība SNB kapitālā un vērtspapīri novērtēti patiesajā vērtībā, izņemot līdz termiņa beigām turētos parāda vērtspapīrus un monetārās politikas mērķiem turētos vērtspapīrus, kas novērtēti amortizēto izmaksu vērtībā. Līdz termiņa beigām turētie vērtspapīri ir tādi vērtspapīri ar fiksētiem vai nosakāmiem maksājumiem un fiksētu termiņu, kurus Latvijas Bankai ir nolūks turēt līdz to termiņa beigām. Līdzdalība ECB kapitālā novērtēta saskaņā ar 13.1. skaidrojumā minēto kārtību.

Atvasinātie finanšu instrumenti novērtēti patiesajā vērtībā, izņemot biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus un valūtas mijmaiņas līgumus, kas novērtēti saskaņā ar 2.4. un 2.10. skaidrojumā aprakstītajiem principiem.

Aizdevumi kredītiestādēm, noguldījumi un tamlīdzīgas finanšu prasības un finanšu saistības bilancē uzrādīti nominālvērtībā.

Emitētās eiro banknotes un monētas bilancē uzrādītas nominālvērtībā. Latvijas Bankas emitētās lata banknotes un monētas, kuras nav apmainītas pret eiro naudas zīmēm, bilancē uzrādītas kā saistības, ievērojot šo lata naudas zīmju apmaiņas iespējamību 20 gadu laikā kopš eiro ieviešanas. Euro kolekcijas monētas, lata zelta apgrozības monētas un lata jubilejas un piemiņas monētas nav uzrādītas bilancē (sk. arī 22.1. un 45. skaidrojumu).

Pamatlīdzekļi un nemateriālie aktīvi bilancē uzrādīti sākotnējo izmaksu vērtībā, no kuras atskaitīts attiecīgi uzkrātais nolietojums un amortizācija.

Pārējie aktīvi un saistības novērtētas saskaņā ar sākotnējo izmaksu grāmatvedības principu.

2.3. Finanšu aktīvu un finanšu saistību patiesā vērtība

Patiesā vērtība ir cena, par kādu novērtēšanas datumā iespējams pārdot finanšu aktīvu vai nodot finanšu saistības parastā darījumā starp tirgus dalībniekiem.

Finanšu instrumentu patieso vērtību Latvijas Banka nosaka, pamatojoties uz kotētajām cenām aktīvā tirgū, citiem finanšu tirgus informācijas avotiem vai diskontētajām naudas plūsmām, izņemot SNB akciju patieso vērtību, kuras noteikšanas metode ir 70 % no SNB tīrajiem aktīviem (sk. arī 14.2. skaidrojumu). Diskontētās naudas plūsmas tiek aprēķinātas, pamatojoties uz naudas tirgus procentu likmēm. Patiesajā vērtībā novērtēto aktīvu, kā arī to finanšu instrumentu sadalījums, kuri nav novērtēti patiesajā vērtībā, bet kuru aplēstā patiesā vērtībā atšķiras no to uzskaites vērtības, ņemot vērā patiesās vērtības noteikšanas hierarhiju, atspoguļots 5. skaidrojumā.

2.4. Ārvalstu valūtu un zelta novērtējums

Ārvalstu valūtu novērtēšanai Latvijas Banka piemēro ECB publicētos ārvalstu valūtu kursus. SDR kursu nosaka, pamatojoties uz SVF publicētajiem SDR valūtu groza svāriem un ECB publicētajiem attiecīgo valūtu kursiem. Zelta cenu nosaka, pamatojoties uz kotēto zelta tirgus cenu ASV dolāros un ECB publicēto ASV dolāra kursu attiecībā pret eiro.

Darījumi ārvalstu valūtās grāmatoti eiro pēc attiecīgās ārvalstu valūtas kursa darījuma dienā. Monetārie aktīvi un saistības ārvalstu valūtās izteikti eiro pēc attiecīgā ārvalstu valūtas kursa pārskata perioda beigās. Nemonetārie aktīvi un saistības, kas novērtēti sākotnējo vai amortizēto izmaksu vērtībā, izteikti eiro pēc attiecīgās ārvalstu valūtas kursa darījuma dienā.

Darījumus ārvalstu valūtās iekļauj kopējā attiecīgās valūtas pozīcijas aprēķinā. Biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus, valūtas mijmaiņas līgumus un valūtas maiņas tagadnes līgumus darījuma dienā iekļauj kopējā attiecīgās valūtas pozīcijā saskaņā ar darījuma tagadnes kursu un uzrāda bilanci eiro saskaņā ar attiecīgās ārvalstu valūtas kursu pārskata perioda beigās. Darījumu ārvalstu valūtās novērtējuma un uzskaites principi piemēroti arī zeltam.

Nozīmīgākie 2022. gada un 2021. gada beigās bilances sagatavošanā izmantotie ārvalstu valūtu kursi (valūtas vienības par 1 eiro) un zelta cena (eiro par Trojas unci) ir šādi.

(gada beigās)

	2022	2021	Pārmaiņas (%)
ASV dolārs (USD)	1.0666	1.1326	-5.8
Japānas jena (JPY)	140.66	130.38	7.9
Kanādas dolārs (CAD)	1.4440	1.4393	0.3
Lielbritānijas sterliņu mārciņa (GBP)	0.88693	0.84028	5.6
Zelts (XAU)	1706.075	1609.483	6.0

2.5. Reversie un citi nodrošinātie darījumi

Vērtspapīri, kas apgrūtināti par labu Latvijas Bankai vai nopirkti vērtspapīru pirkšanas ar atpārdošanu darījumos, nav uzrādīti Latvijas Bankas bilanci. Vērtspapīri, kas aizdoti, apgrūtināti par labu darījuma partnerim vai pārdoti vērtspapīru pārdošanas ar atpirkšanu darījumos, uzrādīti Latvijas Bankas bilanci kopā ar pārējiem šādos darījumos neapgrūtinātajiem vērtspapīriem. Samaksātie vai saņemtie naudas līdzekļi reversajos un nodrošinātajos darījumos uzrādīti Latvijas Bankas bilanci attiecīgi kā aizdevumi vai noguldījumi.

2.6. Pamatlīdzekļi un nemateriālie aktīvi

Pamatlīdzekļi un nemateriālie aktīvi ir ilgtermiņa ieguldījumi, kuru lietderīgās lietošanas laiks ir ilgāks par 1 gadu. Pamatlīdzekļu un nemateriālo aktīvu kapitalizācijas limits 2022. un 2021. gadā bija 1000 eiro, izņemot nekustamā īpašuma uzlabojumu un pamatlīdzekļu daļu nomaiņas izmaksas, kurām Latvijas Bankas padome noteikusi augstāku kapitalizācijas limitu atkarībā no to nozīmīguma.

Nolietojumu un amortizāciju aprēķina noteiktajā attiecīgā pamatlīdzekļa vai nemateriālā aktīva lietderīgās lietošanas laikā pēc lineārās metodes. Ēkas un būves tiek uzskaitītas pa atsevišķiem komponentiem, un katram komponentam noteikts atšķirīgs lietderīgās lietošanas laiks. 2022. gadā pamatlīdzekļu un nemateriālo aktīvu lietderīgās lietošanas laiks netika mainīts. 2022. un 2021. gadā tas bija šāds.

(gados)

	2022	2021
Ēkas un to sastāvdaļas, teritorijas labiekārtošana, t. sk.	5–100	5–100
ēku būvkonstrukcijas	100	100
ēku apdare, iekārtas un inženierkomunikācijas	5–20	5–20
Transportlīdzekļi	10–15	10–15
Telpu iekārtas un inventārs	5–25	5–25
Naudas apstrādes, pārbaudes un glabāšanas iekārtas	5–15	5–15
Datortehnika un telekomunikāciju aparātūra	2–5	2–5
Pārējie pamatlīdzekļi	5–15	5–15
Nemateriālie aktīvi	1–10	1–10

2.7. Aplēšu un pieņēmumu izmantošana

Finanšu pārskatu sagatavošanā veiktas šādas svarīgākās aplēses un izdarīti šādi pieņēmumi: attiecībā uz līdz termiņa beigām turēto parāda vērtspapīru novērtēšanas politiku (sk. 2.2. skaidrojumu), pamatlīdzekļu un nemateriālo aktīvu lietderīgās lietošanas laiku (sk. 2.6. skaidrojumu), aktīvu vērtības samazināšanos (sk. 2.8. skaidrojumu), lata banknošu un monētu, kuras nav apmainītas pret eiro naudas zīmēm, apmaiņas iespējamību (sk. 2.2. skaidrojumu), kolekcijas monētu atpirkšanas iespējamību (sk. 45. skaidrojumu), uzkrājumiem tirgus riskam un kredītriskam (sk. 36. skaidrojumu), patiesās vērtības noteikšanas iedalījumu (sk. 5. skaidrojumu), SNB akciju novērtēšanas patiesajā vērtībā metodi (sk. 14.2. skaidrojumu).

2.8. Aktīvu vērtības samazināšanās

Aktīva vērtības samazināšanās notiek, ja tā uzskaites vērtība pārsniedz atgūstamo vērtību. Atklājot aktīva vērtības samazināšanās pazīmes, attiecīgajam aktīvam tiek aplēsta atgūstamā vērtība un, ja atgūstamā vērtība ir mazāka par attiecīgā aktīva uzskaites vērtību, tiek izveidoti atbilstoši vērtības samazināšanās uzkrājumi. Šos vērtības samazināšanās uzkrājumus atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā, attiecīgi samazinot aktīva uzskaites vērtību.

Monetārās politikas mērķiem turētajiem vērtspapīriem aktīva vērtības samazināšanās novērtējumu veic ECB, nosakot, vai gaidāmas pārmaiņas nākotnes naudas plūsmās un vai pastāv citi faktori, kas apgrūtinātu vērtspapīra emitenta saistību izpildi, piemēram, būtiska kredītkvalitātes pasliktināšanās vai saistību neizpildes gadījums. Aktīvu vērtības samazināšanās notiek, ja monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru uzskaites vērtība pārsniedz atgūstamo vērtību, kas savukārt noteikta kā tagadnes vērtība aplēstajai nākotnes naudas plūsmai. ECB Padome apstiprina ECB veiktā attiecīgo aktīvu vērtības samazināšanās novērtējuma rezultātus (sk. 36. skaidrojumu).

2.9. Finanšu instrumentu un ārvalstu valūtas un zelta pozīciju peļņas un zaudējumu atzīšana

Finanšu instrumentu un ārvalstu valūtas un zelta pozīciju peļņa un zaudējumi atzīti saskaņā ar šādiem principiem, kas noteikti ECB tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatiem:

- a) realizētie guvumi un realizētie zaudējumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā;
- b) nerealizētie guvumi atzīti bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve;
- c) pārskata gada beigās bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve ietvertie nerealizētie zaudējumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, ja tie pārsniedz iepriekš aprēķinātos attiecīgā finanšu instrumenta vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas pārvērtēšanas guvumus;
- d) nerealizētie zaudējumi, kas pārskata gada beigās atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, nākamajos gados netiek reversēti un ieskaitīti ar attiecīgā finanšu instrumenta vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas nerealizētajiem guvumiem;
- e) nerealizētos zaudējumus, kas aprēķināti finanšu instrumentam vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijai, neieskaita ar citam finanšu instrumentam vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijai aprēķinātajiem nerealizētajiem guvumiem;
- f) realizētos un nerealizētos guvumus un zaudējumus aprēķina pēc finanšu instrumenta vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas vidējo izmaksu metodes;
- g) finanšu instrumenta vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas vidējās izmaksas samazina vai palielina par nerealizētajiem zaudējumiem, kas pārskata gada beigās atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā;
- h) atzīstot ienākumus no kapitāla vērtspapīriem, ienākumu atzīšanas principi tiek piemēroti ieguldījumu portfelim, bet ne individuāliem vērtspapīriem, ja ārēji pārvaldīti ieguldījumi kapitāla vērtspapīros replicē akciju indeksam piesaistītu kapitāla vērtspapīru fonda struktūru.

Dividendes no kapitāla vērtspapīriem un līdzdalības kapitālā atzītas peļņas un zaudējumu aprēķinā, iegūstot to saņemšanas tiesības.

2.10. Procentu ienākumi un izdevumi

Procentu ienākumi un izdevumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā saskaņā ar uzkrāšanas principu.

Procenti par vērtspapīriem ietver arī prēmiju un diskontu, ko amortizē vērtspapīra termiņa laikā pēc lineārās metodes.

Biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes līgumu un valūtas mijmaiņas līgumu tagadnes un nākotnes valūtas kursu starpība atzīta peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi vai izdevumi attiecīgā līguma darbības laikā.

2.11. Pārējie izdevumi un ienākumi

Banknošu un monētu iegādes izdevumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā banknošu un monētu iegādes brīdī.

Kolekcijas monētu pārdošanas ienākumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā to rašanās brīdī.

Pārējie bankas darbības izdevumi un ienākumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā saskaņā ar uzkrāšanas principu. Uzkrāto izdevumu un uzkrāto ienākumu summu pārskata periodam aprēķina atbilstoši pārskata periodā saņemto vai sniegto pakalpojumu apjomam. Nomas maksājumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā proporcionāli attiecīgā līguma darbības laikam.

3. Latvijas Bankas finansiālā stāvokļa un darbības finanšu rezultātu kopsavilkums

3.1. Finansiālais stāvoklis

Latvijas Bankas aktīvi 2022. gadā palielinājās par 676.3 milj. eiro, sasniedzot 25.8 mljrd. eiro.

Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem samazinājās par 707.1 milj. eiro šo ieguldījumu apjoma pārmaiņu un pārvērtēšanas rezultātā.

Monētārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru atlikums pieauga par 1444.0 milj. eiro, un to noteica Latvijas Bankas veiktās PĀAIP un VSAIP vērtspapīru iegādes. 2022. gada beigās Latvijas Bankas turējumā bija monetārās politikas mērķiem iegādāti vērtspapīri 13.1 mljrd. eiro apmērā, no tiem Latvijas valdības vērtspapīri – 4.2 mljrd. eiro.

Ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijās kredītiestādēm izsniegto Latvijas Bankas aizdevumu apjoms to atmaksas rezultātā samazinājās par 93.7 milj. eiro (sk. arī 10.2. skaidrojumu).

Pārējās prasības Eirosistēmā palielinājās par 56.6 milj. eiro, un to galvenokārt noteica prasību par banknošu pārdali Eirosistēmā pieaugums (sk. arī 13.4. skaidrojumu).

Banknotes apgrozībā palielinājās par 99.1 milj. eiro atbilstoši eiro zonas NCB kopējā apgrozībā esošo banknošu apjoma pieaugumam.

Saistību samazinājumu par 329.5 milj. eiro bilances postenī "Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm", samazinājumu par 888.2 milj. eiro bilances postenī "Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem", kā arī samazinājumu par 653.7 milj. eiro bilances postenī "Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem" galvenokārt noteica vērtspapīru pārdošanas ar atpirkšanu un noslēgto zelta mijmaiņas darījumu apjoma samazinājums.

Kredītiestāžu noguldījumu atlikums, kas atspoguļots bilances postenī "Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā", samazinājās par 1189.5 milj. eiro.

Pārrobežu maksājumu rezultātā par 5047.5 milj. eiro palielinājās bilances postenī "Eirosistēmas iekšējās saistības" uzrādītās saistības pret ECB par norēķinu rezultātu TARGET2 sistēmā.

Latvijas Bankas kapitāls un rezerves samazinājās par 321.8 milj. eiro, un to noteica finanšu instrumentu pārvērtēšanas konta atlikuma tīrais samazinājums (307.1 milj. eiro) un valsts ieņēmumos ieskaitītā 2021. gadā gūtās peļņas daļa (14.6 milj. eiro).

3.2. Darbības finanšu rezultāti

Latvijas Banka 2022. gadu noslēdza ar neitrālu darbības finanšu rezultātu 0 eiro apmērā (2021. gadā – peļņa 20.9 milj. eiro). 2022. gadā valdība liela nenoteiktība un globālo tautsaimniecību īpaši negatīvi ietekmēja Krievijas īstenotais karš Ukrainā. Latvijas Bankas ieguldījumiem nozīmīgām tautsaimniecībām atkopjoties pēc Covid-19 ierobežojumu atcelšanas un vienlaikus pastiprinoties piegādes ķēžu problēmām un paaugstinoties energoresursu un pārtikas cenām, inflācija sasniedza ļoti augstu līmeni. Lai ierobežotu inflāciju, centrālās bankas sāka strauji paaugstināt bāzes procentu likmes, kas izraisīja ieguldījumu tirgus vērtības samazinājumu. Vienlaikus samazinājās arī ienākumi no Eirosistēmas monetārās politikas operācijām, ECB paaugstinot procentu likmes.

Tīrie procentu ienākumi sasniedza 47.0 milj. eiro (2021. gadā – 124.0 milj. eiro). To noteica par 46.0 milj. eiro lielāki procentu ienākumi un par 122.9 milj. eiro lielāki procentu izdevumi, palielinoties procentu ienākumiem par vērtspapīriem, samazinoties procentu ienākumiem par pieņemtajiem noguldījumiem, pieaugot procentu ienākumiem par Eirosistēmas iekšējām prasībām, palielinoties valūtas riska ierobežošanas izmaksām, un pieaugot procentu izdevumiem par Eirosistēmas iekšējām saistībām procentu likmju kāpuma rezultātā.

Realizētais finanšu operāciju guvums bija 39.7 milj. eiro (2021. gadā – 0.4 milj. eiro). To pozitīvi ietekmēja attīstīto tirgu kapitāla vērtspapīru portfeļa realizētā peļņa, bet finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas rezultāta atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā negatīvais rezultāts bija 341.7 milj. eiro (2021. gadā – 36.6 milj. eiro), un to galvenokārt noteica parāda vērtspapīru tirgus vērtības samazināšanās procentu likmju kāpuma dēļ.

Ņemot vērā procentu likmju kāpuma izraisīto finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas negatīvo rezultātu, Latvijas Banka izmantoja izveidotos uzkrājumus finanšu riskiem 280.6 milj. eiro apmērā (2021. gadā attiecīgie uzkrājumi tika palielināti par 14.0 milj. eiro).

Ienākumi no kapitāla vērtspapīriem un līdzdalības kapitālā bija 14.8 milj. eiro (2021. gadā – 14.6 milj. eiro).

Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem ienākumi, ko eiro zonas NCB gūst, īstenojot Eurosistēmas monetāro politiku, tiek pārdaļīti eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā. Latvijas Bankas tīrais monetāro ienākumu pārdales rezultāts bija negatīvs – –6.2 milj. eiro (2021. gadā negatīvs – –34.3 milj. eiro).

Citi bankas darbības ienākumi bija 5.8 milj. eiro (2021. gadā – 3.5 milj. eiro). Ienākumu pieaugumu galvenokārt noteica saistību par emitētajām lata naudas zīmēm pārvērtēšana.

Bankas darbības izdevumi bija 35.5 milj. eiro (2021. gadā – 32.7 milj. eiro), un tos galvenokārt veidoja darba samaksas izdevumi, kas 2022. gadā palielinājās par 0.6 %.

Kopējais atzītais finanšu rezultāts, kas ietver arī finanšu instrumentu pārvērtēšanas konta atlikuma pārmaiņas, salīdzinājumā ar 2021. gadu samazinājās par 441.0 milj. eiro un sasniedza –307.1 milj. eiro. To noteica par 725.3 milj. eiro mazāks pārvērtēšanas rezultāts un par 305.1 milj. eiro lielāks peļņas un zaudējumu aprēķinā atzītais finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas negatīvais rezultāts.

Latvijas Bankas darbības finanšu rezultātus turpmāk galvenokārt ietekmēs Eurosistēmas īstenotā monetārā politika un procentu likmju un kapitāla tirgus attīstība eiro zonas un ASV finanšu tirgos, jo Latvijas Banka ir pakļauta procentu likmju riskam.

4. Finanšu ieguldījumu politika

Ieguldījumu pārvaldīšana tiek veikta saskaņā ar Latvijas Bankas padomes noteiktajiem pamatprincipiem – ieguldījumu vērtības saglabāšanu, to likviditātes nodrošināšanu un ienākumu gūšanu pieļaujamā riska ietvaros vidējā termiņā –, kā arī ievērojot ilgtspējības principu, nenonākot pretrunā ar Eirosistēmas īstenoto monetāro politiku.

Ieguldījumi ietver bilances posteņos “Zelts un zeltā izteiktās prasības”, “Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem”, “Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem”, “Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem”, “Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm” un “Pārējie vērtspapīri” uzrādītos aktīvus, kā arī uzkrātos ienākumus par parāda vērtspapīriem, kas uzrādīti pārējo aktīvu postenī “Uzkrātie procenti par pārējiem vērtspapīriem”, un atvasinātos finanšu instrumentus un valūtas maiņas tagadnes līgumus, kuru uzskaites vērtība uzrādīta bilancē attiecīgajos pārējo aktīvu vai pārējo saistību posteņos.

Ieguldījumi tiek pārvaldīti, pēc ieguldījumu stratēģijas un līdzekļu avota tos grupējot dažādos ieguldījumu portfeļos. Piesaistīto ieguldījumu portfelis ietver ieguldījumu daļu, kam atbilst Latvijas Bankas saistības ārvalstu valūtā pret valdību jeb valdības noguldījumi. Ieguldījumi, kas nav iekļauti piesaistīto ieguldījumu portfelī, ietverti 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelī, ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļos, attīstīto tirgu kapitāla vērtspapīru portfelī, attīstības tirgu kapitāla vērtspapīru portfelī, ilgtermiņa fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelī, attīstības tirgu fiksētā ienākuma vērtspapīru portfelī, Latvijas valdības vērtspapīru portfelī, globālajā fiksētā ienākuma vērtspapīru portfelī un zelta portfelī. Attīstīto tirgu kapitāla vērtspapīru portfelī, ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļus un globālo fiksētā ienākuma vērtspapīru portfelī pārvalda ārējie pārvaldītāji.

1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelim, ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļiem, piesaistīto ieguldījumu portfelim, attīstīto tirgu kapitāla vērtspapīru portfelim, attīstības tirgu fiksētā ienākuma vērtspapīru portfelim, globālajam fiksētā ienākuma vērtspapīru portfelim un attīstības tirgu kapitāla vērtspapīru portfelim noteikti neitrālā portfeļa parametri, kas raksturo attiecīgā ieguldījumu portfeļa finanšu risku pieņemamo lielumu (līmeni) un gaidāmo ienesīgumu.

Ieguldījumu sadalījums pēc ieguldījumu portfeļa veida 2022. gada un 2021. gada beigās bija šāds.

	Portfeļa uzskaites vērtība (tūkst. eiro)		Īpatsvars (%)	
	2022	2021	2022	2021
1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelis	2 790 364	3 209 547	46.8	47.9
Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfelis	1 052 437	1 186 537	17.7	17.7
Piesaistīto ieguldījumu portfelis	551 032	544 413	9.2	8.1
Attīstīto tirgu kapitāla vērtspapīru portfelis	509 656	793 702	8.5	11.8
Zelta portfelis	364 821	344 166	6.1	5.1
Attīstības tirgu fiksētā ienākuma vērtspapīru portfelis	301 579	325 212	5.0	4.9
Ilgtermiņa fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelis	168 320	168 246	2.8	2.5
Globālais fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelis	138 623	–	2.3	–
Attīstības tirgu kapitāla vērtspapīru portfelis	59 002	94 391	1.0	1.4
Latvijas valdības vērtspapīru portfelis	36 416	39 167	0.6	0.6
Kopā	5 972 250	6 705 381	100.0	100.0

2022. gadā tika samazināts attīstīto tirgu kapitāla vērtspapīru portfelis un attīstības tirgu kapitāla vērtspapīru portfelis, un no 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļiem tika nodalīts globālais fiksētā ienākuma vērtspapīru portfelis.

1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļa neitrālo portfeli veido Apvienotās Karalistes un eiro zonas valstu valdības 1–10 gadu vērtspapīru svētais indekss un ASV un Kanādas valdības 1–3 gadu vērtspapīru svētais indekss.

Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļu neitrālo portfeli veido ASV emitēto un ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru indekss.

Piesaistīto ieguldījumu portfeļa neitrālo portfeli veido atbilstoši attiecīgo saistību parametriem.

Attīstīto tirgu kapitāla vērtspapīru portfeļa neitrālo portfeli veido pasaules attīstīto valstu emitentu akciju indekss. 2022. gadā šim vērtspapīru portfelim noteikti ierobežojumi, ņemot vērā Latvijas Bankas noteiktos klimata un ilgtspējības rādītāju mērķus.

Zelta portfeli veido Latvijas Bankas zelta krājumi un ar tiem saistītie finanšu instrumenti.

Attīstības tirgu fiksētā ienākuma vērtspapīru portfeļa neitrālo portfeli veido starptautisko kredītreitingu aģentūru noteiktajai investīciju klasei atbilstošu attīstības valstu valsts sektora emitentu indekss.

Ilgtermiņa fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeli veido eiro zonas valstu valdības vērtspapīri, kuri denominēti eiro un kuru atlikušais termiņš to iegādes brīdī bija 10 gadu.

2022. gadā tika izveidots globālais fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelis, kura neitrālo portfeli veido globālais fiksēta ienākuma vērtspapīru indekss.

Attīstības tirgu kapitāla vērtspapīru portfeļa neitrālo portfeli veido Āzijas attīstības valstu emitentu akciju indekss.

Latvijas valdības vērtspapīru portfeli veido eiro denominēti Latvijas valdības vērtspapīri, kuru atlikušais termiņš to iegādes brīdī bija 5–10 gadu.

Latvijas Bankas ieguldījumu portfeļu, izņemot piesaistīto ieguldījumu portfeli, attīstīto tirgu kapitāla vērtspapīru portfeli, globālo fiksētā ienākuma vērtspapīru portfeli, attīstības tirgu kapitāla vērtspapīru portfeli un zelta portfeli, neitrālā portfeļa valūta ir eiro (ierobežots valūtas risks). Piesaistīto ieguldījumu portfeļa neitrālā portfeļa valūtas struktūru veido atbilstoši attiecīgo saistību valūtai.

Finanšu risku pārvaldīšanā izmantoto galveno metožu izklāsts sniegts 25.1. skaidrojumā.

Bilances skaidrojumi

5. Patiesās vērtības novērtējums

Latvijas Bankas aktīvu patiesā vērtība noteikta, ievērojot šādu hierarhiju (sk. arī 2.3. skaidrojumu):

- kotēta tirgus cena. Patieso vērtību nosaka, pamatojoties uz aktīvā tirgū kotētu identiska finanšu instrumenta cenu;
- tirgū novērojami dati. Patieso vērtību nosaka, pamatojoties uz aktīvā tirgū kotētu līdzīga finanšu instrumenta cenu, neaktīvā tirgū kotētu identiska vai līdzīga finanšu instrumenta cenu vai ar modeli, kura datu avots ir tirgū novērojami dati;
- tirgū nenovērojami dati. Patieso vērtību nosaka ar modeli, kurā tirgū nenovērojamu datu izmantojums ir nozīmīgs.

2022. gada un 2021. gada beigās Latvijas Bankas patiesajā vērtībā novērtētie aktīvi galvenokārt novērtēti, izmantojot aktīvā tirgū kotētu tirgus cenu.

2022. gada un 2021. gada beigās līdzdalība SNB kapitālā novērtēta, izmantojot tirgū nenovērojamus datus. Novērtējums veikts, izmantojot 70 % tīro aktīvu vērtības metodi (sk. arī 14.2. skaidrojumu).

Patiesajā vērtībā novērtēto finanšu instrumentu un zelta un to finanšu instrumentu, kuru patiesā vērtība atšķiras no to uzskaites vērtības, iedalījums pēc patiesās vērtības noteikšanas hierarhijas 2022. gada un 2021. gada beigās bija šāds.

(tūkst. eiro)

	Uzskaites vērtība	Patiesā vērtība			2022	2021
		Kotēta tirgus cena	Tirgū novērojami dati	Tirgū nenovērojami dati	Patiesā vērtība kopā	Patiesās vērtības un uzskaites vērtības starpība
2021. gada 31. decembrī						
Zelts	344 166	344 166	–	–	344 166	–
Vērtspapīri ieguldījumu portfeļos	5 741 342	5 014 198	741 456	–	5 755 654	14 312
Biržā netirgotie valūtas maiņas līgumi	–5 850	–	–6 314	–	–6 314	–464
Procentu likmju mijmaiņas līgumi	1	1	–	–	1	–
Monētārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	11 761 724	12 096 792	–	–	12 096 792	335 068
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	37 309	–	–	37 309	37 309	–
Kopā	17 878 692	17 455 157	735 142	37 309	18 227 608	348 916
2022. gada 31. decembrī						
Zelts	364 821	364 821	–	–	364 821	–
Vērtspapīri ieguldījumu portfeļos	4 815 309	4 165 042	638 344	–	4 803 386	–11 923
Biržā netirgotie valūtas maiņas līgumi	171 694	–	170 486	–	170 486	–1 208
Monētārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	13 212 490	10 985 608	–	–	10 985 608	–2 226 882
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	37 119	–	–	37 119	37 119	–
Kopā	18 601 433	15 515 471	808 830	37 119	16 361 420	–2 240 013

Šajā skaidrojumā ietvertie vērtspapīri, t. sk. uzkrātie procenti par šiem vērtspapīriem, uzrādīti bilances posteņos "Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem", "Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem", "Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem", "Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro", "Pārējie aktīvi" un "Pārējās saistības".

Biržā netirgoto valūtas maiņas līgumu uzskaites vērtība uzrādīta bilances posteņos "Pārējie aktīvi" vai "Pārējās saistības", savukārt šajā skaidrojumā ietverta kopējā tīrā uzskaites vērtība.

Pārskata gada pēdējās tirgus dienas vidējās tirgus cenas noteiktas, izmantojot elektronisko informācijas sistēmu *Bloomberg* un *Refinitiv* informāciju (kotēta tirgus cena, ja attiecīgā finanšu instrumenta tirgus ir aktīvs; tirgū novērojami dati, ja tirgus ir neaktīvs). Ja minētā kotētā tirgus cena kādam finanšu instrumentam šajās elektroniskajās informācijas sistēmās nav pieejama un finanšu instrumenta tirgus ir neaktīvs, finanšu instrumenta novērtēšanai izmantota tirgus dalībnieka sniegtā cena vai diskontēta naudas plūsma (tirgū novērojami dati).

6. Zelts un zeltā izteiktās prasības

	Trojas unces	Tūkst. eiro
2020. gada 31. decembrī	213 836	330 139
2021. gadā		
Zelta tirgus vērtības pieaugums	x	14 027
2021. gada 31. decembrī	213 836	344 166
2022. gadā		
Zelta tirgus vērtības pieaugums	x	20 655
2022. gada 31. decembrī	213 836	364 821

Zelta pārvērtēšanas rezultāts uzrādīts bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezultāts.

Lai ierobežotu zelta uzturēšanas izmaksas un nodrošinātu zelta ieguldījumu atdevi, zelts var tikt iesaistīts zelta mijmaiņas darījumos (2022. gada beigās Latvijas Banka nebija noslēgusi zelta mijmaiņas darījumus; 2021. gada beigās viss zelts 344 166 tūkst. eiro vērtībā bija iesaistīts minētajos darījumos (sk. arī 21. un 43. skaidrojumu)). Zelta mijmaiņas darījumus uzskaita kā līgumus par finanšu instrumentu pārdošanu ar atpirkšanu.

2022. gada un 2021. gada beigās Latvijas Bankai nebija zeltā izteiktu prasību.

7. Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem

7.1. Prasības pret Starptautisko Valūtas fondu

Atbilstoši likumam "Par Latvijas Republikas iestāšanos Starptautiskajā valūtas fondā" Latvijas Banka pilda SVF depozitārija funkcijas un bez atlīdzības apkalpo SVF kontus, kuros uzskaitīti SVF turējumi dalībvalsts nacionālajā valūtā. SVF turējumi eiro ietver Latvijas valdības parādzīmi, kontu Nr. 1, kas tiek izmantots finanšu darījumu veikšanai ar SVF, un kontu Nr. 2, kas tiek izmantots SVF administratīvo izmaksu segšanai un maksājumu saņemšanai.

Latvijas prasības pret SVF ietver SDR un Latvijas kvotu SVF. SDR ir SVF izveidoti starptautiskie rezervju aktīvi, kas tiek izmantoti darījumos starp SVF un tā dalībvalstīm. Kvota SVF atspoguļo attiecīgās valsts dalības apjomu SVF. Latvijas kvota SVF nodrošināta ar tam izsniegto Latvijas valdības parādzīmi un izteikta SDR.

Latvijas saistības pret SVF veido SVF turējumi eiro un SVF asignējumi.

2022. gada beigās Latvijas Bankas bilancē uzrādītās prasības pret SVF veidoja SDR noguldījums 549 961 tūkst. eiro apmērā (2021. gada beigās – 542 959 tūkst. eiro), bet saistības pret SVF veidoja SVF rīcībā esošie resursi 1449 tūkst. eiro apmērā (2021. gada beigās – 1436 tūkst. eiro), kas izvietoti SVF kontā Nr. 1 un Nr. 2 (sk. arī 19. skaidrojumu).

Latvijas tīrās prasības pret SVF 2022. gada un 2021. gada beigās bija šādas.

	(tūkst. eiro)		(tūkst. SDR)	
	2022	2021	2022	2021
Latvijas kvota Starptautiskajā Valūtas fondā	415 940	410 690	332 300	332 300
Starptautiskā Valūtas fonda turējumi eiro	-394 586	-410 621	-315 239	-332 244
Latvijas valdības parādzīme	-393 137	-409 185	-314 082	-331 082
Konts Nr. 1	-1 040	-1 027	-831	-831
Konts Nr. 2	-409	-409	-326	-331
Rezerves pozīcija Starptautiskajā Valūtas fondā	21 763	478	17 387	387
t. sk. finanšu darījumu plāna finansējums	21 279	-	17 000	-
SDR	549 961	542 959	439 372	439 323
Vispārējais asignējums	-516 316	-509 799	-412 493	-412 493
Speciālais asignējums	-33 576	-33 152	-26 824	-26 824
Latvijas tīrās prasības pret Starptautisko Valūtas fondu	21 832	486	17 442	393

Rezerves pozīcija SVF ir Latvijas kvotas SVF un SVF turējumu eiro starpība, neietverot konta Nr. 2 atlikumu.

2022. gadā, ņemot vērā Latvijas pietiekami spēcīgo ekonomisko attīstību un ievērojot dalības SVF politikas un procedūras, Latvija iekļauta SVF finanšu darījumu plānā. Plānā iekļautās valstis piedalās SVF aizdevumu operāciju finansēšanā, nepārsniedzot valsts kvotas apmēru, par to saņemot procentu maksājumus.

7.2. Atlikumi kredītiestādēs un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi

(tūkst. eiro)

	2022	2021
Vērtspapīri	3 182 643	3 881 610
Pieprasījuma noguldījumi	44 939	70 594
Līgumi par vērtspapīru pirkšanu ar atpārdošanu	10 407	-
Ārvalstu valūta kasē	94	18
Kopā	3 238 083	3 952 222

8. Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem

(tūkst. eiro)

	2022	2021
Vērtspapīri	521 132	527 531
Pieprasījuma noguldījumi	907	897
Kopā	522 039	528 428

9. Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem

(tūkst. eiro)

	2022	2021
Vērtspapīri	148 569	167 048
Pieprasījuma noguldījumi	7 814	7 033
Kopā	156 383	174 081

10. Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegtie aizdevumi eiro

Eirosistēmas aizdevumu monetārās politikas operāciju ietvaros kopapjoms 2022. gada beigās sasniedza 1 324 347 milj. eiro (2021. gada beigās – 2 201 882 milj. eiro), t. sk. Latvijas Bankas izsniegto aizdevumu atlikums bija 522.9 milj. eiro (2021. gada beigās – 616.6 milj. eiro). Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem ar monetārās politikas īstenošanu saistītie ienākumi un riski, tiem īstenojoties, tiek sadalīti starp eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā. Zaudējumi no Eirosistēmas aizdevumiem monetārās politikas operāciju ietvaros var rasties tikai tad, ja darījuma partneris neizpilda saistības un darījuma partnera sniegtā nodrošinājuma atsavināšanas rezultātā atgūtie līdzekļi nav pietiekami (sk. arī 25.1.2. skaidrojumu).

10.1. Galvenās refinansēšanas operācijas

Galvenās refinansēšanas operācijas ir atklātā tirgus operācijas, kuras tiek veiktas likviditāti palielinošo reverso darījumu veidā. Šādas operācijas veic katru nedēļu standartizolēs, un to termiņš ir 1 nedēļa. Šīm operācijām ir svarīga nozīme, lai ietekmētu procentu likmju virzību, pārvaldītu likviditāti tirgū un paustu monetārās politikas nostāju. Latvijas Banka 2022. gada un 2021. gada beigās nebija izsniegusi aizdevumus galveno refinansēšanas operāciju ietvaros.

10.2. Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas

Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas ir atklātā tirgus operācijas, kuras tiek veiktas reverso darījumu veidā ar mērķi nodrošināt kredītiestādēm ilgāka termiņa papildu finansējumu. Šādas operācijas veic katru mēnesi standartizolēs, un to termiņš ir no 3 līdz 48 mēnešiem. Papildus tām saskaņā ar ECB Padomes lēmumu 2014. gadā tika uzsāktas ITRMO. Tās ir likviditāti nodrošinošās reversās operācijas, kas ar izdevīgiem nosacījumiem nodrošina kredītiestādēm ilgāka termiņa likviditāti, stimulējot tās kreditēt reālo tautsaimniecību un mazināt kredītu nosacījumu stingrību aizdevumiem privātpersonām. 2016. gadā ECB Padome nolēma uzsākt jaunu četru ITRMO kopumu (ITRMO II) ar termiņu četri gadi un ar iespēju veikt pirmstermiņa atmaksu pēc diviem gadiem. 2021. gadā šīs operācijas beidzās. Papildus minētajam 2019. gadā ECB Padome nolēma uzsākt jaunu septiņu ITRMO kopumu (ITRMO III) ar termiņu trīs gadi un ar iespēju veikt pirmstermiņa atmaksu pēc diviem gadiem un kopš 2021. gada septembra – pēc gada. 2020. gadā ECB Padome nolēma 2021. gadā rīkot papildus trīs ITRMO III ar termiņu trīs gadi un

ar iespēju veikt pirmstermiņa atmaksu. Sākotnēji ITRMO III operācijās zemākā piemērotā procentu likme varēja būt noguldījumu iespējas vidējās procentu likmes apmērā, bet, reaģējot uz Covid-19 pandēmijas ietekmi, 2020. gadā ECB Padome nolēma samazināt šo likmi, nosakot, ka laikā no 2020. gada 24. jūnija līdz 2022. gada 23. jūnijam tā var būt par 50 bāzes punktiem zemāka nekā noguldījumu iespējas vidējā procentu likme, bet ne zemāka kā -1 %. Papildus tam 2022. gada 27. oktobrī ECB Padome nolēma, ka no 2022. gada 23. novembra līdz termiņa beigām vai pirmstermiņa atmaksas datumam ITRMO III operāciju procentu likme tiks indeksēta atbilstoši vidējām šajā periodā piemērojamām galvenajām ECB procentu likmēm. Tajā pašā dienā ECB Padome nolēma ieviest papildus trīs brīvprātīgus pirmstermiņa atmaksas datumus, lai ITRMO III dalībniekiem sniegtu papildu iespējas daļēji vai pilnībā atmaksāt savus ITRMO III aizņēmumus pirms termiņa. 2021. gadā ECB Padome uzsāka jaunu četru ilgāka termiņa refinansēšanas operāciju kopumu (trīs no tām izbeigtas 2022. gadā un vienas beigu termiņš bija 2023. gada janvāris) – pandēmijas ārkārtas ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas (PĀITRO), lai nodrošinātu turpmāku likviditāti, beidzoties ilgāka termiņa refinansēšanas operācijām, kas bija uzsāktas pēc 2020. gada marta. 2022. gadā Latvijas Banka saņēma kredītiestādēm izsniegto aizdevumu atmaksu 93 700 tūkst. eiro apmērā. Latvijas Bankas veikto ITRMO atlikums 2022. gada beigās bija 522 900 tūkst. eiro (2021. gada beigās – 616 600 tūkst. eiro).

11. Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm

Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm galvenokārt ietver Latvijas Bankas eiro zonas valstu kredītiestādēs eiro veiktos pieprasījuma noguldījumus (2022. gada beigās – 6304 tūkst. eiro; 2021. gada beigās – 4255 tūkst. eiro).

12. Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro

Eirosistēmas monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru kopapjoms 2022. gada beigās bija 4 937 179.2 milj. eiro (2021. gada beigās – 4 713 403.5 milj. eiro), no tiem Latvijas Bankas turējumā bija 13 135 milj. eiro (2021. gada beigās – 11 691 milj. eiro). Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem ienākumi, kā arī zaudējumi, tiem īstenojoties, tiek sadalīti starp eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā, izņemot riskus saistībā ar VSAIP un PĀAIP ietvaros Latvijas Bankas un citu eiro zonas NCB veiktajām valdības vērtspapīru iegādēm. No Eirosistēmas monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru kopapjoma 2022. gada beigās VSAIP ietvaros eiro zonas NCB iegādāto valdības vērtspapīru apjoms bija 2067 mljrd. eiro (2021. gada beigās – 1989 mljrd. eiro), no tiem Latvijas Bankas turējumā bija Latvijas valdības vērtspapīri 2758 milj. eiro apmērā (2021. gada beigās – 2307 milj. eiro). 2022. gada beigās PĀAIP ietvaros eiro zonas NCB iegādāto valdības vērtspapīru apmērs bija 1318 mljrd. eiro (2021. gada beigās – 1244 mljrd. eiro), no tiem Latvijas Bankas turējumā esošo Latvijas valdības vērtspapīru apmērs bija 1450 milj. eiro (2021. gada beigās – 1242 milj. eiro).

2022. gada pirmajā ceturksnī Eirosistēmā turpinājās vērtspapīru iegāde aktīvu iegādes programmas ietvaros ar mēneša neto iegādes apmēru 20 mljrd. eiro. 2022. gada martā ECB Padome pārskatīja neto iegādes apmērus, nosakot tos 40 mljrd. eiro aprīlī, 30 mljrd. eiro maijā un 20 mljrd. eiro jūnijā. ECB Padome nolēma izbeigt vērtspapīru iegādes aktīvu iegādes programmas ietvaros ar 2022. gada 1. jūliju. Reaģējot uz Covid-19 pandēmiju un ar to saistītajiem iespējamiem riskiem monetārās politikas transmisijas mehānismam un eiro zonas tautsaimniecības perspektīvai, 2020. gada martā ECB Padome uzsāka jaunu aktīvu iegādes programmu – PĀAIP –, kuras neto aktīvu iegādes turpinājās līdz 2022. gada marta beigām. ECB Padome paredz iegādāto vērtspapīru reinvestēšanu līdz 2024. gada beigām.

(tūkst. eiro)

	2022	2021
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	13 134 812	11 690 783
Latvijas valdības vērtspapīri	4 207 501	3 548 199
VSAIP valdības vērtspapīri	2 757 748	2 306 559
PĀAIP valdības vērtspapīri	1 449 753	1 241 640
Starptautisko institūciju parāda vērtspapīri	8 927 311	8 142 584
VSAIP starptautisko institūciju parāda vērtspapīri	7 034 553	6 564 407
PĀAIP starptautisko institūciju parāda vērtspapīri	1 892 758	1 578 177
Pārējie vērtspapīri	946 794	1 149 213
Līdz termiņa beigām neturētie vērtspapīri	778 474	980 967
Līdz termiņa beigām turētie parāda vērtspapīri	168 320	168 246
Kopā	14 081 606	12 839 996

13. Eirosistēmas iekšējās prasības/saistības (-)

(tūkst. eiro)

	Skaidrojums	2022	2021
Līdzdalība Eiropas Centrālās bankas kapitālā	13.1.	118 849	116 472
Prasības par Eiropas Centrālajai bankai nodotajām ārējām rezervēm	13.2.	157 202	157 202
Prasības par banknošu pārdali Eirosistēmā	13.4.	5 650 608	5 593 565
Citas prasības Eirosistēmā	13.5.	300	769
Eirosistēmas iekšējās prasības kopā		5 926 959	5 868 008
Saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un nacionālo centrālo banku korespondentkontiem (neto)	13.3.	-10 370 127	-5 322 638
Pārējās saistības Eirosistēmā	13.5.	-6 237	-34 342
Eirosistēmas iekšējās saistības kopā		-10 376 364	-5 356 980
Eirosistēmas tīrās iekšējās prasības kopā		-4 449 405	511 028

13.1. Līdzdalība Eiropas Centrālās bankas kapitālā

Līdz ar Latvijas pievienošanos ES Latvijas Banka kļuva par ECB kapitāla daļu turētāju. Latvijas Bankas ECB kapitāla atslēga aprēķināta atbilstoši ECBS un ECB Statūtiem, pamatojoties uz Latvijas iedzīvotāju skaita un iekšzemes kopprodukta īpatsvaru ES. NCB kapitāla atslēgas korigē reizi piecos gados vai agrāk, ja mainās to ES NCB skaits, kuras veic ieguldījumus ECB kapitālā. Pēdējo reizi ECB kapitāla atslēgas korekcijas veiktas 2020. gadā pēc Apvienotās Karalistes izstāšanās no ES un attiecīgi Anglijas Bankas izstāšanās no ECBS. Anglijas Bankas ECB kapitāla atslēga (14.3374 %) tika sadalīta starp pārējām NCB, tādējādi Latvijas Bankas ECB kapitāla atslēga palielinājās no 0.2731 % līdz 0.3169 %, kas atbilst 34 304 tūkst. eiro.

ECBS un ECB Statūti nosaka, ka eiro zonas NCB pilnā apjomā apmaksā tās parakstīto daļu ECB kapitālā, kā arī iemaksā ECB rezerves kapitālā, uzkrājumos, kas pielīdzināmi rezervēm, un finanšu instrumentu pārvērtēšanas kontā, šos maksājumus veicot proporcionāli savai daļai ECB kapitālā. Pēc Anglijas Bankas izstāšanās no ECBS kopējais ECB apmaksājamais kapitāla apjoms pieauga par 1221 milj. eiro, jo eiro zonas NCB (parakstīto kapitālu apmaksā pilnā apjomā) procentuālā daļa ECB parakstītajā kapitālā palielinājās un attiecīgi ārpus eiro zonas esošo NCB (apmaksā tikai 3.75 % no parakstītā kapitāla) procentuālā daļa ECB parakstītajā kapitālā samazinājās. ECB Padome nolēma, ka eiro zonas NCB

pilnībā apmaksās savu parakstīto kapitālu, kas palielinājās, divos maksājumos – attiecīgi 2021. gada un 2022. gada beigās.

2022. gadā Latvijas Banka veica otro no diviem maksājumiem 2377 tūkst. eiro apmērā. Gada beigās Latvijas Bankas līdzdalību ECB kapitālā veidoja apmaksātā daļa ECB kapitālā 34 304 tūkst. eiro, iemaksas finanšu instrumentu pārvērtēšanas kontā 42 752 tūkst. eiro un ECB nodoto ārējo rezervju tirgus vērtības un atbilstošo eiro denominēto prasību pret ECB vērtības starpība 41 793 tūkst. eiro (sk. arī 13.2. skaidrojumu).

ECB kopējā parakstītā kapitāla apjoms 2022. gadā nemainījās. Horvātijas centrālās bankas pievienošanās Eirosistēmai 2023. gada 1. janvārī nemainīja ECB kopējā parakstītā kapitāla apjomu, bet radīja ECB kopējā apmaksātā kapitāla pieaugumu 68 714 tūkst. eiro apmērā.

ECB kapitāla daļas netiek tirgotas publiskā vērtspapīru tirgū, un Latvijas Bankas līdzdalības ECB kapitālā apmēru iespējams palielināt vai samazināt vienīgi šajā skaidrojumā minētajos gadījumos.

(tūkst. eiro)

	2022	2021
Eiropas Centrālās bankas kopējais parakstītā kapitāla apmērs	10 825 007	10 825 007
Latvijas Bankas parakstītā daļa Eiropas Centrālās bankas kapitālā	34 304	34 304
Latvijas Bankas apmaksātā daļa Eiropas Centrālās bankas kapitālā	34 304	31 927
Latvijas Bankas procentuālā daļa Eiropas Centrālās bankas kapitālā (kapitāla atslēga; %)	0.3169	0.3169

13.2. Prasības par Eiropas Centrālajai bankai nodotajām ārējām rezervēm

Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem eiro zonas NCB nodod ECB pārvaldīšanā noteiktu ārējo rezervju apjomu. Nododamo ārējo rezervju apjomu nosaka atbilstoši katras eiro zonas NCB ECB kapitāla atslēgai. Par ECB nodotajām ārējām rezervēm Latvijas Banka saņēma eiro denominētu prasību pret ECB proporcionāli pārējo eiro zonas NCB attiecīgo prasību vērtībai. 2022. gada un 2021. gada beigās šī prasība bija 157 202 tūkst. eiro. ECB nodoto ārējo rezervju tirgus vērtības un atbilstošās eiro denominētās prasības vērtības starpība 41 793 tūkst. eiro apmērā uzrādīta kā līdzdalība ECB kapitālā (sk. arī 13.1. skaidrojumu). Prasībām par ECB nodotajām ārējām rezervēm piemēro ECB galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi (sk. arī 33. skaidrojumu).

13.3. Prasības/saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un nacionālo centrālo banku korespondentkontiem (neto)

TARGET2 sistēma ir reālā laika bruto norēķinu sistēma liela apjoma maksājumiem eiro. Prasības un saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem veidojas pārrobežu maksājumu rezultātā, par kuriem norēķini tiek veikti ar NCB naudas līdzekļiem. Minēto norēķinu rezultātā veidojas divpusējas prasības un saistības NCB TARGET2 sistēmas kontos. Katru dienu tiek aprēķinātas šo divpusējo atlikumu neto pozīcijas, kas tiek attiecinātas uz ECB, katrai NCB veidojoties vienai neto pozīcijai attiecībā pret ECB. Tā tiek uzrādīta NCB bilancē kā tīrās prasības vai tīrās saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem.

2022. gadā kredītiestāžu un Latvijas Bankas veikto pārrobežu maksājumu rezultātā palielinājās saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un NCB korespondentkontiem (neto).

Minētajām prasībām vai saistībām piemēro ECB galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi.

13.4. Prasības par banknošu pārdali Eirosistēmā

Ievērojot to, ka eiro banknotes emitē eiro zonas NCB un ECB, tās savā bilancē uzrāda noteiktu daļu no kopējā Eirosistēmas emitēto eiro banknošu apjoma. Ņemot vērā, ka Latvijas Bankai piešķirtā daļa no kopējā emitēto eiro banknošu apjoma ir lielāka nekā Latvijas Bankas faktiski emitēto eiro banknošu tīrais

apjoms (sk. 15. skaidrojumu), banknošu apgrozībā korekcijas rezultātā rodas attiecīgas prasības pret ECB par banknošu pārdali Eirosistēmā, kas uzrādītas bilances postenī "Pārējās prasības Eirosistēmā".

13.5. Citas prasības/saistības Eirosistēmā

Citas prasības/saistības Eirosistēmā ietver prasības par ECB starpperioda peļņas sadali un citas prasības un saistības pret ECB par tīro monetāro ienākumu pārdales rezultātu.

Latvijas Bankas maksājami monetārie ienākumi 2022. gadā bija lielāki par tās saņemamiem monetārajiem ienākumiem. Tas radīja saistības pret ECB par tīro monetāro ienākumu pārdales rezultātu, kas 2022. gada beigās bija 6 237 tūkst. eiro (2021. gada beigās – 34 342 tūkst. eiro; sk. arī 38. skaidrojumu).

Prasības par ECB starpperioda peļņas sadali tiek noteiktas atbilstoši Latvijas Bankas procentuālajai daļai ECB kapitālā (2022. gada beigās – 0 eiro; 2021. gada beigās – 584 tūkst. eiro; sk. arī 37. skaidrojumu). Ņemot vērā ECB kopējo 2022. gada finanšu rezultātu, ECB Padome nolēma 2022. gadā neveikt starpperioda peļņas sadali.

14. Pārējie aktīvi

(tūkst. eiro)

	Skaidrojums	2022	2021
Atvasinātie biržā netirgotie līgumi un valūtas maiņas tagadnes līgumi	24.	189 050	7 203
Uzkrātie procenti par monetārās politikas mērķiem turētajiem vērtspapīriem		77 678	70 941
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	14.2.	37 119	37 309
Pamatlīdzekļi	14.1.	28 852	30 825
Pārējie uzkrātie ienākumi		26 532	1 634
Uzkrātie procenti par pārējiem vērtspapīriem		17 234	15 111
Nemateriālie aktīvi	14.1.	2 941	2 039
Nākamo periodu izdevumi		1 610	1 070
Prasības par zibmaksājumu servisa izmantošanas nodrošinājumu		–	37 022
Citi pārējie aktīvi		622	560
Kopā		381 638	203 714

14.1. Pamatlīdzekļi un nemateriālie aktīvi

(tūkst. eiro)

	Ēkas, teritorijas labiekār- tošana un zeme	Telpu iekārtas un inventārs	Dator- tehnika, telekomu- nikāciju aparātūra	Naudas apstrādes, pārbaudes un glabāšanas iekārtas	Pārējie pamat- līdzekļi	Kopā pamat- līdzekļi	Nema- teriālie aktīvi
2020. gada 31. decembrī							
Sākotnējo izmaksu vērtība	58 643	6 127	5 049	5 920	8 488	84 227	8 592
Uzkrātais nolietojums/ amortizācija	-32 497	-4 348	-4 075	-3 196	-6 521	-50 637	-6 432
Atlikusī vērtība	26 146	1 779	974	2 724	1 967	33 590	2 160
2021. gadā							
Pieaugums	174	-	171	38	215	598	432
Pārklasifikācija	-	-	-	-	-145	-145	145
Atsavinātie un norakstītie aktīvi	-	-72	-240	-665	-421	-1 398	-34
Izmaksu tīrās pārmaiņas	174	-72	-69	-627	-351	-945	543
Nolietojums/amortizācija	-1 952	-234	-398	-279	-420	-3 283	-519
Pārklasifikācija	-	-	-	-	145	145	-145
Atsavināto un norakstīto aktīvu uzkrātais nolietojums/ amortizācija	-	72	240	662	344	1 318	-
Uzkrātā nolietojuma/ amortizācijas tīrās pārmaiņas	-1 952	-162	-158	383	69	-1 820	-664
2021. gada 31. decembrī							
Sākotnējo izmaksu vērtība	58 817	6 055	4 980	5 293	8 137	83 282	9 135
Uzkrātais nolietojums/ amortizācija	-34 449	-4 510	-4 233	-2 813	-6 452	-52 457	-7 096
Atlikusī vērtība	24 368	1 545	747	2 480	1 685	30 825	2 039
2022. gadā							
Pieaugums	411	31	406	113	229	1 190	1 383
Pārklasifikācija	-	-	9	-	-9	-	-
Atsavinātie un norakstītie aktīvi	-	-	-468	-1	-702	-1 171	-208
Izmaksu tīrās pārmaiņas	411	31	-53	112	-482	19	1 175
Nolietojums/amortizācija	-1 884	-223	-378	-281	-397	-3 163	-478
Atsavināto un norakstīto aktīvu uzkrātais nolietojums/ amortizācija	-	-	468	1	702	1 171	205
Uzkrātā nolietojuma/ amortizācijas tīrās pārmaiņas	-1 884	-223	90	-280	305	-1 992	-273
2022. gada 31. decembrī							
Sākotnējo izmaksu vērtība	59 228	6 086	4 927	5 405	7 655	83 301	10 310
Uzkrātais nolietojums/ amortizācija	-36 333	-4 733	-4 143	-3 093	-6 147	-54 449	-7 369
Atlikusī vērtība	22 895	1 353	784	2 312	1 508	28 852	2 941

Latvijas Bankas līgumsaistības par pamatlīdzekļu iegādi 2022. gada beigās bija 480 tūkst. eiro (2021. gada beigās – 128 tūkst. eiro).

14.2. Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā

2022. gada un 2021. gada beigās Latvijas Bankai piederēja 1070 SNB akciju, kas atbilda 0.19 % no kopējā SNB parakstītā un apmaksātā kapitālā.

Latvijas Bankas īpašumā esošo SNB akciju kopējā nominālvērtība ir 5350 tūkst. SDR (katras akcijas nominālvērtība ir 5 tūkst. SDR), kas apmaksāta 1338 tūkst. SDR jeb 25 % apmērā (sk. arī 45. skaidrojumu). Latvijas Bankas bilanci 2022. gada un 2021. gada beigās SNB akcijas uzrādītas patiesajā vērtībā. SNB akcijas netiek tirgotas publiskā vērtspapīru tirgū. Latvijas Bankas vērtējumā piemērotākā SNB akciju patiesās vērtības noteikšanas metode ir 70 % no SNB tīrajiem aktīviem, pamatojoties uz aktuālākajiem publicētajiem SNB finanšu pārskatiem. Saskaņā ar SNB Statūtiem tās akcionāri ir vienīgi centrālās bankas. SNB akciju aplēstā patiesā vērtība 2022. gada beigās bija 37 119 tūkst. eiro (2021. gada beigās – 37 309 tūkst. eiro).

15. Banknotes apgrozībā

(tūkst. eiro)

	2022	2021
Eiro banknotes	5 635 738	5 536 624
Latvijas Bankas eiro banknošu tīrā emisija	-14 870	-56 941
Banknošu pārdales Eirosistēmā korekcija	5 650 608	5 593 565
Kopā	5 635 738	5 536 624

Ievērojot to, ka eiro banknotes emitē visas eiro zonas NCB un ECB, tās savā bilancē uzrāda noteiktu daļu no kopējā Eirosistēmas emitēto eiro banknošu apjoma. Attiecīgā ECB daļa ir 8 % no kopējā Eirosistēmas emitēto banknošu apjoma, eiro zonas NCB – pārējie 92 %, kas sadalīti atbilstoši katras šīs NCB daļai ECB kapitālā un uzrādīti bilances postenī "Banknotes apgrozībā". Latvijas Bankai piešķirtā daļa no kopējā Eirosistēmas emitēto eiro banknošu apjoma ir lielāka nekā Latvijas Bankas faktiski emitēto eiro banknošu tīrais apjoms, tāpēc bilances postenī "Eirosistēmas iekšējās prasības" uzrādītas prasības pret ECB par banknošu pārdaļu Eirosistēmā.

Latvijas Bankas emitētās eiro monētas uzrādītas bilances postenī "Pārējās saistības" (sk. arī 22. skaidrojumu).

2022. gadā eiro banknošu pārrobežu plūsma samazinājās, samazinot Latvijas Bankā iemaksāto eiro banknošu apjoma pārsniegumu pār izmaksāto eiro banknošu apjomu, tādējādi negatīvā Latvijas Bankas eiro banknošu tīrā emisija sasniedza 14 870 tūkst. eiro. 2022. gada beigās Eirosistēmā kopumā eiro banknošu apjoms apgrozībā pieauga līdz 1572 mljrd. eiro (2021. gada beigās – 1544 mljrd. eiro), un tā rezultātā palielinājās Latvijas Bankas bilancē uzrādītā banknošu pārdales Eirosistēmā korekcija.

16. Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā

16.1. Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)

Pieprasījuma noguldījumu konti ietver kredītiestāžu, kurām ir pienākums glabāt obligātās rezerves līdzekļu atlikumus. Šo kontu atlikumam rezervju prasību ietvaros piemēro pēdējo pieejamo Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju izsolēs izmantoto procentu likmi. Konta atlikumam, kas pārsniedz rezervju prasībās paredzēto apjomu, kopš 2014. gada jūnija piemērota zemākā no procentu likmēm (0 % vai ECB noguldījumu iespējas procentu likme). ECB Padome 2019. gada 12. septembrī nolēma ieviest virsrezervju atlīdzības divu līmeņu sistēmu, saskaņā ar kuru daļu no kredītiestāžu likviditātes pārpalikuma, t. i., naudas līdzekļu atlikuma, kas pārsniedz rezervju prasības, atbrīvo no negatīvas noguldījumu iespējas procentu likmes piemērošanas. Pēc tam, kad ar 2022. gada 14. septembri noguldījumu iespējas procentu likme tika paaugstināta virs nulles, ECB Padome nolēma apturēt divu līmeņu sistēmas darbību, jo tā virsrezervju atlīdzināšanai vairs nebija nepieciešama.

Latvijas Bankā 2022. gada beigās pieprasījuma noguldījumu kontu atlikums bija 5 217 165 tūkst. eiro (2021. gada beigās – 6 406 673 tūkst. eiro), t. sk. obligātās rezerves 200 197 tūkst. eiro (2021. gada beigās – 183 129 tūkst. eiro).

16.2. Noguldījumu iespēja

Noguldījumu iespēja ir Eurosistēmas pastāvīgā iespēja, kuru kredītiestādes izmanto, lai veiktu noguldījumus uz nakti par iepriekš noteiktu procentu likmi. Latvijas Bankā 2021. gada beigās nebija veikti šādi noguldījumi, jo procentu likmes bija negatīvas. Savukārt 2022. gada 2. pusgadā kredītiestādes atsāka izmantot noguldījumu iespēju, jo procentu likmes bija pozitīvas.

17. Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm

(tūkst. eiro)

	2022	2021
Saistības par līgumiem par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu	210 805	612 898
Saistības par biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes līgumu nodrošinājumu	58 067	-
Saistības par zibmaksājumu servisa nodrošināšanu	51 401	36 848
Kopā	320 273	649 746

18. Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem

Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem ietver Latvijas valdības un citu finanšu institūciju pieprasījuma noguldījumus. Valdības noguldījumi ietver Latvijas Bankas pieņemtos Valsts kases pieprasījuma noguldījumus, Latvijas Bankai veicot Latvijas valdības finanšu aģenta funkcijas.

19. Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem

Saistības eiro pret citām finanšu institūcijām galvenokārt ietver Eiropas Komisijas līdzekļus un līgumu par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu ietvaros piesaistītos līdzekļus.

(tūkst. eiro)

	2022	2021
Eiropas Komisija	112 249	10
Citas finanšu institūcijas	57 990	56 509
Starptautiskais Valūtas fonds	1 449	1 436
Kopā	171 688	57 955

20. Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem

(tūkst. eiro)

	2022	2021
Latvijas valdības pieprasījuma noguldījumi	551 032	544 413
Saistības par līgumiem par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu	155 006	1 049 849
Kopā	706 038	1 594 262

21. Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem

(tūkst. eiro)

	2022	2021
Saistības par atvasināto finanšu instrumentu nodrošinājumu	34 512	-
Saistības par pieņemtajiem pieprasījuma noguldījumiem	189	-
Saistības par līgumiem par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu	-	347 148
Saistības par zelta mijmaiņas līgumiem	-	341 211
Kopā	34 701	688 359

22. Pārējās saistības

(tūkst. eiro)

	Skaidrojums	2022	2021
Eiro monētas apgrozībā	22.1.	90 555	86 274
Uzkrātie izdevumi un tamlīdzīgas saistības		41 694	15 353
Atvasinātie biržā netirgotie līgumi	24.	18 419	12 257
Uzkrājumi tirgus riskam un kredītriskam	36.	15 051	295 697
Lata banknotes apgrozībā	22.1.	14 746	19 264
Lata monētas apgrozībā	22.1.	1 920	2 631
Nodokļu saistības		129	703
Citas pārējās saistības		2 226	4 204
Kopā		184 740	436 383

22.1. Banknotes un monētas apgrozībā

Eiro monētas apgrozībā ietver Latvijas Bankas emitētās un apgrozībā esošās eiro monētas, izņemot kolekcijas monētas. Saistību par lata banknotēm un monētām apgrozībā apjoms noteikts, ievērojot šo lata naudas zīmju apmaiņas iespējamību 20 gadu laikā kopš eiro ieviešanas (sk. arī 2.2. skaidrojumu).

Papildus bilancē uzrādītajām Latvijas Bankas emitētajām lata un eiro apgrozības monētām 2022. gada beigās apgrozībā bija arī eiro kolekcijas monētas, lata jubilejas un piemiņas monētas un dārgmetāla apgrozības monētas (kopējā nominālvērtība – 7187 tūkst. eiro; 2021. gada beigās – 7096 tūkst. eiro). Šīs apgrozībā esošās monētas nav ietvertas bilances postenī “Pārējās saistības” (sk. arī 45. skaidrojumu).

Bilancē kā saistības 2022. gada beigās nav uzrādītas emitētās lata naudas zīmes 102 080 tūkst. eiro apmērā (lata banknotes 41 675 tūkst. eiro apmērā un lata monētas 60 405 tūkst. eiro apmērā; 2021. gada beigās – 97 980 tūkst. eiro, t. sk. lata banknotes 38 189 tūkst. eiro apmērā un lata monētas 59 791 tūkst. eiro apmērā), kuru apmaiņas iespējamība ir zema (sk. arī 45. skaidrojumu). Lata naudas zīmju apmaiņas iespējamība tiek novērtēta katru gadu, pamatojoties uz faktiskajiem šo naudas zīmju apmaiņas datiem.

23. Kapitāls un rezerves

(tūkst. eiro)

	Pamat- kapitāls	Rezerves kapitāls	Pārvēr- tēšanas konts	Pārskata gada peļņa	Kapitāls un rezerves
2020. gada 31. decembrī	100 000	248 879	417 873	26 646	793 398
2021. gadā					
Tīrās pārmaiņas pārvērtēšanas, realizēšanas un pārvērtēšanas rezultāta atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā rezultātā	x	x	113 001	x	113 001
Valsts ieņēmumos ieskaitītā peļņas daļa	x	x	x	-18 652	-18 652
Rezerves kapitālā ieskaitītā peļņas daļa	x	7 994	x	-7 994	-
Pārskata gada peļņa	x	x	x	20 908	20 908
2021. gada 31. decembrī	100 000	256 873	530 874	20 908	908 655
2022. gadā					
Tīrās pārmaiņas pārvērtēšanas, realizēšanas un pārvērtēšanas rezultāta atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā rezultātā	x	x	-307 137	x	-307 137
Valsts ieņēmumos ieskaitītā peļņas daļa	x	x	x	-14 635	-14 635
Rezerves kapitālā ieskaitītā peļņas daļa	x	6 273	x	-6 273	-
Pārskata gada peļņa	x	x	x	-	-
2022. gada 31. decembrī	100 000	263 146	223 737	-	586 883

Latvijas Bankas kapitālu un rezerves veido pamatkapitāls, rezerves kapitāls, pārvērtēšanas konts, kā arī nesadalītā pārskata gada peļņa.

Tiesību akti nenosaka kapitāla pietiekamības prasības Latvijas Bankai, tomēr tās kapitāla apjomam jābūt atbilstošam, lai veicinātu uzticēšanos īstenotajai monetārajai politikai un nodrošinātu Latvijas Bankas darbību un finansiālo neatkarību, īstenojot ECBS un ECB Statūtus un Latvijas Bankas likumā noteiktos uzdevumus. Monetārās politikas īstenošana, kā arī pakļautība finanšu un darbības riskiem var negatīvi ietekmēt Latvijas Bankas ienākumus vai radīt zaudējumus, kas sedzami no Latvijas Bankas kapitāla un rezervēm.

Latvijas Bankas pamatkapitālu vēsturiski izveidojuši valsts piešķirtie līdzekļi, pārvedumi no rezerves kapitāla un Latvijas Bankas peļņas atskaitījumi.

Latvijas Bankas likums nosaka, ka Latvijas Banka valsts pamatbudžetā ieskaita pārskata gadā gūtās peļņas daļu, kas aprēķināta, reizinot pārskata gadā gūto peļņu, kas atlikusi pēc iepriekšējos gados uzkrāto zaudējumu (ja tādi ir bijuši) segšanas, ar Uzņēmumu ienākuma nodokļa likumā noteikto uzņēmumu ienākuma nodokļa likmi, un veic maksājumu par valsts kapitāla izmantošanu 50 % apmērā no pārskata gadā gūtās peļņas, kas atlikusi pēc iepriekšējos gados uzkrāto zaudējumu (ja tādi ir bijuši) segšanas. Latvijas Bankas padomei, apstiprinot gada pārskatu, ir tiesības pieņemt lēmumu par maksājuma procentu apmēra samazināšanu par valsts kapitāla izmantošanu, ja tas nepieciešams Latvijas Bankas rezerves kapitāla palielināšanai saistībā ar finanšu riskiem, kuriem Latvijas Banka pakļauta tās uzdevumu izpildē. 2022. gada un 2021. gada beigās spēkā esošā uzņēmumu ienākuma nodokļa likme bija 20 %. 2022. gadā Latvijas Bankas darbības finanšu rezultāts bija 0 eiro, tāpēc 2023. gadā Latvijas Banka valsts pamatbudžetā ieskaitījumus neveiks. 2022. gadā Latvijas Banka valsts ieņēmumos ieskaitīja 14 636 tūkst. eiro, bet 2021. gadā – 18 652 tūkst. eiro.

Pēc minēto atskaitījumu veikšanas saskaņā ar Latvijas Bankas likumu Latvijas Bankas peļņas atlikums ieskaitāms rezerves kapitālā. Rezerves kapitāls izveidots iespējamo zaudējumu segšanai. Tā zaudējumu daļa, kuras segšanai rezerves kapitāla nepietiek, sedzama no Latvijas Bankas nākamo periodu peļņas.

Pārvērtēšanas konts ietver finanšu instrumentu un zelta pozitīvo pārvērtēšanas rezultātu. Grāmatvedības politika, kas saskaņota ar ECB tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatiem noteiktajiem grāmatvedības pamatprincipiem un aprakstīta 2. skaidrojumā, nosaka, ka tikai realizētie guvumi tiek atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, bet nerealizētie guvumi – bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve, jo tas veicina kapitāla saglabāšanu nelabvēlīgu finanšu instrumentu un zelta cenu pārmaiņu apstākļos.

Pārvērtēšanas konta pārmaiņas 2022. un 2021. gadā bija šādas.

(tūkst. eiro)

	2022	Atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā	Pārvēr- tēšana	Realī- zēšana	2021
Līdzdalības kapitālā pārvērtēšanas rezerve	34 610	-	-190	-	34 800
Ārvalstu valūtas un zelta pārvērtēšanas rezultāts	177 452	5 184	7 962	-175	164 481
Vērtspapīru pārvērtēšanas rezultāts	11 675	336 531	-458 045	-198 404	331 593
Kopā	223 737	341 715	-450 273	-198 579	530 874

	2021	Atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā	Pārvēr- tēšana	Realī- zēšana	2020
Līdzdalības kapitālā pārvērtēšanas rezerve	34 800	-	1 349	-	33 451
Ārvalstu valūtas un zelta pārvērtēšanas rezultāts	164 481	935	31 864	-1	131 683
Procentu likmju mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezultāts	-	21	-21	-	-
Vērtspapīru pārvērtēšanas rezultāts	331 593	35 662	86 478	-43 286	252 739
Kopā	530 874	36 618	119 670	-43 287	417 873

Līdzdalības kapitālā pārvērtēšanas rezerve izveidota, lai uzskaitītu SNB akciju pārvērtēšanas rezultātu. SNB akciju pārvērtēšanas rezultātu neatzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā.

24. Atvasinātie finanšu instrumenti un valūtas maiņas tagadnes līgumi

Lai pārvaldītu ar ieguldījumiem saistīto procentu likmju risku un valūtas risku, Latvijas Banka veic darījumus ar biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes un tagadnes līgumiem, valūtas, zelta un procentu likmju mijmaiņas līgumiem, vērtspapīru nākotnes darījumus un darījumus ar biržā tirgotajiem procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes līgumiem. Šo darījumu līgumvērtība vai nosacītā vērtība un uzskaites vērtība 2022. gada un 2021. gada beigās bija šāda.

(tūkst. eiro)

	Līgumvērtība vai nosacītā vērtība		Uzskaites vērtība			
			Aktīvi		Saistības	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021
Atvasinātie biržā netirgotie līgumi un valūtas maiņas tagadnes līgumi						
Valūtas maiņas nākotnes līgumi un valūtas mijmaiņas līgumi	3 662 071	2 477 704	186 562	4 091	15 052	11 604
Valūtas maiņas tagadnes līgumi	345 480	403 020	184	1 663	-	-
Vērtspapīru nākotnes darījumi	1 817 672	1 817 672	2 304	1 448	3 367	618
Procentu likmju mijmaiņas līgumi	52 685	37 696	-	1	-	35
Kopā	x	x	189 050	7 203	18 419	12 257
Atvasinātie biržā netirgotie zelta mijmaiņas līgumi	341 211	341 211	364 821	344 166	339 203	339 203
Atvasinātie biržā tirgotie līgumi						
Procentu likmju nākotnes līgumi	1 655 421	869 374	x	x	x	x

Atvasināto biržā netirgoto līgumu un valūtas maiņas tagadnes līgumu uzskaites vērtība uzrādīta bilances postenī "Pārējie aktīvi" vai "Pārējās saistības" (sk. arī 14. un 22. skaidrojumu). Tā kā par atvasināto biržā tirgoto līgumu patiesās vērtības ikdienas pārmaiņām tiek veikts norēķins, tās uzrādītas kā pieprasījuma noguldījumi attiecīgajā bilances aktīvu postenī.

Lai ierobežotu zelta uzturēšanas izmaksas un paaugstinātu finanšu ieguldījumu ienesīgumu, Latvijas Banka izmanto zelta mijmaiņas līgumus (sk. arī 6. un 21. skaidrojumu).

Nozīmīgākie riski un to pārvaldīšanas principi

25. Risku pārvaldīšana

Galvenie ar Latvijas Bankas darbību saistītie riski ir finanšu riski un darbības riski. Latvijas Banka risku pārvaldīšanu organizē un veic saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas politiku".

Risku pārvaldīšanu Latvijas Bankā veic sistemātiska procesa ietvaros, identificējot, analizējot un novērtējot riskus, plānojot un īstenojot risku ierobežošanas pasākumus, pārtraugot un regulāri pārskatot riskus ar mērķi laikus apzināt, attiecīgi novērtēt un efektīvi pārvaldīt riskus, kuri var negatīvi ietekmēt Latvijas Bankas finansiālo stāvokli un darbības finanšu rezultātus, kā arī Latvijas Bankas spēju kvalitatīvi un efektīvi veikt normatīvajos aktos noteiktos uzdevumus, t. sk. piedalīties ECBS funkciju izpildes nodrošināšanā.

Risku pārvaldīšanas procesu organizē saskaņā ar starptautiskiem labās prakses principiem risku pārvaldīšanas jomā, ņemot vērā Latvijas Bankas mērķus un uzdevumus un ārējās vides norises, kā arī ievērojot ECB noteiktās prasības.

25.1. Finanšu riski

Nozīmīgākie finanšu riski, kam ikdienā pakļauta Latvijas Banka, ir tirgus risks (cenas, procentu likmju un valūtas risks), kredītrisks un likviditātes risks. Finanšu riskus pārvalda ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas finanšu stāvokli un darbības finanšu rezultātiem finanšu tirgus faktoru nelabvēlīgu pārmaiņu vai darījuma partnera saistību neizpildes dēļ. Pārvaldot finanšu riskus, ievēro pieļaujamos finanšu risku veidus un to parametrus, kuru ietvaros ilgtermiņā nodrošina ieguldījumu vērtības saglabāšanu, nepieciešamās likviditātes nodrošināšanu un ienākumu gūšanu, kā arī ilgtspējības principu ievērošanu.

Latvijas Banka ar tās ieguldījumiem saistītos finanšu riskus pārvalda saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto kārtību, kurā noteiktās ieguldījumu politikas galvenie principi izklāstīti 4. skaidrojumā. Ieguldījumi tiek pārvaldīti, tos grupējot dažādos ieguldījumu portfeļos. Finanšu instrumentu ieguldījumu portfeļiem noteikti neitrālā portfeļa parametri, kas raksturo attiecīgā ieguldījumu portfeļa finanšu risku pieņemamo lielumu (līmeni) un gaidāmo ienesīgumu. Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa kontrolē ieguldījumu atbilstību noteiktajām prasībām un, ja rodas novirzes no Latvijas Bankas padomes kārtībā noteiktā, informē par to saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto kārtību.

Ieguldījumu, t. sk. ar tiem saistīto finanšu risku, pārvaldīšanai izveidotā Latvijas Bankas investīciju komiteja izstrādā ieguldījumu pārvaldīšanas stratēģiju, apstiprina ieguldījumu veikšanas taktiku un nosaka detalizētākus finanšu risku limitus, kā arī pārtrauga ārējo pārvaldītāju darbību. Latvijas Bankas investīciju komiteja reizi ceturksnī pārskata ieguldījumu stratēģiju, bet reizi nedēļā saņem un izvērtē finanšu ieguldījumu portfeļu vadītāju ziņojumus par notikumiem finanšu tirgos un viņu sagatavotās finanšu tirgus attīstības prognozes, finanšu risku vadītāju ziņojumus, kā arī apstiprina ieguldījumu pārvaldīšanas taktiku nākamajai nedēļai. Tirgus operāciju pārvalde regulāri informē Latvijas Bankas padomi par ieguldījumu pārvaldīšanas rezultātiem.

VSAIP un PĀAIP ietvaros Latvijas Banka veic aktīvu iegādes saskaņā ar ECB Padomes lēmumiem. Latvijas Banka šīs iegādes veic un finanšu riskus pārvalda atbilstoši ECB Padomes pamatnostādnēm un Latvijas Bankas padomes pieņemtajai kārtībai. Finanšu riski, kas rodas monetārās politikas īstenošanas rezultātā, tiek sadalīti starp eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā, izņemot riskus saistībā ar VSAIP un PĀAIP ietvaros Latvijas Bankas veiktajām Latvijas valdības vērtspapīru iegādēm.

25.1.1. Tirgus risks

Tirgus risks raksturo iespēju ciest zaudējumus finanšu tirgus faktoru nelabvēlīgu pārmaiņu dēļ.

Procentu likmju risku Latvijas Bankai rada ieguldījumi procentu likmju maiņai pakļautos parāda vērtspapīros un atvasinātajos procentu likmju finanšu instrumentos, kas iegādāti ieguldījumu pārvaldīšanas ietvaros. Latvijas Banka pārvalda procentu likmju risku, izmantojot katram ieguldījumu portfelim atsevišķi noteikto efektīvā procentu riska indeksu (*effective duration*) un pieļaujamo noviržu limitus. Monetārās politikas īstenošanas rezultātā procentu likmju risks rodas ar monetārās politikas operācijām saistīto aktīvu un saistību, kas pakļauti procentu likmju pārmaiņām, nesabalansētības dēļ. Minētā riska īstenošanās ir pakārtota monetārās politikas lēmumiem, kas izriet no Eirosistēmas pamatuzdevumu īstenošanas, tāpēc Latvijas Banka nevar ierobežot šo risku.

Latvijas Bankas pakļautību valūtas riskam nosaka tās ieguldījumu struktūra. Latvijas Banka pārvalda valūtas risku, nosakot, ka neitrālais portfelis ir izteikts eiro, novēršot valūtas risku (izņemot piesaistīto ieguldījumu portfeli, kura valūtas struktūru veido atbilstoši attiecīgo saistību valūtai, globālo fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeli, kura valūtas struktūru veido neitrālā portfeļa struktūra, kā arī zelta portfelis un kapitāla vērtspapīru portfeļus, kuros ieguldījumi tiek veikti attiecīgajā akciju indeksā ietilpstošo akciju denominācijas valūtās) un izmantojot sekošanas novirzes (*tracking error*) limitus attiecībā pret atbilstošo neitrālo portfeli. Sekošanas novirzi aprēķina kā ieguldījumu portfeļa un attiecīgā neitrālā portfeļa gaidāmo gada ienesīgumu starpības standartnovirzi. 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelī, globālajā fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelī, ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļos un attīstīto tirgu kapitāla vērtspapīru portfelī iekļauto ieguldījumu (sk. 4. skaidrojumu) kopējais tirgus risks tiek ierobežots, nosakot maksimāli pieļaujamo sekošanas novirzi. Sekošanas novirze 2022. un 2021. gadā atspoguļota 28. skaidrojumā.

Novirzes no neitrālā portfeļa valūtas struktūras rada atklāto valūtas pozīciju. Lai panāktu atklāto valūtas pozīciju atbilstību limitiem, Latvijas Banka ierobežo valūtas risku, izmantojot biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus un valūtas mijmaiņas līgumus un biržā tirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus.

Kapitāla vērtspapīru portfelī ir pakļauti tirgus cenu riskam (riskam, ka cenu pārmaiņu gadījumā ieguldījuma vērtība var samazināties). Tā kā kapitāla vērtspapīru portfeļiem ir augsta diversifikācijas pakāpe, tie galvenokārt pakļauti sistēmiskam akciju cenu svārstību riskam.

Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa kontrolē ieguldījumu portfeļu efektīvā procentu likmju riska indeksa, sekošanas novirzes un atklāto valūtas pozīciju atbilstību Latvijas Bankas padomes pieņemtajai kārtībai un attiecīgajiem Latvijas Bankas investīciju komitejas lēmumiem.

Latvijas Bankas pakļautība tirgus riskam (stāvoklis 2022. gada un 2021. gada beigās) atspoguļota 26.–28. skaidrojumā.

25.1.2. Kredītrisks

Kredītrisks raksturo iespēju ciest zaudējumus darījuma partnera saistību neizpildes dēļ. Latvijas Bankai kredītrisks galvenokārt rodas, veicot ieguldījumus ārvalstu finanšu instrumentos, kā arī monetārās politikas operāciju rezultātā. Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem ar monetārās politikas īstenošanu saistītie riski, tiem īstenojoties, tiek sadalīti starp eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā, izņemot riskus saistībā ar VSAIP un PĀAIP ietvaros Latvijas Bankas veiktajām Latvijas valdības vērtspapīru iegādēm.

Latvijas Banka ierobežo ar ieguldījumiem ārvalstu finanšu instrumentos saistīto kredītrisku, nosakot limitus ieguldījumiem ar dažādu kredītkvalitāti. Kredītkvalitāte tiek noteikta, pamatojoties uz starptautisko kredītreitingu aģentūru *Fitch Ratings*, *Moody's Investors Service*, *Standard & Poor's* un DBRS noteiktajiem kredītreitingiem. Ierobežojumi noteikti arī maksimālajam ieguldījumu apjomam vienas grupas finanšu instrumentos, kā arī ar vienu partneri noslēgto un viena emitenta emitēto finanšu instrumentu apjomam. Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru nākotnes darījumi daļēji

nodrošināti ar īstermiņa finanšu instrumentiem. Lai samazinātu kredītrisku attiecībā uz biržā netirgoto atvasināto finanšu instrumentu darījuma partneriem, Latvijas Banka slēdz ar tiem Starptautiskās Mijmaiņas darījumu un atvasināto finanšu instrumentu asociācijas (*International Swaps and Derivatives Association, Inc.*; ISDA) standartizētos līgumus (*ISDA Master Agreement*) un to pielikumus par finanšu nodrošinājumu (*Credit Support Annex*). Lai samazinātu kredītrisku attiecībā uz vērtspapīra pārdošanas ar atpirkšanu un vērtspapīra pirkšanas ar atpārdošanu līgumu darījuma partneriem, Latvijas Banka slēdz ar tiem Vērtspapīru un finanšu tirgu asociācijas (*Securities Industry and Financial Markets Association*; SIFMA) un Starptautiskās kapitāla tirgus asociācijas (*International Capital Market Association*; ICMA) standartizētos līgumus (*Global Master Repurchase Agreement*), bet ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeli ārējie pārvaldītāji slēdz ar darījuma partneriem *Treasury Market Practices Group* (TMPG) standartizētos līgumus (*Master Securities Forward Transaction Agreement*). Lai kontrolētu ar Latvijas Bankas ieguldījumiem saistīto kredītrisku, Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa uzrauga esošā kredītriska atbilstību Latvijas Bankas padomes pieņemtajai kārtībai.

Kredītiestādēm 2022. un 2021. gadā izsniegtie aizdevumi monetārās politikas operāciju rezultātā bija nodrošināti ar vērtspapīru ķīlu atbilstoši ECB noteiktajām prasībām. Tirgus operāciju pārvalde regulāri kontrolē attiecīgo aizdevumu nodrošinājuma pietiekamību un tā atbilstību ECB noteiktajām prasībām, kā arī uztur Latvijas Republikā emitēto un glabāto monetārās politikas operācijās izmantojamo atbilstošo vērtspapīru sarakstu.

Latvijas Bankas pakļautība kredītriskam (stāvoklis 2022. gada un 2021. gada beigās) atspoguļota 30.–32. skaidrojumā.

25.1.3. Likviditātes risks

Likviditātes risks raksturo nespēju īsā laikā un par konkurējošu tirgus cenu atsavināt ieguldījumus. Līdz ar Latvijas dalību eiro zonā ir būtiski mazinājusies likviditātes nepieciešamība, kā arī risks, kas izriet no nespējas laikus izpildīt saistības. Īstenojot ieguldījumu stratēģiju, Latvijas Banka pārvalda likviditātes risku, noteiktu ieguldījumu apjomu izvietojot likvidos starptautisko institūciju, ārvalstu valdību un korporatīvā sektora emitētos parāda vērtspapīros, īstermiņa noguldījumos ārvalstu finanšu institūcijās un citos finanšu instrumentos. Latvijas Bankas aktīvu un saistību likviditātes struktūra 2022. gada un 2021. gada beigās atspoguļota 29. skaidrojumā.

Likviditātes risku var ierobežot, diversificējot ieguldījumus. Tāpēc Latvijas Banka pārvalda likviditātes risku, nosakot ierobežojumus maksimālajam ieguldījumu apjomam vienas grupas finanšu instrumentos, kā arī viena emitenta emitēto finanšu instrumentu apjomam.

25.2. Darbības riski

Darbības riskus pārvalda ar mērķi nodrošināt efektīvu procesa vai projekta kvalitatīva rezultāta sasniegšanu noteiktajā laikā, kā arī procesa nepārtrauktu, atbilstošu un drošu izpildi, mazinot tādu iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas spēju veikt tās uzdevumus, reputāciju vai finansiālo stāvokli un darbības finanšu rezultātiem, kuru var radīt Latvijas Bankas procesa neatbilstoša vai kļūdaina izpilde, darbinieka darbība vai bezdarbība, vai darbinieka nepieejamība, Latvijas Bankas informācijas sistēmas, informācijas sistēmu infrastruktūras vai pārējās Latvijas Bankas infrastruktūras neatbilstoša darbība vai nepieejamība vai ārējie apstākļi.

Latvijas Banka darbības riskus pārvalda vienotā darbības risku pārvaldīšanas ietvarā, kur būtiskākie no darbības riskiem ir atbilstības riski (t. sk. interešu konflikta novēršanas, pretkorupcijas kontroles, fizisko personu datu aizsardzības, noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas un darba vides aizsardzības nodrošināšanas jomā), darbības nepārtrauktības riski, fiziskās drošības riski, informācijas drošības riski un informācijas sistēmu, t. sk. kibernetikas, riski.

Darbības riskus Latvijas Bankā pārvalda procesos un projektos, klasificējot procesus un riskus, novērtējot risku ietekmi uz procesa vai projekta rezultātu un atkarībā no procesa un risku klasifikācijas nosakot un īstenojot piemērotāko rīcību, lai nodrošinātu atbilstošu risku pārvaldīšanu. Darbības risku vadības

pārvalde uztur vienotu darbības risku pārvaldīšanas ietvaru, organizē darbības risku pārvaldīšanas procesu un incidentu pārvaldīšanu, kā arī regulāri sniedz informāciju par darbības risku pārvaldīšanu atbilstoši Latvijas Bankas tiesību aktos noteiktajam. Risku pārvaldīšanas process balstās uz labāko praksi risku pārvaldīšanas jomā un koncentrē darbības risku pārvaldīšanai paredzētos resursus, tādējādi veidojot efektīvu šā procesa pārvaldīšanas modeli. Darbības risku pārvaldīšanu koordinē Latvijas Bankas darbības risku komiteja.

Atbilstības riskus pārvalda ar mērķi nodrošināt Latvijas Bankas darbības atbilstību tiesību aktu prasībām.

Latvijas Bankas darbības nepārtrauktības riskus pārvalda ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz kritisko procesu izpildi, kuru pārtraukšana var izraisīt negatīvas sekas Latvijas finanšu sistēmai vai negatīvi ietekmēt Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu, t. sk. nodrošinot kritisko procesu nepārtrauktu izpildi vai atjaunošanu pēc iespējas īsākā laikā un pilnā apjomā to izpildes traucējumu vai pārtraukumu gadījumos, kā arī incidentu efektīvu pārvaldīšanu.

Fiziskās drošības riskus, t. sk. ar ugunsdrošību un civilo aizsardzību saistītus riskus, pārvalda ar mērķi nodrošināt personu, Latvijas Bankas objektu, vērtību pārvaldījumu un citu pasākumu fizisko drošību, prioritāru uzmanību pievēršot personu dzīvības un veselības aizsardzībai.

Informācijas drošības riskus pārvalda ar mērķi nepieļaut aizsargājamas informācijas nesankcionētu izpaušanu vai izmantošanu, klasificējot informāciju pēc tās konfidencialitātes un atbilstoši to aizsargājot, vienlaikus rūpējoties, lai aizsardzības pasākumi Latvijas Banku nekavētu laikus sniegt neklasificētu informāciju tās sadarbības partneriem un sabiedrībai.

Informācijas sistēmu, t. sk. kiberdrošības, riskus pārvalda ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas informācijas sistēmu un infrastruktūras pieejamību, drošību un integritāti. Latvijas Bankā informācijas sistēmas klasificē, ņemot vērā to nozīmīgumu Latvijas Bankas uzdevumu veikšanā un tajās apstrādājamo datu konfidencialitātes, integritātes un pieejamības prasības un nosakot katram klasifikācijas līmenim atbilstošu fizisko un loģisko aizsardzību.

Latvijas Banka veic darbinieku izglītošanu risku pārvaldīšanas jomā, t. sk. nolūkā uzturēt atbilstošas darbinieku zināšanas un prasmes, un regulāri rīko mācības un testus.

2022. gadā darbības risku pārvaldīšanas jomā galvenā uzmanība tika pievērsta darbības risku pārvaldīšanas ietvara pārmaiņām līdz ar FKTK pievienošanu, kā arī fiziskās drošības ietvara pārmaiņas riskiem. 2022. gadā darbības riski tika atbilstoši pārvaldīti un īstenotie risku ierobežošanas pasākumi tos ierobežoja līdz pieļaujamam līmenim.

26. Valūtu struktūra

(tūkst. eiro)

	EUR	USD	CAD	GBP	Zelts	Pārējie	Kopā
2022. gada 31. decembrī							
Kopā aktīvi	21 226 504	3 231 603	287 411	404 647	364 821	235 708	25 750 694
Kopā pasīvi	24 927 618	291 007	383	195 901	–	335 785	25 750 694
Bilances tīrā pozīcija	–3 701 114	2 940 596	287 028	208 746	364 821	–100 077	0
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu tīrā pozīcija	3 190 118	–2 556 638	–263 906	–184 474	–	–14 469	170 631
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	–510 996	383 958	23 122	24 272	364 821	–114 546	170 631
Bilances un ārpusbilances tīrās pozīcijas attiecība pret kopējiem aktīviem (%)	–2.0	1.5	0.1	0.1	1.4	–0.4	0.7
2021. gada 31. decembrī							
Kopā aktīvi	19 865 163	3 795 589	359 253	439 453	344 166	270 805	25 074 429
Kopā pasīvi	22 989 156	1 487 248	302 731	207 936	–	87 358	25 074 429
Bilances tīrā pozīcija	–3 123 993	2 308 341	56 522	231 517	344 166	183 447	–
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu tīrā pozīcija	2 018 068	–1 759 042	–29 245	–199 913	–	–34 922	–5 054
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	–1 105 925	549 299	27 277	31 604	344 166	148 525	–5 054
Bilances un ārpusbilances tīrās pozīcijas attiecība pret kopējiem aktīviem (%)	–4.4	2.2	0.1	0.1	1.4	0.6	0

27. Procentu likmju maiņas termiņš

Tabulā atspoguļota Latvijas Bankas aktīvu, saistību un ārpusbilances posteņu pakļautība procentu likmju pārmaiņām. Tajā iekļautie posteņi uzrādīti to uzskaites vērtībā, izņemot ārpusbilances posteņus iekļautos biržā tirgotos procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes līgumus un vērtspapīru nākotnes darījumus, kas uzrādīti to nosacītajā vērtībā. Tabulā iekļautie un procentu likmju maiņai pakļautie posteņi klasificēti pēc pārskata gada 31. decembrim tuvākā – procentu likmju maiņas vai atlikušā līguma termiņa – datuma.

(tūkst. eiro)

	Līdz 3 mēn.	3-12 mēn.	1-3 gadi	3-5 gadi	Ilgāk par 5 gadiem	Bez pro- centiem	Kopā
2022. gada 31. decembrī							
Zelts un zeltā izteiktās prasības	-	-	-	-	-	364 821	364 821
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	602 235	45 962	180 991	420 060	2 084 836	453 960	3 788 044
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	907	-	36 764	94 536	100 909	288 923	522 039
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	7 568	-	895	1 319	146 355	246	156 383
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegtie aizdevumi eiro	-	-	522 900	-	-	-	522 900
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	6 304	-	-	-	-	-	6 304
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	-	-	288 279	373 686	13 419 641	-	14 081 606
Eirosistēmas iekšējās prasības	5 808 110	-	-	-	-	118 849	5 926 959
Pārējie aktīvi	2	-	1 054	3 333	90 082	287 167	381 638
Kopā aktīvi	6 425 126	45 962	1 030 883	892 934	15 841 823	1 513 966	25 750 694
Banknotes apgrozībā	-	-	-	-	-	5 635 738	5 635 738
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	4 982 193	-	-	-	-	234 972	5 217 165
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas kredītiestādēm	320 273	-	-	-	-	-	320 273
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	2 517 104	-	-	-	-	-	2 517 104
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	59 440	-	-	-	-	112 248	171 688
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	155 539	-	-	-	-	550 499	706 038
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	34 701	-	-	-	-	-	34 701
Eirosistēmas iekšējās saistības	10 376 364	-	-	-	-	-	10 376 364
Pārējās saistības	886	-	-	-	-	183 854	184 740
Kapitāls un rezerves	-	-	-	-	-	586 883	586 883
Kopā pasīvi	18 446 500	-	-	-	-	7 304 194	25 750 694
Bilances tīrā pozīcija	-12 021 374	45 962	1 030 883	892 934	15 841 823	-5 790 228	-
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu prasības	765 385	5 752	3 410 527	123 289	2 007 300	-	6 312 253
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu saistības	5 387 367	5 738	100 506	127 407	520 604	-	6 141 622
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	-16 643 356	45 976	4 340 904	888 816	17 328 519	-5 790 228	170 631

(turpinājums)
(tūkst. eiro)

	Līdz 3 mēn.	3-12 mēn.	1-3 gadi	3-5 gadi	Ilgāk par 5 gadiem	Bez pro- centiem	Kopā
2021. gada 31. decembrī							
Zelts un zeltā izteiktās prasības	-	-	-	-	-	344 166	344 166
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	14 124	272 185	99 584	462 493	2 327 595	1 319 200	4 495 181
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	-	-	17 775	87 739	83 817	339 097	528 428
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	1 230	-	-	1 623	164 471	6 757	174 081
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegtie aizdevumi eiro	-	-	616 600	-	-	-	616 600
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	4 138	-	-	-	-	117	4 255
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	-	-	261 894	180 054	12 398 048	-	12 839 996
Eirosistēmas iekšējās prasības	5 750 951	-	-	-	-	117 057	5 868 008
Pārējie aktīvi	5	34	426	2 650	82 203	118 396	203 714
Kopā aktīvi	5 770 448	272 219	996 279	734 559	15 056 134	2 244 790	25 074 429
Banknotes apgrozībā	-	-	-	-	-	5 536 624	5 536 624
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	6 406 673	-	-	-	-	-	6 406 673
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	649 746	-	-	-	-	-	649 746
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	3 438 792	-	-	-	-	-	3 438 792
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	56 519	-	-	-	-	1 436	57 955
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	1 594 262	-	-	-	-	-	1 594 262
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	688 359	-	-	-	-	-	688 359
Eirosistēmas iekšējās saistības	5 322 638	-	-	-	-	34 342	5 356 980
Pārējās saistības	24 198	-	-	-	-	412 185	436 383
Kapitāls un rezerves	-	-	-	-	-	908 655	908 655
Kopā pasīvi	18 181 187	-	-	-	-	6 893 242	25 074 429
Bilances tīrā pozīcija	-12 410 739	272 219	996 279	734 559	15 056 134	-4 648 452	-
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu prasības	4 423 728	33 551	180 823	42 681	886 285	-	5 567 068
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu saistības	4 031 948	-	146 151	133 672	1 260 351	-	5 572 122
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	-12 018 959	305 770	1 030 951	643 568	14 682 068	-4 648 452	-5 054

28. Sekošanas novirze

1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeli, ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļos, attīstīto tirgu kapitāla vērtspapīru portfeli un globālajā fiksētā ienākuma vērtspapīru portfeli iekļauto ieguldījumu pakļautību kopējam tirgus riskam un kredītriskam raksturo sekošanas novirze, ko mēra kā ieguldījumu portfeļa un attiecīgā neitrālā portfeļa gaidāmās gada ienesīgumu starpības standartnovirzi (sk. arī 25.1. skaidrojumu). 2022. gada un 2021. gada beigās faktiskā (*ex post*) sekošanas novirze bija šāda.

	2022	2021
1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeli	83	34
Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeli	98	102
Attīstīto tirgu kapitāla vērtspapīru portfelis	26	14
Globālais fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelis	108	–

Paredzamā (*ex ante*) sekošanas novirze attīstīto tirgu kapitāla vērtspapīru portfeli gada laikā nepārsniedza 30 bāzes punktu, un šā ierobežojuma izpildi kontrolē attiecīgais ārējais pārvaldītājs. Paredzamā (*ex ante*) sekošanas novirze 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeli, ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļos un globālajā fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeli gada laikā bija šādos bāzes punktu intervālos.

	Uzskaites vērtība (gada beigās; tūkst. eiro)	Paredzamā sekošanas novirze (darba dienu skaits)				
		10–39	40–69	70–99	100–139	140–179
2022. gadā						
1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelis	2 790 364	126	126	–	–	–
Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeli	1 052 437	–	206	46	–	–
Globālais fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelis	138 623	70	134	5	–	–
2021. gadā						
1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeli	3 209 547	107	145	–	–	–
Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeli	1 186 537	–	143	106	3	–

29. Likviditātes struktūra

Likviditātes struktūrā aktīvu posteņi uzrādīti atkarībā no Latvijas Bankas spējas tos pārvērst naudā. Saistību posteņi uzrādīti pēc to gaidāmā dzēšanas termiņa.

(tūkst. eiro)

	Līdz 3 mēn.	Ilgāk par 3 mēn.	Bez noteikta termiņa	Kopā
2022. gada 31. decembrī				
Aktīvi				
Zelts un zeltā izteiktās prasības	364 821	-	-	364 821
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	3 788 044	-	-	3 788 044
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	522 039	-	-	522 039
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	156 383	-	-	156 383
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegtie aizdevumi eiro	-	522 900	-	522 900
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	6 304	-	-	6 304
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	13 913 286	168 320	-	14 081 606
Eirosistēmas iekšējās prasības	300	-	5 926 659	5 926 959
Pārējie aktīvi	310 494	-	71 144	381 638
Kopā aktīvi	19 061 671	691 220	5 997 803	25 750 694
Saistības				
Banknotes apgrozībā	-	-	5 635 738	5 635 738
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	5 217 165	-	-	5 217 165
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	320 273	-	-	320 273
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	2 517 104	-	-	2 517 104
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	171 688	-	-	171 688
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	706 038	-	-	706 038
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	34 701	-	-	34 701
Eirosistēmas iekšējās saistības	10 376 364	-	-	10 376 364
Pārējās saistības	77 502	-	107 238	184 740
Kopā saistības	19 420 835	-	5 742 976	25 163 811
Tīrā pozīcija	-359 164	691 220	254 827	x

(turpinājums)
(tūkst. eiro)

	Līdz 3 mēn.	Ilgāk par 3 mēn.	Bez noteikta termiņa	Kopā
2021. gada 31. decembrī				
Aktīvi				
Zelts un zeltā izteiktās prasības	344 166	-	-	344 166
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	4 495 181	-	-	4 495 181
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	528 428	-	-	528 428
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	174 081	-	-	174 081
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegtie aizdevumi eiro	-	616 600	-	616 600
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	4 255	-	-	4 255
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	12 671 750	168 246	-	12 839 996
Eirosistēmas iekšējās prasības	769	-	5 867 239	5 868 008
Pārējie aktīvi	131 911	-	71 803	203 714
Kopā aktīvi	18 350 541	784 846	5 939 042	25 074 429
Saistības				
Banknotes apgrozībā	-	-	5 536 624	5 536 624
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	6 406 673	-	-	6 406 673
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	649 746	-	-	649 746
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	3 438 792	-	-	3 438 792
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	57 955	-	-	57 955
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	1 594 262	-	-	1 594 262
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	688 359	-	-	688 359
Eirosistēmas iekšējās saistības	5 356 980	-	-	5 356 980
Pārējās saistības	328 191	-	108 192	436 383
Kopā saistības	18 520 958	-	5 644 816	24 165 774
Tīrā pozīcija	-170 417	784 846	294 226	x

30. Aktīvi sektoru dalījumā

	Summa (tūkst. eiro)		Īpatsvars (%)	
	2022	2021	2022	2021
Ieguldījumu operācijas	5 990 669	6 717 638	23.3	26.8
Centrālās valdības un citas valsts institūcijas	2 084 544	2 533 137	8.1	10.2
Citas finanšu institūcijas	1 820 689	1 861 846	7.1	7.4
Centrālās bankas un kredītiestādes	803 443	680 415	3.1	2.7
Starptautiskās institūcijas	684 134	713 453	2.7	2.8
Nefinanšu sabiedrības	424 373	695 528	1.6	2.8
Vietējās valdības	173 487	233 067	0.7	0.9
Neklasificēti aktīvi	-	192	0	0
Monētārās politikas operācijas	13 735 390	12 378 324	53.3	49.4
Starptautiskās institūcijas	8 977 665	8 191 153	34.9	32.7
Centrālās valdības un citas valsts institūcijas	4 234 825	3 570 571	16.4	14.2
Kredītiestādes	522 900	616 600	2.0	2.5
Pārējās operācijas	6 024 635	5 978 467	23.4	23.8
Eirosistēmas iekšējās prasības	5 926 959	5 868 008	23.0	23.4
Starptautiskās institūcijas	37 119	74 331	0.1	0.3
Neklasificēti aktīvi	60 557	36 128	0.3	0.1
Kopā	25 750 694	25 074 429	100.0	100.0

31. Aktīvu dalījums pēc to atrašanās vai darījuma partnera rezidences vietas

	Summa (tūkst. eiro)		Īpatsvars (%)	
	2022	2021	2022	2021
Ieguldījumu operācijas	5 990 669	6 717 638	23.3	26.8
ASV	1 651 157	2 381 318	6.3	9.5
Eiro zonas valstis	1 638 969	1 688 507	6.4	6.7
Apvienotā Karaliste	892 279	780 426	3.5	3.1
Starptautiskās institūcijas	684 134	713 453	2.7	2.8
Kanāda	546 800	691 395	2.1	2.8
Japāna	145 185	141 048	0.6	0.6
Pārējās ES valstis	143 159	68 137	0.6	0.3
Pārējās valstis	288 986	253 354	1.1	1.0
Monētārās politikas operācijas	13 735 390	12 378 324	53.3	49.4
Starptautiskās institūcijas	8 977 665	8 191 153	34.9	32.7
Eiro zonas valstis	4 757 725	4 187 171	18.4	16.7
Pārējās operācijas	6 024 635	5 978 467	23.4	23.8
Eirosistēmas iekšējās prasības	5 926 959	5 868 008	23.0	23.4
Starptautiskās institūcijas	37 119	74 331	0.1	0.3
Neklasificēti aktīvi	60 557	36 128	0.3	0.1
Kopā	25 750 694	25 074 429	100.0	100.0

32. Aktīvi kredītreitingu dalījumā

	Summa (tūkst. eiro)		Īpatsvars (%)	
	2022	2021	2022	2021
Ieguldījumu operācijas	5 990 669	6 717 638	23.3	26.8
AAA	3 280 166	3 592 177	12.8	14.4
AA	1 178 470	1 137 779	4.6	4.5
A	413 085	422 964	1.6	1.7
BBB	552 610	668 350	2.1	2.7
Aktīvi bez darījuma partnera kredītreitinga	60 000	10 587	0.2	0
Kreditriskam nepakļauti aktīvi	506 338	885 781	2.0	3.5
Monētārās politikas operācijas	13 735 390	12 378 324	53.3	49.4
AAA	8 052 698	6 024 560	31.3	24.1
AA	924 967	2 166 593	3.6	8.6
A	4 234 825	3 570 571	16.4	14.2
Aktīvi bez darījuma partnera kredītreitinga	522 900	616 600	2.0	2.5
Pārējās operācijas	6 024 635	5 978 467	23.4	23.8
Eirosistēmas iekšējās prasības	5 926 959	5 868 008	23.0	23.4
Neklasificēti aktīvi	65 883	77 595	0.3	0.3
Kreditriskam nepakļauti aktīvi	31 793	32 864	0.1	0.1
Kopā	25 750 694	25 074 429	100.0	100.0

Tabulā atspoguļots Latvijas Bankas aktīvu dalījums gada beigās pēc darījuma partneru un vērtspapīru emitentu kredītreitingiem, pamatojoties uz starptautisko kredītreitingu aģentūru *Fitch Ratings*, *Standard & Poor's*, *Moody's Investors Service* un DBRS piešķirtajiem novērtējumiem. "AAA" ir visaugstākais iespējamais ilgtermiņa kredīspējas novērtējums, kas liecina, ka darījuma partnera finansiālais stāvoklis ir izcils un tas pārliecinoši spēj izpildīt savas finanšu saistības. Novērtējums "AA" raksturo darījuma partnera ilgtermiņa kredīspēju kā ļoti labu, "A" – kā labu, "BBB" – kā vidēju un tiek uzskatīts par zemāko investīciju līmeņa novērtējumu.

Aktīvus bez darījuma partnera kredītreitinga galvenokārt veido ilgāka termiņa refinansēšanas operācijās ar Latvijas kredītiestādēm iegādātie vērtspapīri. Kreditriskam nepakļautos aktīvus galvenokārt veido attīstīto tirgu kapitāla vērtspapīru portfeļa vērtspapīri, līdzdalība SNB kapitālā, pamatlīdzekļi un nemateriālie aktīvi.

Peļņas un zaudējumu aprēķina skaidrojumi

33. Tīrie procentu ienākumi

(tūkst. eiro)

	2022	2021
Procentu ienākumi	211 229	165 248
Procenti par ieguldījumiem	92 817	78 780
Procenti par pieņemtajiem noguldījumiem	11 912	15 481
Procenti par monetārās politikas operācijām	72 795	70 987
Procenti par Eirosistēmas iekšējām prasībām	33 705	-
Procentu izdevumi	-164 208	-41 267
Procenti par ieguldījumiem	-63 098	-21 082
Procenti par pieņemtajiem noguldījumiem	-9 997	-
Procenti par monetārās politikas operācijām	-31 374	-20 185
Procenti par Eirosistēmas iekšējām saistībām	-59 739	-
Tīrie procentu ienākumi	47 021	123 981

Procentu ienākumus par ieguldījumiem pamatā veidoja procenti par parāda vērtspapīriem un to pieaugumu 2022. gadā noteica augstākas vidējās vērtspapīru ienesīguma likmes. Procentu izdevumus par ieguldījumiem pamatā veidoja procenti par vērtspapīru pārdošanas ar atpirkšanu darījumiem un procenti par biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes līgumiem. Procentu izdevumu pieaugumu noteica valūtas riska ierobežošanas izmaksu pieaugums, jo ASV dolāra, Kanādas dolāra un Lielbritānijas sterliņu mārciņas naudas tirgus procentu likmes 2022. gadā pieauga vairāk, nekā eiro naudas tirgus procentu likme.

Procentu ienākumus un procentu izdevumus par pieņemtajiem noguldījumiem veidoja procenti par valdības un citu finanšu institūciju noguldījumiem. Procentu par noguldījumiem piemērošanu nosaka ECB 2019. gada 9. aprīļa Pamatnostādne (ES) 2019/671 par nacionālo centrālo banku iekšzemes aktīvu un pasīvu pārvaldības operācijām (pārstrādāta versija) (ECB/2019/7). Saskaņā ar šo pamatnostādni Valsts kases noguldījumiem eiro līdz 200 milj. eiro apjomam Latvijas Banka piemēro eiro īstermiņa procentu likmi €STR (2022. gada beigās tā bija 1.89 %; 2021. gadā tika piemērots eiro uz nakti izsniegto kredītu vidējās procentu likmes indekss EONIA, kas bija negatīvs – -0.495 %). Valsts kases norēķinu kontu eiro un ārvalstu valūtā atlikumu kopsummai, kas pārsniedz 200 milj. eiro, piemēro ECB noguldījumu iespējas procentu likmi vai eiro īstermiņa procentu likmi €STR atkarībā no tā, kura ir zemāka (2022. gada 31. decembrī ECB noguldījumu iespējas procentu likme bija 2.0 %; 2021. gada beigās tā bija negatīva – -0.5 %). ECB Padome 2022. gadā vairākkārt paaugstināja eiro procentu likmes, un eiro naudas tirgus procentu likme no negatīvas 2022. gada sākumā kļuva pozitīva 2022. gada beigās. Tā rezultātā negatīvo procentu par pieņemtajiem eiro noguldījumiem (procentu ienākumu) vietā Latvijas Bankai radās procentu izdevumi.

Procentu ienākumus par monetārās politikas operācijām 2022. gadā pamatā veidoja procenti par VSAIP un PĀAIP vērtspapīriem. Procentu izdevumus par monetārās politikas operācijām pamatā veidoja procenti par noguldījumu iespējas darījumiem un negatīvie procenti par VSAIP un PĀAIP vērtspapīriem. Procentu izdevumu pieaugumu galvenokārt noteica ECB noguldījumu iespējas procentu likmes kāpums no -0.5 % 2022. gada sākumā līdz 2.0 % 2022. gada beigās, kā rezultātā pieauga procentu izdevumi par noguldījumu iespējas darījumiem.

Procentu ienākumi un izdevumi par Eirosistēmas iekšējām prasībām un saistībām tiek atlīdzināti, piemērojot ECB galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, un tie ietver ienākumus par ECB nodotajām ārējām rezervēm un prasībām par banknošu pārdali Eirosistēmā un izdevumus par saistībām par TARGET2 sistēmas norēķiniem. ECB galveno refinansēšanas operāciju procentu likme 2022. gadā pieauga no 0 % līdz 2.5 %, tāpēc Latvijas Bankai radās procentu ienākumi par Eirosistēmas iekšējām prasībām un procentu izdevumi par Eirosistēmas iekšējām saistībām (2021. gadā ECB galveno refinansēšanas operāciju procentu likme bija 0 %, tāpēc Latvijas Bankai nebija šādu procentu ienākumu un procentu izdevumu).

34. Realizētie finanšu operāciju guvumi vai zaudējumi

(tūkst. eiro)

	2022	2021
Valūtas maiņas darījumi	36 794	10 063
Vērtspapīri	32 332	-2 203
Atvasinātie finanšu instrumenti	-29 394	-7 503
Kopā	39 732	357

Valūtas maiņas darījumu rezultāts bija par 26 731 tūkst. eiro lielāks nekā 2021. gadā, un to noteica realizētā peļņa no kapitāla vērtspapīru portfeļa.

Vērtspapīru atsavināšanas rezultāts bija par 34 535 tūkst. eiro lielāks nekā 2021. gadā. Pozitīvu ietekmi radīja realizētā peļņa no kapitāla vērtspapīru portfeļa. Negatīvu ietekmi radīja parāda vērtspapīru tirgus vērtības samazināšanās tirgus ienesīguma likmju kāpuma dēļ.

Atvasināto finanšu instrumentu rezultāts bija par 21 891 tūkst. eiro mazāks nekā 2021. gadā. Tas galvenokārt saistīts ar biržā tirgto procentu likmju nākotnes līgumu negatīvo rezultātu, ko ietekmēja procentu likmju kāpums 2022. gadā.

35. Finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas rezultāta atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā

(tūkst. eiro)

	2022	2021
Vērtspapīri	-336 530	-35 662
Ārvalstu valūtas pozīcijas	-5 185	-935
Procentu likmju mijmaiņas līgumi	-	-21
Kopā	-341 715	-36 618

Atsevišķu parāda vērtspapīru, ārvalstu valūtas pozīciju un procentu likmju mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezultāts 2022. gada un 2021. gada beigās bija negatīvs, un tas atzīts peļņas un zaudējumu aprēķinā. Savukārt parāda vērtspapīru, kapitāla vērtspapīru, ārvalstu valūtas pozīciju un procentu likmju mijmaiņas līgumu pozitīvais pārvērtēšanas rezultāts uzrādīts bilances postenī "Kapitāls un rezerves" attiecīgi kā vērtspapīru, ārvalstu valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezultāts (sk. arī 23. skaidrojumu).

Vērtspapīru negatīvā pārvērtēšanas rezultāta pieaugums saistīts ar tirgus ienesīguma likmju kāpumu. 2022. gadā valdība liela nenoteiktība, un globālo tautsaimniecību īpaši negatīvi ietekmēja Krievijas īstenotais karš Ukrainā. Latvijas Bankas ieguldījumiem nozīmīgām tautsaimniecībām atkopjoties pēc Covid-19 ierobežojumu atcelšanas, vienlaikus pastiprinoties piegādes ķēžu problēmām un paaugstinoties energoresursu un pārtikas cenām, inflācija sasniedza ļoti augstu līmeni. Lai ierobežotu inflāciju, centrālās bankas sāka strauji paaugstināt bāzes procentu likmes, kas izraisīja ieguldījumu tirgus vērtības samazinājumu.

36. Uzkrājumi tirgus riskam un kredītriskam

Balstoties uz pamatotām risku aplēsēm, saskaņā ar grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas tiesisko regulējumu ECBS Latvijas Bankas padome lemj par uzkrājumu veidošanu tirgus riskam (cenas, procentu likmju un valūtas riskam) un kredītriskam saistībā ar Latvijas Bankas ieguldījumu pārvaldīšanas un citiem finanšu darījumiem, kā arī šo uzkrājumu izmantošanu, īstenojoties minētajiem riskiem.

Latvijas Bankas finanšu riskus galvenokārt nosaka tās ieguldījumi finanšu instrumentos un ar Latvijas Bankas dalību Eirosistēmā saistītā vienotās monetārās politikas operāciju īstenošana un saistīto risku un finanšu rezultātu pārdale. Latvijas Bankas finanšu aktīvi galvenokārt pakļauti tirgus riskam un kredītriskam.

Latvijas Bankas finanšu risku apjomu monetārās politikas operācijām un ieguldījumu portfeļu kredītriskam nosaka saskaņā ar ECB pieņemto vienoto Eirosistēmas finanšu risku novērtēšanas metodiku, savukārt ieguldījumu portfeļu tirgus riskam – saskaņā ar Latvijas Bankas lietotajā finanšu risku pārvaldības sistēmā izmantoto risku novērtēšanas metodiku, abos gadījumos izmantojot paredzamā deficīta rādītāju (*Expected Shortfall*) ar 99 % ticamības līmeni viena gada perspektīvā, kas raksturo zaudējumu apmēru, ko nosaka 1 % nelabvēlīgāko simulēto ienesīguma scenāriju vidējā vērtība. Nosakot finanšu risku apjomu, tiek ņemti vērā dažādi tirgus riska un kredītriska faktori, Eirosistēmas/ECBS Riska vadības komitejas noteiktie un finanšu risku pārvaldības sistēmā izmantotie pieņēmumi, kā arī izmantoti vēsturiskie dati par nelabvēlīgu finanšu tirgus faktoru attīstību (piemēram, procentu likmju kāpums, procentu likmju starpības palielināšanās, eiro kursa kāpums un kredītreitingu samazināšanās).

Finanšu risku apjoms 2022. gadā noteikts 993.4 milj. eiro (2021. gadā – 1048.4 milj. eiro). Finanšu risku apjoma samazinājumu 2022. gadā galvenokārt noteica kapitāla vērtspapīru portfeļa apjoma sarukums.

Uzkrājumus tirgus riskam un kredītriskam veido ilgākā laikposmā 25–75 % apmērā no kopējā peļņas un zaudējumu aprēķinā ietvertā attiecīgā gada pozitīvā finanšu rezultāta pirms uzkrājumu finanšu riskiem veidošanas, nepārsniedzot finanšu risku apjomu. Uzkrājumus tirgus riskam un kredītriskam izmanto, ja īstenojas finanšu riski un to negatīvo ietekmi nesedz citi ienākumi vai arī šo uzkrājumu atlikums būtiski pārsniedz finanšu risku apjomu un šim pārsniegumam ir pastāvīgs raksturs.

(tūkst. eiro)

	2022	2021
Finanšu risku apjoms	993 400	1 048 400
Uzkrājumi tirgus riskam un kredītriskam	15 051	295 697
Uzkrājumi tirgus riskam un kredītriskam pret finanšu risku apjomu (%)	2	28

2022. gadā būtiski pieaugot procentu likmēm nozīmīgākajos Latvijas Bankas ieguldījumu tirgos, parāda vērtspapīru pārvērtēšanas rezultāts, kas gada beigās atzīstams peļņas un zaudējumu aprēķinā, bija negatīvs (sk. arī 35. skaidrojumu). Tāpēc Latvijas Bankas padome nolēma 2022. gadā izmantot uzkrājumus finanšu riskiem saistībā ar Latvijas Bankas ieguldījumu pārvaldīšanas un citiem finanšu darījumiem. Ņemot vērā finanšu rezervju un finanšu risku attiecības būtisko pavājināšanos, uzkrājumi finanšu riskiem izmantoti, līdz peļņas un zaudējumu aprēķinā ietvertais rezultāts sasniedza 0 eiro, uzkrājumus kopumā samazinot par 280 646 tūkst. eiro (2021. gadā attiecīgie uzkrājumi tika palielināti par 13 974 tūkst. eiro). 2022. gada un 2021. gada beigās Latvijas Bankai nebija uzkrājumu saistībā ar Eirosistēmas monetārās politikas operāciju kredītrisku, jo attiecīgo aktīvu vērtības samazināšanās novērtējums liecināja, ka nepastāv vērtības samazināšanās pazīmes.

37. Ienākumi no kapitāla vērtspapīriem un līdzdalības kapitālā

Ienākumi no kapitāla vērtspapīriem ietver attīstīto tirgu kapitāla vērtspapīru portfeļa dividendes 14 218 tūkst. eiro apmērā (2021. gadā – 11 828 tūkst. eiro).

Ienākumi no līdzdalības kapitālā ietver saņemtās dividendes no līdzdalības SNB kapitālā 374 tūkst. eiro (2021. gadā – 670 tūkst. eiro; sk. arī 14.2. skaidrojumu), kā arī ienākumus no ECB starpperioda peļņas sadales par pārskata gadu un atlikušās iepriekšējā gadā gūtās ECB peļņas sadales 163 tūkst. eiro apmērā (2021. gadā 2077 tūkst. eiro). Par 2022. gadu ECB neveica peļņas sadali, jo tās darbības finanšu rezultāts bija 0 eiro.

Saskaņā ar ECB Padomes lēmumu ECB Padome veic ienākumu, kurus ECB gūst par prasībām par banknošu pārdali Eurosistēmā, kā arī vērtspapīru tirgu programmas, ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programmas, trešās nodrošināto obligāciju iegādes programmas, VSAIP un PĀAIP ietvaros gūto ienākumu starpperioda sadali par pārskata gadu, kurā šie ienākumi radušies. ECB starpperioda peļņas sadale notiek nākamā gada janvārī, tomēr ECB Padome var nolemt to neveikt, ja ECB pārskata gada peļņa ir mazāka par ECB ienākumiem, kas iekļauti ECB starpperioda peļņas sadalē, kā arī ja ECB Padome nolemj izveidot uzkrājumus finanšu riskiem.

Pēc ECB gada finanšu pārskatu apstiprināšanas ECB Padome sadala atlikušo pārskata gadā gūtās ECB peļņas daļu eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā (sk. 13.1. skaidrojumu).

38. Tīrais monetāro ienākumu pārdales rezultāts

(tūkst. eiro)

	2022	2021
Iemaksātie monetārie ienākumi	-34 212	-39 502
Saņemtie monetārie ienākumi	27 975	5 160
Tīrais monetāro ienākumu pārdales rezultāts	-6 237	-34 342

Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem eiro zonas NCB gūst ienākumus, īstenojot Eurosistēmas vienoto monetāro politiku. Eurosistēmas kopējie monetārie ienākumi atbilst ienākumiem no aktīviem, kas rodas, emitējot eiro banknotes un piesaistot kredītiestāžu noguldījumus. Šie ienākumi tiek pārdalīti eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā.

Latvijas Bankas iemaksātie monetārie ienākumi ietver ienākumus par Latvijas Bankas iezīmētajiem aktīviem, no kuriem atskaitīti izdevumi par Latvijas Bankas monetārajām saistībām. Monetāro ienākumu pārdalei iezīmētie Latvijas Bankas aktīvi ietver zeltu, monetārās politikas operāciju rezultātā iegūtos aktīvus, Eurosistēmas iekšējās prasības, kā arī tādu pārējo aktīvu apjomu, kurš nepieciešams, lai pilnībā segtu monetārās saistības. Savukārt Latvijas Bankas monetārās saistības ietver banknotes apgrozībā, kredītiestāžu noguldījumus monetārās politikas operāciju rezultātā, kā arī Eurosistēmas iekšējās saistības.

Latvijas Bankas saņemtie monetārie ienākumi atbilst Latvijas Bankas Eurosistēmas kopējo monetāro ienākumu daļai, kas noteikta, pamatojoties uz Latvijas Bankas daļu ECB kapitālā.

Tīrā monetāro ienākumu pārdales rezultāta pieaugumu noteica lielāki saņemtie monetārie ienākumi. Pozitīvi ienākumus pamatā ietekmēja lielāki procenti par ITRMO III, ko noteica ECB noguldījumu iespējas procentu likmes kāpums un ECB Padomes pieņemtā ITRMO III procentu piemērošanas nosacījumu maiņa, kā arī lielāki procenti par VSAIP un PĀAIP valdības vērtspapīriem, kas pieauga ECB galveno refinansēšanas operāciju procentu likmes kāpuma rezultātā. Saņemtos monetāros ienākumus negatīvi pamatā ietekmēja procentu izdevumu pieaugums par banku noguldījumu iespējas darījumiem ECB noguldījumu iespējas procentu likmes kāpuma rezultātā.

39. Citi bankas darbības ienākumi

(tūkst. eiro)

	2022	2021
Saistību par emitētajām lata naudas zīmēm pārvērtēšana	4 100	2 380
Numismātikas produktu pārdošanas ienākumi	1 014	627
Pārējie bankas darbības ienākumi	652	584
Kopā	5 766	3 591

Lata naudas zīmes ar zemu apmaiņas iespējamību netiek uzrādītas bilanci saskaņā ar "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku" (sk. arī 2.2. skaidrojumu). 2022. gadā sarūkot lata naudas zīmju apmaiņas tempam, saistību par emitētajām lata naudas zīmēm novērtējums samazinājās (sk. arī 22.1. skaidrojumu) un tika atzīti attiecīgi ienākumi.

40. Darba samaksa, sociālās apdrošināšanas izdevumi un solidaritātes nodoklis

(tūkst. eiro)

	2022	2021
Darba samaksa		
Atlīdzība par padomes un valdes locekļu pienākumu pildīšanu	-592	-728
Pārējo darbinieku atlīdzība	-15 910	-15 675
Kopā darba samaksa	-16 502	-16 403
Sociālās apdrošināšanas izdevumi un solidaritātes nodoklis	-3 653	-3 582
Kopā darba samaksa, sociālās apdrošināšanas izdevumi un solidaritātes nodoklis	-20 155	-19 985

2022. gada beigās Latvijas Bankā bija 376 darbinieki (2021. gada beigās – 380 darbinieku). 2022. gadā tas atbilda 374 pilna laika ekvivalentiem (2021. gadā – 400 pilna laika ekvivalentiem).

Ar 2021. gada 1. jūniju, Latvijas Bankai ieviešot viena augstākā līmeņa pārvaldības modeli, Latvijas Bankas valde izbeidza savu darbību.

41. Naudas zīmju iegādes izdevumi

(tūkst. eiro)

	2022	2021
Banknošu iegāde	-1 688	-1 363
Kolekcijas monētu iegāde	-739	-380
Apgrozības monētu iegāde	-191	-88
Kopā	-2 618	-1 831

42. Pārējie bankas darbības izdevumi

(tūkst. eiro)

	2022	2021
Informācijas sistēmu uzturēšana un izmantošana	-4 588	-4 116
Komunālie pakalpojumi	-1 158	-771
Sabiedrības izglītošana un informēšana	-623	-289
Ēku, teritorijas un inventāra uzturēšana	-508	-335
Dienesta komandējumi	-288	-26
Drošības pakalpojumi	-269	-
Mazvērtīgā inventāra iegāde	-261	-360
Telekomunikāciju pakalpojumi un sistēmu uzturēšana	-209	-190
Personāla profesionālā pilnveide	-203	-126
Nekustamā īpašuma nodoklis	-172	-217
Pasākumu nodrošināšana	-132	-10
Risku apdrošināšana	-92	-134
Citi pārējie bankas darbības izdevumi	-610	-519
Kopā	-9 113	-7 093

Citi pārējie bankas darbības izdevumi ietver arī atlīdzību SIA "ERNST & YOUNG BALTIC" par Latvijas Bankas 2022. gada finanšu pārskatu revīziju 33 tūkst. eiro apmērā (2021. gadā – 33 tūkst. eiro).

Pārējie finanšu pārskatu skaidrojumi

43. Apgrūtinātie aktīvi

2022. gada beigās bija apgrūtināti Latvijas Bankas iegādātie parāda vērtspapīri un citi finanšu instrumenti, kuru kopējā tirgus vērtība bija 364 618 tūkst. eiro (2021. gada beigās – 2 503 139 tūkst. eiro), lai nodrošinātu vērtspapīru pārdošanas ar atpirkšanu darījumu, biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes darījumu, biržā tirgoto procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes darījumu veikšanu. 2022. gada beigās apgrūtinātos aktīvus galvenokārt veidoja vērtspapīru pārdošanas ar atpirkšanu līgumos iesaistītie vērtspapīri 358 360 tūkst. eiro vērtībā (2021. gada beigās – 2 135 996 tūkst. eiro).

44. Vērtspapīru aizdošanas darījumi

Latvijas Bankas uzdevumā tās aģenti automatizētās vērtspapīru aizdevumu programmas līgumu ietvaros veic vērtspapīru aizdošanas darījumus, aizdodot Latvijas Bankas īpašumā esošos vērtspapīrus pret naudas līdzekļu vai vērtspapīru ķīlu. Vērtspapīru aizdošanas darījumi nodrošina papildu ienākumus, būtiski neietekmējot ieguldījumu likviditāti, jo aizdotie vērtspapīri Latvijas Bankai ir ātri pieejami. Minētie aģenti administrē vērtspapīru aizdošanas darījumus un kontrolē šo darījumu un to nodrošinājuma atbilstību. Vērtspapīru aizdošanas darījumu nodrošinājuma patiesā vērtība ir lielāka par aizdoto vērtspapīru patieso vērtību.

2022. gada beigās aizdoto vērtspapīru patiesā vērtība, kas noteikta saskaņā ar kotētām cenām aktīvā tirgū, bija 1 571 469 tūkst. eiro (2021. gada beigās – 1 273 821 tūkst. eiro), t. sk. VSAIP un PĀAIP ietvaros iegādāto un aizdoto vērtspapīru patiesā vērtība 2022. gada beigās bija 1 473 321 tūkst. eiro (2021. gada beigās – 1 269 053 tūkst. eiro). Aizdoto vērtspapīru apjoma pieaugumu ietekmēja vērtspapīru pārdošanas ar atpirkšanu darījumu tirgū esošais augstas kvalitātes likvidu vērtspapīru nodrošinājuma trūkums. ECB monetārās politikas pasākumi, t. sk. aktīvu iegādes programmas un ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijas, ir samazinājuši tirgū pieejamo augstas kvalitātes likvidu vērtspapīru piedāvājumu. Lai mazinātu vērtspapīru trūkumu un veicinātu vērtspapīru tirgus likviditāti, Latvijas Banka vienlaikus ar citām eiro zonas NCB veic VSAIP un PĀAIP ietvaros iegādāto vērtspapīru aizdošanu, un Latvijas Banka to īsteno automatizētās vērtspapīru aizdevumu programmas ietvaros.

Naudas līdzekļu vai vērtspapīru ķīlas, kas saņemtas Latvijas Bankas automatizētās vērtspapīru aizdevumu programmas aģentu kontos kā vērtspapīru aizdošanas darījumu nodrošinājums, nav uzrādītas Latvijas Bankas bilanci.

45. Iespējamās saistības un apņemšanās

Latvijas Bankai piederošo SNB akciju neapmaksātā daļa ir 75 % no šo akciju nominālvērtības, un tā apmaksājama pēc attiecīga SNB Valdes lēmuma pieņemšanas. 2022. gada beigās šo akciju neapmaksātā daļa bija 4012 tūkst. SDR (5022 tūkst. eiro; 2021. gada beigās – 4012 tūkst. SDR (4958 tūkst. eiro); sk. arī 14.2. skaidrojumu).

2022. gada beigās Latvijas Banka bija emitējusi eiro kolekcijas monētas, lata jubilejas un piemiņas monētas un dārgmetāla apgrozības monētas ar 7187 tūkst. eiro nominālvērtību (2021. gada beigās – 7096 tūkst. eiro). Šīs monētas var apmainīt Latvijas Bankā atbilstoši nominālvērtībai. Saskaņā ar Latvijas Bankas vadības vērtējumu iespējamība, ka Latvijas Bankai nāktos šīs monētas atpirkt no monētu turētājiem, ir neliela, jo tajās esošā dārgmetāla vērtība pārsniedz to nominālvērtību.

2022. gada beigās Latvijas Banka bija emitējusi lata naudas zīmes ar 118 746 tūkst. eiro nominālvērtību (2021. gada beigās – 119 875 tūkst. eiro), kas bilancē uzrādītas 16 666 tūkst. eiro apmērā (2021. gada beigās – 21 895 tūkst. eiro). Saskaņā ar *Euro* ieviešanas kārtības likumu lata skaidrās naudas nomaīņas pret eiro periods Latvijas Bankā ir bez termiņa ierobežojuma. Saskaņā ar Latvijas Bankas vadības vērtējumu iespējamība, ka Latvijas Bankai nāktos apmainīt lata naudas zīmes 102 080 tūkst. eiro (2021. gada beigās – 97 980 tūkst. eiro) nominālvērtībā, ir neliela.

46. Notikumi pēc pārskata gada beigām

2023. gada 1. janvārī stājās spēkā jaunais Latvijas Bankas likums, kas pieņemts 2021. gada 23. septembrī un nosaka FKTK pievienošanu Latvijas Bankai. Saskaņā ar minētā likuma pārejas noteikumiem Latvijas Banka ir FKTK mantas, finanšu līdzekļu, tiesību un saistību pārņēmēja, tādējādi, sākot ar 2023. gada 1. janvāri, FKTK 2022. gada 31. decembra bilanci uzrādītie aktīvi un pasīvi iekļauti Latvijas Bankas bilanci. Sākot ar 2023. gada 1. janvāri, Latvijas Banka nodrošina arī Noguldījumu garantiju fonda, Apdrošināto aizsardzības fonda un Nacionālā noregulējuma fonda pārvaldīšanu. Tā kā minēto fondu līdzekļi katrs veido atsevišķu mantas kopumu un tiek pārvaldīti atsevišķi, attiecīgie aktīvi un pasīvi nav uzrādīti Latvijas Bankas bilanci.

FKTK pievienošanas Latvijas Bankai ietekme uz Latvijas Bankas 2023. gada 1. janvāra bilances posteņu sākuma atlikumiem (saskaņā ar neauditētiem datiem) bija šāda.

(tūkst. eiro)

	2022. gada 31. decembrī	FKTK pie- vienošanas ietekme	2023. gada 1. janvārī
Zelts un zeltā izteiktās prasības	364 821		364 821
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	3 788 044		3 788 044
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	522 039		522 039
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	156 383		156 383
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegtie aizdevumi eiro	522 900		522 900
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	6 304	5	6 309
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	14 081 606		14 081 606
Eirosistēmas iekšējās prasības	5 926 959		5 926 959
Pārējie aktīvi	381 638	3 531	385 169
Kopā aktīvi	25 750 694	3 536	25 754 230
Banknotes apgrozībā	5 635 738		5 635 738
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	5 217 165		5 217 165
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas kredītiestādēm	320 273		320 273
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	2 527 104	-6 138	2 510 966
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	171 688		171 688
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	706 038		706 038
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	34 701		34 701
Eirosistēmas iekšējās saistības	10 376 364		10 376 364
Pārējās saistības	184 740	9 674	194 414
Kapitāls un rezerves	586 883		586 883
Kopā pasīvi	25 750 694	3 536	25 754 230

Laika posmā no pārskata gada pēdējās dienas līdz šo finanšu pārskatu parakstīšanas datumam nav bijuši citi notikumi, kuru rezultātā šajos finanšu pārskatos būtu jāveic korekcijas vai kuri būtu jāpaskaidro šajos finanšu pārskatos.

Neatkarīgu revidentu ziņojums

Rīgā, 2023. gada 9. martā
Latvijas Bankas padomei

Atzinums

Mēs esam veikuši pievienoto Latvijas Bankas ("Banka") finanšu pārskatu, kas atspoguļoti no 64. līdz 111. lappusei, revīziju. Pievienotie finanšu pārskati ietver 2022. gada 31. decembra bilanci un peļņas un zaudējumu aprēķinu un kopējās atzītās peļņas un zaudējumu pārskatu par gadu, kas noslēdzās 2022. gada 31. decembrī, kā arī finanšu pārskatu skaidrojumus, kas ietver nozīmīgu grāmatvedības uzskaites principu kopsavilkumu un citu paskaidrojošu informāciju.

Mūsaprāt, pievienotie finanšu pārskati sniedz patiesu un skaidru priekšstatu par Latvijas Bankas finanšu stāvokli 2022. gada 31. decembrī un par tās darbības finanšu rezultātiem gadā, kas noslēdzās 2022. gada 31. decembrī saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas 2016. gada 3. novembra Pamatnostādni (ES) 2016/2249 par grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas tiesisko regulējumu Eiropas Centrālo banku sistēmā (ECB/2016/34) un tās grozījumiem, Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku" un Latvijas Republikas likuma "Par Latvijas Banku" prasībām, kas nosaka finanšu pārskatu sagatavošanu.

Atzinuma pamatojums

Mēs veicām revīziju saskaņā ar Latvijas Republikā atzītiem Starptautiskajiem revīzijas standartiem (SRS). Mūsu pienākumi, kas noteikti šajos standartos, tālāk izklāstīti mūsu ziņojuma sadaļā "Revidenta atbildība par finanšu pārskatu revīziju". Mēs esam neatkarīgi no Bankas saskaņā ar Starptautiskās grāmatvežu ētikas standartu padomes (SGĒSP) izdotā Starptautiskā profesionālu grāmatvežu ētikas kodeksa (tajā skaitā Starptautisko neatkarības standartu) (SGĒSP kodekss) prasībām un Latvijas Republikas Revīzijas pakalpojumu likumā iekļautajām neatkarības prasībām, kas ir piemērojamas mūsu veiktajai finanšu pārskatu revīzijai Latvijas Republikā. Mēs esam ievērojuši pārējos Revīzijas pakalpojumu likumā un SGĒSP kodeksā noteiktos ētikas principus. Mēs uzskatām, ka mūsu iegūtie revīzijas pierādījumi dod pietiekamu un atbilstošu pamatojumu mūsu atzinumam.

Padomes un personu, kurām uzticēta Bankas pārvalde, atbildība par finanšu pārskatiem

Bankas padome ir atbildīga par finanšu pārskatu, kas sniedz patiesu un skaidru priekšstatu, sagatavošanu saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas 2016. gada 3. novembra Pamatnostādni (ES) 2016/2249 par grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas tiesisko regulējumu Eiropas Centrālo banku sistēmā (ECB/2016/34) un tās grozījumiem, Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku" un Latvijas Republikas likuma "Par Latvijas Banku" prasībām, kas nosaka finanšu pārskatu sagatavošanu. Bankas padome ir atbildīga par tādu iekšējo kontroli, kādu Bankas padome uzskata par nepieciešamu, lai būtu iespējams sagatavot finanšu pārskatus, kas nesatur ne krāpšanas, ne kļūdu izraisītas būtiskas neatbilstības.

Sagatavojot finanšu pārskatus, Bankas padome pienākums ir izvērtēt Bankas spēju turpināt darbību, pēc nepieciešamības sniedzot informāciju par apstākļiem, kas saistīti ar Bankas spēju turpināt darbību un darbības turpināšanas principa piemērošanu.

Personas, kurām uzticēta Bankas pārvalde, ir atbildīgas par Bankas finanšu pārskatu sagatavošanas pārraudzību.

Revidenta atbildība par finanšu pārskatu revīziju

Mūsu mērķis ir iegūt pietiekamu pārliecību par to, ka finanšu pārskati kopumā nesatur kļūdu vai krāpšanas izraisītas būtiskas neatbilstības, un sniegt revidentu ziņojumu, kurā izteikts atzinums. Pietiekama pārliecība ir augsta līmeņa pārliecība, bet tā negarantē, ka revīzijā, kas veikta saskaņā ar SRS, vienmēr tiks atklāta būtiska neatbilstība, ja tāda pastāv. Neatbilstības var rasties krāpšanas vai kļūdu rezultātā, un tās ir uzskatāmas par būtiskām, ja var pamatoti uzskatīt, ka tās katra atsevišķi vai visas kopā varētu ietekmēt saimnieciskos lēmumus, ko lietotāji pieņem, pamatojoties uz šiem finanšu pārskatiem.

Veicot revīziju saskaņā ar SRS, mēs visā revīzijas gaitā izdarām profesionālus spriedumus un ievērojam profesionālo skepsi. Mēs arī:

- identificējam un izvērtējam riskus, ka finanšu pārskatos varētu būt krāpšanas vai kļūdu dēļ radušās būtiskas neatbilstības, izstrādājam un veicam revīzijas procedūras šo risku mazināšanai, kā arī iegūstam revīzijas pierādījumus, kas sniedz pietiekamu un atbilstošu pamatojumu mūsu atzinumam. Risks, ka netiks atklātas būtiskas krāpšanas radītas neatbilstības, ir augstāks nekā kļūdu izraisītu neatbilstību risks, jo krāpšana var ietvert slepenas norunas, dokumentu viltošanu, ar nodomu neuzrādītu informāciju, maldinošas informācijas sniegšanu vai iekšējās kontroles pārkāpumus;
- iegūstam izpratni par iekšējo kontroli, kas ir būtiska revīzijas veikšanai, lai izstrādātu konkrētajiem apstākļiem atbilstošas revīzijas procedūras, nevis lai sniegtu atzinumu par Bankas iekšējās kontroles efektivitāti;
- izvērtējam pielietoto grāmatvedības uzskaites politiku piemērotību un grāmatvedības aplēšu un attiecīgās Bankas padomes uzrādītās informācijas pamatotību;
- izdarām secinājumu par padomes piemērotā darbības turpināšanas principa atbilstību un, pamatojoties uz iegūtajiem revīzijas pierādījumiem, par to, vai pastāv būtiska nenoteiktība attiecībā uz notikumiem vai apstākļiem, kas var radīt nozīmīgas šaubas par Bankas spēju turpināt darbību. Ja mēs secinām, ka būtiska nenoteiktība pastāv, revidentu ziņojumā tiek vērsta uzmanība uz finanšu pārskatos sniegto informāciju par šiem apstākļiem. Ja šāda informācija finanšu pārskatos nav sniegta, mēs sniedzam modificētu atzinumu. Mūsu secinājumi ir pamatoti ar revīzijas pierādījumiem, kas iegūti līdz revidentu ziņojuma datumam. Tomēr nākotnes notikumu vai apstākļu ietekmē Banka savu darbību var pārtraukt;
- izvērtējam vispārējo finanšu pārskatu izklāstu, struktūru un saturu, tajā skaitā pielikumā atklāto informāciju un to, vai finanšu pārskati patiesi atspoguļo tā pamatā esošos darījumus un notikumus.

Personām, kurām uzticēta Bankas pārvalde, mēs cita starpā sniedzam informāciju par plānoto revīzijas apjomu un laiku, kā arī par svarīgiem revīzijas novērojumiem, tajā skaitā par būtiskiem iekšējās kontroles trūkumiem, kurus mēs identificējam revīzijas laikā.

SIA "ERNST & YOUNG BALTIC"

Licence Nr. 17

Diāna Krišjāne

Valdes priekšsēdētāja

LR zvērināta revidente

Sertifikāts Nr. 124

Rīgā 2023. gada 9. martā

**ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR
DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU**

1. pielikums. Monetārie rādītāji 2022. gadā

(perioda beigās; milj.eiro)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Latvijas Banka												
Latvijas devums eiro zonas naudas bāzē	11 139.8	11 295.6	11 549.3	11 335.8	11 236.0	11 308.5	11 244.4	11 204.9	11 568.1	10 483.1	10 397.0	10 943.4
Skaidrā nauda apgrozībā	5 605.0	5 634.8	5 730.5	5 778.2	5 802.1	5 834.3	5 828.7	5 740.1	5 704.5	5 694.0	5 676.8	5 726.3
Kredītiestāžu tekošie konti	5 534.8	5 660.8	5 818.8	5 557.6	5 433.9	5 474.2	5 415.7	5 464.8	450.8	307.4	351.8	343.8
Noguldījumu iespēja un pārējās ar monetārās politikas operācijām saistītās saistības	0	0	0	0	0	0	0	0	5 412.8	4 481.7	4 368.4	4 873.3
Ārējie aktīvi ārpus eiro zonas	12 196.6	12 300.6	12 401.6	12 666.1	12 585.8	12 636.2	12 767.1	12 731.8	12 676.0	12 268.7	12 290.5	12 323.0
Ārzemju saistības ārpus eiro zonas	756.0	772.5	771.8	795.5	773.0	787.5	649.8	327.3	31.2	44.9	176.3	206.4
Kredīti	6 979.5	7 017.6	7 167.2	7 254.6	7 298.5	7 227.0	7 256.8	7 227.7	7 144.7	7 121.9	7 103.4	7 119.1
Eiro zonas MFI	790.3	794.9	807.1	803.8	802.5	751.0	771.4	769.0	787.3	754.0	705.9	707.0
Eiro zonas valdības sektoram	5 259.2	5 309.2	5 445.2	5 533.3	5 590.7	5 583.5	5 587.1	5 563.8	5 522.8	5 537.7	5 561.3	5 583.3
Citiem eiro zonas rezidentiem	930.0	913.5	914.9	917.5	905.3	892.5	898.3	894.9	834.6	830.2	836.2	828.8
MFI												
Noguldījumi uz nakti (Latvijas devums eiro zonas M1)	17 260.2	17 448.8	17 649.5	17 589.3	17 665.0	17 839.8	17 788.4	17 907.4	17 916.3	18 111.6	17 961.3	18 501.6
Noguldījumi ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem	739.7	679.8	656.2	658.8	619.2	586.8	572.4	554.8	564.1	663.1	798.8	853.1
Noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem	687.9	688.9	684.9	694.8	694.5	693.6	694.3	700.0	703.2	697.2	689.2	686.4
Latvijas devums eiro zonas M2	18 687.8	18 817.4	18 990.6	18 943.0	18 978.7	19 120.2	19 055.1	19 162.2	19 183.6	19 471.9	19 449.3	20 041.1
Repo darījumi	219.3	215.8	215.7	214.8	177.7	175.9	179.5	155.9	0	0	0	0
Naudas tirgus fondu akcijas un daļas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Parāda vērtspapīri ar termiņu līdz 2 gadiem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Latvijas devums eiro zonas M3	18 907.0	19 033.2	19 206.3	19 157.8	19 156.4	19 296.1	19 234.6	19 318.1	19 183.6	19 471.9	19 449.3	20 041.1
Tīrie ārējie aktīvi ārpus eiro zonas	12 319.7	12 248.9	12 375.5	12 727.3	12 745.1	12 721.3	12 976.6	12 941.8	13 219.2	13 938.0	13 892.4	14 029.7
Kredīti eiro zonas finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājāsaimniecībām	13 558.8	13 567.3	13 615.6	13 672.8	13 747.1	13 942.3	14 131.8	14 472.1	14 555.5	14 700.6	14 740.1	14 526.1
Aizdevumi rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājāsaimniecībām	12 373.6	12 407.2	12 473.2	12 539.5	12 616.1	12 800.8	12 998.8	13 340.5	13 369.5	13 517.0	13 568.2	13 390.0
Rezidentu finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību un mājāsaimniecību noguldījumi	16 335.0	16 492.8	16 673.4	16 680.3	16 727.0	16 957.1	16 950.2	17 046.4	17 223.7	17 452.8	17 363.9	17 997.3
Procentu likmes												
Galveno refinansēšanas operāciju likme (perioda beigās; %)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.50	0.50	1.25	1.25	2.00	2.50
Euro veikto darījumu vidējās svērtās procentu likmes (%)												
Starptanku tirgū izsniegtie kredīti	-0.03	-0.50	-0.50	-0.50	-0.50	-0.50	-0.50	0.00	0.27	0.42	0.81	0.95
Nefinanšu sabiedrībām un mājāsaimniecībām izsniegtie kredīti ar mainīgo procentu likmi un procentu likmes darbības sākotnējo periodu līdz 1 gadam (jaunie darījumi)	2.9	2.8	2.7	2.5	2.2	2.8	2.9	3.4	3.6	3.8	3.9	5.2
Nefinanšu sabiedrību un mājāsaimniecību termiņnoguldījumi (jaunie darījumi)	0.1	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.4	0.4	0.8	1.0

2. pielikums. Latvijas Bankas 2022. gada mēnešu bilances

(mēneša beigās; tūkst.eiro)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
AKTĪVI	25 248 910	25 335 437	25 597 906	25 972 136	26 004 085	26 017 016	26 199 159	26 102 703	26 071 101	25 457 388	25 595 512	25 750 694
Zelts un zeltā izteiktās prasības	343 258	364 891	371 868	388 801	369 668	371 831	368 615	366 323	364 792	353 054	362 869	364 821
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	4 436 089	4 407 448	4 359 466	4 421 212	4 262 488	4 260 318	4 372 859	4 354 131	4 051 462	3 927 659	3 851 481	3 788 044
Prasības pret Starptautisko Valūtas fondu	548 055	547 221	547 133	559 873	553 672	561 360	569 092	572 143	576 454	568 282	556 859	549 961
Atlikumi kredītiestādēs un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi	3 888 034	3 860 227	3 812 333	3 861 339	3 708 816	3 698 958	3 803 767	3 781 988	3 475 008	3 359 377	3 294 622	3 238 083
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	541 905	530 869	526 589	535 528	504 993	498 990	540 992	520 433	544 960	533 855	525 808	522 039
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	179 601	163 108	176 275	174 719	163 459	162 475	176 821	160 125	351 266	152 195	155 264	156 383
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegti aizdevumi eiro	616 600	616 600	616 600	616 600	656 600	596 600	596 600	596 600	575 600	575 600	532 900	522 900
Galvenās refinansēšanas operācijas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas	616 600	616 600	616 600	616 600	616 600	596 600	596 600	596 600	575 600	575 600	532 900	522 900
Precizējošās reversās operācijas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Strukturālās reversās operācijas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aizdevumu iespēja uz nakti	-	-	-	-	40 000	-	-	-	-	-	-	-
Papildu nodrošinājuma pieprasījumu aizdevumi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	8 791	16 960	29 120	20 413	2 829	14 120	9 337	29 003	30 601	11	15	6 304
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	13 049 858	13 218 299	13 488 772	13 763 380	13 924 192	13 958 930	13 958 693	13 932 884	13 902 001	13 848 163	13 965 604	14 081 606
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	11 910 813	12 086 475	12 371 065	12 650 790	12 820 311	12 874 852	12 879 098	12 919 289	12 966 047	12 906 514	13 010 713	13 134 812
Pārējie vērtspapīri	1 139 045	1 131 824	1 117 707	1 112 590	1 103 881	1 084 078	1 079 595	1 013 595	935 954	941 649	954 891	946 794
Eirosistēmas iekšējās prasības	5 873 662	5 825 474	5 817 033	5 844 954	5 886 773	5 941 849	5 946 425	5 906 582	5 874 903	5 867 810	5 874 335	5 926 959
Līdzdalība Eiropas Centrālās bankas kapitālā	116 472	116 472	116 472	116 472	116 472	116 472	116 472	116 472	116 472	116 472	116 472	118 849
Prasības par Eiropas Centrālajai bankai nodotajām ārējām rezervēm	157 202	157 202	157 202	157 202	157 202	157 202	157 202	157 202	157 202	157 202	157 202	157 202
Prasības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un nacionālo centrālo banku korespondentkontiem (neto)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pārējās prasības Eurosistēmā	5 599 988	5 551 800	5 543 359	5 571 280	5 613 099	5 668 175	5 672 751	5 632 908	5 601 229	5 594 136	5 600 661	5 650 908
Nepabeigtie norēķini	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pārējie aktīvi	199 146	191 788	212 183	206 529	233 083	211 903	228 817	236 622	375 516	199 041	327 236	381 638

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
PASĪVI	25 248 910	25 335 437	25 597 906	25 972 136	26 004 085	26 017 016	26 199 159	26 102 703	26 071 101	25 457 388	25 595 512	25 750 694
Banknotes apgrozībā	5 519 118	5 548 888	5 644 332	5 691 119	5 714 504	5 745 522	5 739 126	5 649 713	5 614 153	5 604 015	5 586 430	5 635 738
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	5 534 791	5 660 766	5 818 782	5 557 560	5 433 876	5 474 152	5 415 671	5 464 815	5 863 597	4 789 120	4 720 218	5 217 165
Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)	5 534 791	5 660 766	5 818 782	5 557 560	5 433 876	5 474 152	5 415 671	5 464 815	450 814	307 421	351 833	343 816
Noguldījumu iespēja	-	-	-	-	-	-	-	-	5 412 783	4 481 699	4 368 385	4 873 349
Termiņnoguldījumi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Precizējošās reversās operācijas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Papildu nodrošinājuma pieprasījumu noguldījumi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	642 483	750 118	735 631	728 444	738 324	733 501	680 843	261 543	53 335	87 101	100 673	320 273
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	3 514 061	3 550 612	3 306 063	3 672 046	3 684 629	3 646 531	3 704 029	3 847 712	3 151 304	3 597 114	3 284 787	2 517 104
Saistības pret valdību	1 845 340	1 881 708	1 592 936	2 007 979	2 038 619	2 041 646	2 121 924	2 286 009	1 856 172	2 305 381	1 993 471	1 157 761
Pārējās saistības	1 668 721	1 668 904	1 713 127	1 664 067	1 646 010	1 604 885	1 582 105	1 561 703	1 295 132	1 291 733	1 291 316	1 359 343
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	58 078	71 445	55 223	53 912	57 437	63 525	34 147	31 722	31 215	44 851	176 287	171 688
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	1 592 909	1 627 662	1 598 660	1 625 732	1 483 242	1 505 135	1 531 659	1 158 350	672 830	614 752	557 702	706 038
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	697 954	701 007	716 565	741 560	715 527	723 992	615 623	295 577	-	-	-	34 701
Eirosistēmas iekšējās saistības	6 407 924	6 200 780	6 519 321	6 722 509	7 120 298	7 148 571	7 377 503	8 364 061	9 819 512	9 912 216	10 333 554	10 376 364
Saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un nacionālo centrālo banku korespondentkontiem (neto)	6 407 924	6 200 780	6 519 321	6 722 509	7 120 298	7 148 571	7 377 503	8 364 061	9 819 512	9 912 216	10 333 554	10 370 127
Pārējās saistības Eurosistēmā	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6 237
Nepabeigtie norēķini	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pārējās saistības	470 797	454 115	470 770	539 038	449 351	496 189	480 237	504 432	542 843	508 615	484 549	184 740
Kapitāls un rezerves	810 795	770 044	732 559	640 216	606 897	479 898	620 321	524 778	322 312	299 604	351 312	586 883

3. pielikums. Latvijas Bankas 2018.–2022. gada bilances

(gada beigās; tūkst. eiro)

	2018	2019	2020	2021	2022
AKTĪVI	18 247 147	18 745 509	23 045 742	25 074 429	25 750 694
Zelts un zeltā izteiktās prasības	239 195	289 043	330 139	344 166	364 821
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	3 566 027	3 688 972	3 970 780	4 495 181	3 788 044
Prasības pret Starptautisko Valūtas fondu	146 833	149 082	142 411	542 959	549 961
Atlikumi kredītiestādēs un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi	3 419 194	3 539 890	3 828 369	3 952 222	3 238 083
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	326 308	460 415	333 706	528 428	522 039
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	101 837	90 139	119 143	174 081	156 383
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegti aizdevumi eiro	38 750	12 250	1 260 000	616 600	522 900
Galvenās refinansēšanas operācijas	–	–	–	–	–
Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas	38 750	12 250	1 260 000	616 600	522 900
Precizējošās reversās operācijas	–	–	–	–	–
Strukturālās reversās operācijas	–	–	–	–	–
Aizdevumu iespēja uz nakti	–	–	–	–	–
Papildu nodrošinājuma pieprasījumu aizdevumi	–	–	–	–	–
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	488	8	120	4 255	6 304
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	8 813 038	8 721 137	11 129 440	12 839 996	14 081 606
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	7 423 080	7 636 472	10 008 456	11 690 783	13 134 812
Pārējie vērtspapīri	1 389 958	1 084 665	1 120 984	1 149 213	946 794
Eirosistēmas iekšējās prasības	4 952 780	5 277 483	5 673 974	5 868 008	5 926 959
Līdzdalība Eiropas Centrālās bankas kapitālā	115 082	114 108	114 095	116 472	118 849
Prasības par Eiropas Centrālajai bankai nodotajām ārējām rezervēm	163 480	158 264	157 202	157 202	157 202
Prasības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un nacionālo centrālo banku korespondentkontiem (neto)	–	–	–	–	–
Pārējās prasības Eirosistēmā	4 674 218	5 005 111	5 402 677	5 594 334	5 650 908
Nepabeigtie norēķini	–	–	–	–	–
Pārējie aktīvi	208 724	206 062	228 440	203 714	381 638

	2018	2019	2020	2021	2022
PASĪVI	18 247 147	18 745 509	23 045 742	25 074 429	25 750 694
Banknotes apgrozībā	4 536 729	4 666 799	5 142 726	5 536 624	5 635 738
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	5 050 101	5 660 676	6 053 812	6 406 673	5 217 165
Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)	5 050 101	5 660 676	6 053 812	6 406 673	343 816
Noguldījumu iespēja	-	-	-	-	4 873 349
Terminnoguldījumi	-	-	-	-	-
Precizējošās reversās operācijas	-	-	-	-	-
Papildu nodrošinājuma pieprasījumu noguldījumi	-	-	-	-	-
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	13 847	11 871	577 746	649 746	320 273
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	1 449 237	1 506 709	3 012 014	3 438 792	2 517 104
Saistības pret valdību	129 113	442 044	1 588 192	1 803 339	1 157 761
Pārējās saistības	1 320 124	1 064 665	1 423 822	1 635 453	1 359 343
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	16 524	307 239	238 737	57 955	171 688
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	150 535	153 351	615 986	1 594 262	706 038
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	115 284	1 642 368	1 364 010	688 359	34 701
Eirosistēmas iekšējās saistības	6 212 645	3 833 540	4 837 613	5 356 980	10 376 364
Saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un nacionālo centrālo banku korespondentkontiem (neto)	6 212 645	3 826 452	4 809 553	5 322 638	10 370 127
Pārējās saistības Eurosistēmā	-	7 088	28 060	34 342	6 237
Nepabeigtie norēķini	-	-	-	-	-
Pārējās saistības	251 877	329 326	409 700	436 383	184 740
Kapitāls un rezerves	450 368	633 630	793 398	908 655	586 883

4. pielikums. Latvijas Bankas 2018.–2022. gada peļņas un zaudējumu aprēķini

(gada beigās; tūkst. eiro)

	2018	2019	2020	2021	2022
Tīrie procentu ienākumi	79 494	95 946	139 537	123 981	47 021
Procentu ienākumi	180 907	198 804	190 313	165 248	211 229
Procentu izdevumi	-101 413	-102 858	-50 776	-41 267	-164 208
Finanšu operāciju, pārvērtēšanas rezultāta atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā un riska uzkrājumu finanšu riskiem tīrais rezultāts	-42 387	-37 821	-68 947	-50 235	-21 337
Realizētie finanšu operāciju guvumi	-49 690	46 253	44 471	357	39 732
Finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas rezultāta atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā	-47 903	-3 856	-35 237	-36 618	-341 715
Uzkrājumi tirgus riskam un kredītriskam	55 206	-80 218	-78 181	-13 974	280 646
Tīrie komisijas maksas izdevumi	-2 783	-3 607	-3 394	-3 951	-4 441
Komisijas maksas ienākumi	644	811	949	981	1 011
Komisijas maksas izdevumi	-3 427	-4 418	-4 343	-4 932	-5 452
Ienākumi no līdzdalības kapitālā	6 922	14 884	18 605	14 575	14 755
Tīrais monetāro ienākumu pārdales rezultāts	122	-6 801	-27 701	-34 342	-6 237
Citi bankas darbības ienākumi	9 270	1 300	1 268	3 591	5 766
TĪRIE IENĀKUMI	50 638	63 901	59 368	53 619	35 527
Darba samaksa	-17 515	-17 660	-16 867	-16 403	-16 502
Sociālās apdrošināšanas izdevumi un solidaritātes nodoklis	-4 031	-3 941	-3 764	-3 582	-3 653
Naudas zīmju iegādes izdevumi	-2 104	-1 791	-1 546	-1 831	-2 618
Pamatlīdzekļu nolietojums un nemateriālo aktīvu amortizācija	-4 189	-4 129	-3 851	-3 802	-3 641
Pārējie bankas darbības izdevumi	-8 233	-9 225	-6 694	-7 093	-9 113
PĀRSKATA GADA PEĻŅA	14 566	27 155	26 646	20 908	0
Rezerves kapitālā ieskaitāmā peļņas daļa	4 370	8 146	7 994	6 272	0
Valsts ieņēmumos ieskaitāmā peļņas daļa	10 196	19 009	18 652	14 636	0

5. pielikums. 2022. gadā publicētie Latvijas Bankas izdevumi un nozīmīgākās Latvijas Bankas darbinieku publikācijas

Pētījumi

BENKOVSĶIS, Konstantīns, FADEJEVA, Ludmila. *Chasing the Shadow: the Evaluation of Unreported Wage Payments in Latvia*. Rīga : Latvijas Banka. Working Paper No. 1, 2022. 21 p. Pieejams: https://datnes.latvijasbanka.lv/papers/wp_1_2022.pdf. Kopsavilkums latviešu valodā "Ēnai pa pēdām: aplokšņu algu novērtējums Latvijā" pieejams tīmekļvietnē www.bank.lv.

BENKOVSĶIS, Konstantīns, TKAČEVŠ, Oļegs, JARRET, Peter, KRILL, Ze'ev, YASHIRO, Naomitsu. *The Survival of Latvian Products and Firms in Export Markets*. Rīga : Latvijas Banka. Working Paper No. 2, 2022. 46 p. Pieejams: https://datnes.latvijasbanka.lv/papers/wp_2_2022.pdf. Kopsavilkums latviešu valodā "Latvijas uzņēmumu un to produkcijas izdzīvošana eksporta tirgos" pieejams tīmekļvietnē www.bank.lv.

GAUTIER, Erwan, CONFLITTI, Cristina, FABER, Riemer, FABO, Brian, FADEJEVA, Ludmila, JOUVANCEAU, Valetnin, MENZ, Jan-Oliver, MESSNER, Teresa, PETROULAS, Pavlos, ROLDAN-BLANCO, Pau, RUMLER, Fabio, SANTORO, Sergio, WIELAND, Elisabeth, ZIMMER, Hélène. *New Facts on Consumer Price Rigidity in the Euro Area*. Rīga : Latvijas Banka, Working Paper No. 3, 2022. 99 p. Pieejams: https://datnes.latvijasbanka.lv/papers/WP_3-2022.pdf. Kopsavilkums latviešu valodā "Jauni fakti par patēriņa cenu mainību eiro zonā" pieejams tīmekļvietnē www.bank.lv.

MATVEJEVS, Oļegs, TKAČEVŠ, Oļegs. *Public investment crowds in private investment – with ifs and buts*. Rīga : Latvijas Banka, Working Paper No. 4, 2022. 41 p. Pieejams: https://datnes.latvijasbanka.lv/papers/wp_4_2022.pdf. Kopsavilkums latviešu valodā "Vai valsts investīcijas veicina privātās investīcijas?" pieejams tīmekļvietnē www.bank.lv.

ZLOBINS, Andrejs. *Into the Universe of Unconventional Monetary Policy: State-dependence, Interaction and Complementarities*. Rīga : Latvijas Banka, Working Paper No. 5, 2022. 37 p. Pieejams: https://datnes.latvijasbanka.lv/papers/wp_5_2022.pdf. Kopsavilkums latviešu valodā "Nestandarta monetārās politikas šķautnes: nelinearitāte, mijiedarbība un komplementaritāte" pieejams tīmekļvietnē www.bank.lv.

GRÜNING, Patrick. *Fiscal, Environmental, and Bank Regulation Policies in a Small Open Economy for the Green Transition*. Rīga : Latvijas Banka, Working Paper No. 6, 2022. 94 p. Pieejams Kopsavilkums latviešu valodā "Fiskālā, vides un banku regulējuma politika, nodrošinot pāreju uz zaļo ekonomiku mazā un atvērtā tautsaimniecībā" pieejams tīmekļvietnē www.bank.lv.

Diskusijas materiāli

BRINĶE, Anete, FADEJEVA, Ludmila, SILVERSTOVS, Boriss, VILERTS, Kārlis. *Consumer Spending in the Covid-19 Pandemic: Evidence from Card Transactions in Latvia*. Rīga : Latvijas Banka, Discussion Paper No. 1, 2022. 30 p. Pieejams: https://datnes.latvijasbanka.lv/papers/discussion/DP_1_2022.pdf. Kopsavilkums latviešu valodā "Patēriņa paradumi Covid-19 pandēmijas laikā: Latvijas maksājumu karšu datu liecības" pieejams tīmekļvietnē www.bank.lv.

KRASNOPJOROVS, Oļegs. *Ready for the next 820? Looking for the keys to paradise of Riga city*. Rīga: Latvijas Banka, Discussion Paper No. 2, 2022. 106 p. Kopsavilkums latviešu valodā "Vai Rīga ir gatava nākamajiem 820 gadiem? Rīgas paradīzes atslēgas meklējot" pieejams tīmekļvietnē www.bank.lv.

Publikācijas

AJEVSKIS, Viktors. (2022). Generalized impulse response function as a perturbation of a global solution to DSGE models. *AIP Conference Proceedings* 2522, <https://doi.org/10.1063/5.0100888>

FADEJEVA, Ludmila, TKAČEVŠ, Oļegs. (2022). The effectiveness of tax incentives to encourage private savings. *Baltic Journal of Economics* 22(2)

KRASNOPJOROVS, Oļegs. (2022). Whether Low-income Households and Retirees Face Higher Inflation? Evidence from Latvia. *University of Latvia international scientific conference proceedings "New Challenges in Economic and Business Development – 2022: Responsible Growth"* Available: https://www.bvef.lu.lv/fileadmin/user_upload/LU.LV/Apaksvietnes/Fakultates/www.bvef.lu.lv/Proceeding_of_Reports_2022.pdf

Public wage and pension indexation in the euro area: an overview. ECB Occasional Paper Series, No 299 / August 2022. Available: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op299~61d0565cfb.en.pdf>. Appendix "A.12 Latvia" prepared by Baiba Brusbārde (Latvijas Banka).

6. pielikums. Jēdzienu skaidrojums

Aizdevumu iespēja (*marginal lending facility*) – Eirosistēmas piedāvātā pastāvīgā iespēja, ko Latvijā reģistrētās kredītiestādes un citās valstīs reģistrētu kredītiestāžu filiāles Latvijā var izmantot, lai no Latvijas Bankas saņemtu aizdevumu uz nakti ar iepriekš noteiktu procentu likmi pret tirgojamo vai netirgojamo aktīvu nodrošinājumu.

Aktīvu iegādes programma (AIP) (*asset purchase programme (APP)*) – ECB Padomes apstiprināto nestandarta monetāro operāciju pasākumu daļa, kas ietver uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programmu (USAIP) (*corporate sector purchase programme (CSPP)*), valsts sektora aktīvu iegādes programmu (VSAIP) (*public sector purchase programme (PSPP)*), ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programmu (ABSIP) (*asset-backed securities purchase programme (ABSPP)*) un trešo nodrošināto obligāciju iegādes programmu (NOIP3) (*third covered bond purchase programme (CBPP3)*).

AnaCredit (analītisko kredītdatu kopas) (*AnaCredit; analytical credit datasets*) – Eirosistēmas kredītu un kredītriska mikrodatu analītiska datubāze, kurā tiek vākti dati par eiro zonas valstu kredītiestāžu izsniegtajiem kredītiem juridiskajām personām, pamatojoties uz saskaņotām ECB statistikas datu sniegšanas prasībām.

Atklātā tirgus operācija (*open market operation*) – operācija, ko finanšu tirgū veic pēc centrālās bankas iniciatīvas. Atkarībā no to mērķa, regularitātes un procedūrām Eirosistēmas atklātā tirgus operācijas var iedalīt četrās kategorijās: galvenās refinansēšanas operācijas, ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas, precizējošās operācijas un strukturālās operācijas.

Ārējā statistika – maksājumu bilances statistika, starptautisko investīciju balance, ārējais parāds un tiešās investīcijas.

Banknošu un monētu tīrā emisija – eiro banknošu un monētu apjoms, ko emitējusi (starpība starp izmaksāto un iemaksāto eiro banknošu un monētu apjomu) valsts centrālā banka. Tiek aprēķināta uz konkrētu datumu vai konkrētā laikposmā, summā vai skaitā.

Banku savienība – ES līmeņa banku uzraudzības un noregulējuma sistēma, kas darbojas, pamatojoties uz visā ES piemērojamiem noteikumiem. Banku savienības dalībvalstis ir eiro zonas valstis un tās ES valstis, kuras nav eiro zonas valstis, bet kuras izvēlas piedalīties šajā savienībā.

Braucieni – ceļotāju iegādātās preces un saņemtie pakalpojumi, izņemot pasažieru starptautiskos pārvadājumus.

Cenu stabilitāte – cenu stabilitātes saglabāšana ir Eirosistēmas galvenais mērķis. ECB Padome darījusi zināmu, ka, lai nodrošinātu cenu stabilitāti, tā vidējā termiņā cenšas saglabāt inflāciju 2 % līmenī.

ECB Ģenerālpadome – viena no ECB lēmēj institūcijām, kuras sastāvā ir ECB prezidents, viņa vietnieks un visu ES valstu centrālo banku prezidenti.

ECB Padome – galvenā ECB lēmēj institūcija, kuras sastāvā ir ECB Valdes locekļi un eiro zonas valstu centrālo banku prezidenti.

Eiro zona – ES valstis, kuras saskaņā ar Līgumu par Eiropas Savienības darbību ieviesušas eiro kā to vienoto valūtu un kurās tiek īstenota vienota monetārā politika, par ko atbild ECB Padome. 2022. gada beigās eiro zonu veidoja Austrija, Beļģija, Francija, Grieķija, Igaunija, Īrija, Itālija, Kipra, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Malta, Nīderlande, Portugāle, Slovākija, Slovēnija, Somija, Spānija un Vācija.

Eiropas Banku iestāde (EBI) (*European Banking Authority (EBA)*) – ES iestāde ar juridiskās personas statusu, kas ir Eiropas Finanšu uzraudzības sistēmas daļa un darbojas, lai nodrošinātu efektīvu un atbilstīgu uzraudzības regulējuma un uzraudzības līmeni visā ES banku nozarē. Tās vispārējais mērķis ir saglabāt finanšu stabilitāti ES un nodrošināt banku nozares integritāti un efektīvu un pienācīgu darbību.

Eiropas Centrālā banka (ECB) – ECBS un Eirosistēmas centrālā institūcija, kam saskaņā ar ES normatīvajiem aktiem piešķirts juridiskās personas statuss. ECB, sadarbojoties ar ES valstu centrālajām bankām, īsteno Eirosistēmai un ECBS izvirzītos uzdevumus saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem.

Eiropas Centrālo banku sistēma (ECBS) – ietver ECB un ES valstu centrālās bankas. Centrālās bankas tajās ES valstīs, kuras vēl nav ieviesušas eiro, īsteno neatkarīgu monetāro politiku saskaņā ar attiecīgās valsts normatīvajiem aktiem un tādējādi nav iesaistītas Eirosistēmas monetārās politikas īstenošanā.

Eiropas Sistēmisko risku kolēģija (ESRK) (European Systemic Risk Board (ESRB)) – neatkarīga ES struktūra, kas ir Eiropas Finanšu uzraudzības sistēmas daļa un atbild par ES finanšu sistēmas makrouzraudzību, lai palīdzētu novērst vai mazināt ES finanšu stabilitātes sistēmiskos riskus, kas rodas finanšu sistēmas attīstības gaitā, ņemot vērā makroekonomisko attīstību, un izvairītos no plašu finansiālo grūtību periodiem. Tā veicina iekšējā tirgus netraucētu darbību un šādi nodrošina finanšu sektora ilgtspējīgu ieguldījumu tautsaimniecības izaugsmē.

Eirosistēma – ietver ECB un eiro zonas valstu centrālās bankas. Eirosistēmas lēmēj institūcijas ir ECB Padome un ECB Valde.

E-komercija – preču un pakalpojumu tirdzniecība, izmantojot elektroniskos sakarus.

Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (OECD) (Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)) – starptautiska organizācija, kas nodrošina valdībām foruma iespēju, lai meklētu risinājumus kopīgām problēmām, dalītos pieredzē un veicinātu politiku, kas uzlabo cilvēku ekonomisko un sociālo labklājību.

ES Padome – iestāde, kurā tiek pārstāvētas ES valstu valdības. ES Padomē tiekas ES valstu ministri, lai pieņemtu tiesību aktus un koordinētu politiku. ES Padome ir būtiska ES lēmumu pieņemēja. Juridiski ES Padome ir viena iestāde, bet tā tiekas 10 dažādos sastāvos atkarībā no tā, kādus jautājumus paredzēts apspriest. ES Padomes nozīmīgākie uzdevumi ir risināt sarunas par tiesību aktiem un pieņemt tos, attīstīt ES kopējo ārpolitiku un drošības politiku, slēgt ES vārdā starptautiskus nolīgumus, kā arī kopā ar Eiropas Parlamentu pieņemt ES budžetu.

Finanšu instrumentsabiedrība – institucionāla vienība, kas nav monetārā finanšu iestāde un kas izveidota, lai veiktu vienu vai vairākus vērtspapīrošanas darījumus. Latvijas Banka izveido, uztur un regulāri aktualizē finanšu instrumentsabiedrību sarakstu Latvijas Bankas tīmekļvietnes (www.bank.lv) izvēlnē "Statistika".

Finanšu stabilitāte – tāds finanšu sistēmas stāvoklis, kurā finanšu sistēma spēj izturēt satricinājumus, tādējādi mazinot iespējamību, ka finanšu starpniecībā varētu rasties traucējumi finanšu pakalpojumu nodrošināšanā.

Galvenā refinansēšanas operācija – regulāra atklātā tirgus operācija, ko Eirosistēma veic reverso darījumu veidā. Šādas operācijas veic katru nedēļu ar standartizsoļu palīdzību, un to termiņš parasti ir 1 nedēļa.

Galvenās ECB procentu likmes – ECB Padomes noteiktās galveno refinansēšanas operāciju, aizdevumu iespējas un noguldījumu iespējas procentu likmes.

Ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācija (ITRMO) (targeted longer-term refinancing operation (TLTRO)) – Eirosistēmas reversā operācija, kas ar izdevīgiem nosacījumiem nodrošina kredītiestādēm ilgāka termiņa likviditāti, stimulējot tās kreditēt reālo tautsaimniecību un mazināt kredītu nosacījumu stingrību aizdevumiem privātpersonām un kas ir ECB Padomes apstiprināto nestandarta monetāro operāciju pasākumu daļa.

Ilgāka termiņa refinansēšanas operācija (ITRO) (longer-term refinancing operation (LTRO)) – ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas ir atklātā tirgus operācijas, kuras tiek veiktas reverso darījumu veidā ar mērķi nodrošināt kredītiestādēm ilgāka termiņa papildu finansējumu.

Kapitāla vērtspapīri – vērtspapīri, kas nodrošina līdzdalību komercsabiedrības kapitālā. Tie ietver akcijas un citus kapitāla vērtspapīru veidus. Kapitāla vērtspapīri parasti nodrošina ienākumus dividendžu veidā.

Klīrings – maksājuma dokumentu vai vērtspapīru pārveduma rīkojumu nosūtīšanas, apstrādes un savstarpējās saskaņošanas process, kas notiek pirms norēķina un kā rezultātā, pamatojoties uz visiem norēķinu dalībnieku iesniegtajiem maksājuma dokumentiem, aprēķina katra norēķinu dalībnieka klīringa neto pozīciju, t.i., kopējās naudas līdzekļu saistības vai prasības pret pārējiem norēķinu dalībniekiem.

Kredītiestāde – kapitālsabiedrība, kas dibināta, lai pieņemtu noguldījumus un citus atmaksājamus līdzekļus no neierobežota klientu loka, savā vārdā izsniegtu kredītus un sniegtu citus finanšu pakalpojumus.

Latvijas Bankas elektroniskā klīringa sistēma (EKS sistēma) – Latvijas Bankas maksājumu sistēma, kas nodrošina klientu maksājumu rīkojumu apstrādi visā SEPA telpā. EKS sistēma nodrošina divus servissus – klīringa servisu, kas veic neto norēķinu un EKS darbadienā nodrošina vairākus klīringa ciklus norēķiniem eiro, un zibmaksājumu servisu, kas nodrošina nepārtrauktu maksājumu apstrādi dažādu sekunžu laikā 24 stundas dienā, 7 dienas nedēļā, 365 dienas gadā.

Maksājumu bilance – statistikas pārskats, kas atspoguļo darījumus starp Latvijas rezidentiem un pārējo valstu rezidentiem. Tā ietver tekošo kontu, kapitāla kontu un finanšu kontu.

Mājsaimniecība – fiziskā persona vai fizisko personu grupa kā patērētājs un tikai pašu galapatēriņam domātu preču ražotājs un nefinanšu pakalpojumu sniedzējs, pašnodarbinātais, kas ir fiziskās personas vai fizisko personu grupas veidota saimnieciski organizatoriska vienība, par kuras saistībām šī fiziskā persona vai fizisko personu grupa atbild ar visu savu mantu un kuras grāmatvedība tiek kārtota vienkāršā ieraksta sistēmā.

Monetārā finanšu iestāde (MFI) – centrālā banka, kredītiestāde (izņemot ne-MFI kredītiestādi), krājaizdevu sabiedrība, naudas tirgus fonds un cita finanšu iestāde, kas pieņem noguldījumus vai tuvus noguldījumu aizstājējus no klientiem, kuri nav MFI, uz sava rēķina piešķir kredītus un veic ieguldījumus vērtspapīros, kā arī elektroniskās naudas iestāde, kuras pamatdarbība ir elektroniskās naudas emisija. Latvijā MFI ir Latvijas Banka, Latvijā reģistrētas kredītiestādes (izņemot ne-MFI kredītiestādes), krājaizdevu sabiedrības, elektroniskās naudas iestādes, kuras uzsākušas elektroniskās naudas emisiju, naudas tirgus fondi, kurus pārvalda Eiropas Ekonomikas zonas valstī reģistrētas ieguldījumu pārvaldes sabiedrības, kā arī citu valstu MFI filiāles Latvijā. Latvijas Banka izveido, uztur un regulāri aktualizē Latvijas monetāro finanšu iestāžu sarakstu Latvijas Bankas tīmekļvietnes (www.bank.lv) izvēlnē "Statistika". Šo sarakstu iekļauj arī ECB savā tīmekļvietnē, kur tā regulāri publicē ES valstu MFI sarakstu. Latvijā 2022. gada beigās bija 48 MFI.

Monetārie ienākumi – Eurosistēmas monetārās politikas īstenošanas procesā uzkrātie eiro zonas valstu centrālo banku ienākumi, ko iegūst no saskaņā ar ECB Padomes vadlīnijām iezīmētiem aktīviem, kurus tur apmaiņā pret apgrozībā esošām banknotēm un kredītiestāžu noguldījumiem eiro zonas valstu centrālajās bankās.

Nefinanšu sabiedrība – institucionāla vienība, kuras pamatdarbība ir preču ražošana un nefinanšu pakalpojumu sniegšana, t.sk. fiziskās personas vai fizisko personu grupas veidota saimnieciski organizatoriska vienība, par kuras saistībām šī fiziskā persona vai fizisko personu grupa atbild ar visu savu mantu un kuras grāmatvedība tiek kārtota divkāršā ieraksta sistēmā, centrālie biroji, kuru meitas sabiedrības vai to lielākā daļa ir nefinanšu sabiedrības.

Ne-MFI kredītiestāde – kredītiestāde, kas nepieņem noguldījumus vai citus atmaksājamus līdzekļus no klientiem un savā vārdā nepiešķir aizdevumus, t. i., kuru darījumdarbība nav Regulas (ES) Nr. 575/2013 4. panta 1. punkta 1) apakšpunkta a) punktā minētās darbības.

Nodrošinājums – iekļāti vai kā citādi nodoti aktīvi, kas garantē zaudējumu segšanu darījuma partnera saistību neizpildes vai maksātnespējas gadījumā. Eurosistēmas reversajos darījumos lietotajam nodrošinājumam jāatbilst noteiktiem atbilstības kritērijiem.

Noguldījumi – MFI kontos uz noteiktu vai nenoteiktu laiku ar vai bez procentiem noguldīti naudas līdzekļi.

Noguldījumu iespēja (*deposit facility*) – Eirosistēmas piedāvātā pastāvīgā iespēja, ko Latvijā reģistrētās kredītiestādes un citās valstīs reģistrētu kredītiestāžu filiāles Latvijā var izmantot, lai Latvijas Bankā veiktu noguldījumus uz nakti ar iepriekš noteiktu procentu likmi.

Oficiālā elektroniskā adrese (e-adrese) – elementu kopums (unikāla ciparu vai ciparu un burtu virkne), kas nodrošina adresāta sasniedzamību elektroniskajā vidē.

Pandēmijas ārkārtas aktīvu iegādes programma (PĀAIP) (*pandemic emergency asset purchase programme (PEPP)*) – ECB Padomes apstiprināta nestandarta monetārās politikas pasākumu daļa ar mērķi novērst Covid-19 pandēmijas izraisītos riskus monetārās politikas transmisijas mehānismam un eiro zonas attīstības perspektīvām.

Parāda vērtspapīrs – vērtspapīrs, kas apliecina emitenta saistības pret tā turētāju un emitenta apņemšanos veikt vienu vai vairākus maksājumus vērtspapīra turētājam noteiktā datumā vai datumos nākotnē. Šim vērtspapīram parasti ir noteikta procentu likme (kupons), vai arī tas tiek pārdots ar diskontu/uzcenojumu summai, kas tiks atmaksāta noteiktajā dzēšanas termiņā.

Precizējoša operācija (*fine-tuning operation*) – atklātā tirgus operācija, ko Eirosistēma veic, lai novērstu neparedzētas likviditātes svārstības tirgū. Šo operāciju biežums un termiņi nav standartizēti.

Reversais darījums (*reverse transaction*) – darījums, kurā Eirosistēma pērk un pārdod aktīvus saskaņā ar atpirkšanas līgumu vai veic kredītooperācijas pret nodrošinājumu.

Rezervju prasība – prasība kredītiestādēm un krājaizdevu sabiedrībām rezervju prasību izpildes periodā turēt obligātās rezerves centrālajā bankā. Atbilstību prasībām nosaka, pamatojoties uz rezervju konta dienas atlikumu vidējo rādītāju rezervju prasību izpildes periodā.

Sistēmiskais risks – finanšu sistēmas darbības traucējumu risks, kam var būt būtiska negatīva ietekme uz visas finanšu sistēmas funkciju nodrošināšanu kopumā un reālo tautsaimniecību.

Speciālais datu izplatīšanas standarts Plus (SDIS Plus) – SVF augstākais datu izplatīšanas standarts, kas nodrošina vienkopus pieejamu informāciju starptautiski salīdzināmiem, uzticamiem, savlaicīgiem un kvalitatīviem statistikas datiem par iedzīvotājiem un finanšu, tautsaimniecības, fiskālo un ārējo sektoru, t.sk. informāciju par statistikas datu kategorijām un atbildīgajām institūcijām attiecīgajā valstī, kā arī saites uz datiem un skaidrojošajiem aprakstiem.

Starptautiskais Valūtas fonds (SVF) – starptautiska organizācija, kas darbojas, lai veicinātu starptautisko monetāro sadarbību, valūtas kursu stabilitāti, valstu ekonomisko izaugsmi un nodarbinātības pieaugumu un nodrošinātu īslaicīgu finansiālu palīdzību SVF dalībvalstīm maksājumu plūsmu līdzsvarošanai.

Starptautisko norēķinu banka (SNB) (*Bank for International Settlements (BIS)*) – starptautiska finanšu organizācija, kas darbojas, lai veicinātu starptautisko monetāro un finanšu sadarbību. SNB darbojas kā centrālo banku banka.

Strukturālās operācijas – atklātā tirgus operācijas, kuras Eirosistēma regulāri vai neregulāri veic gadījumos, kad ECB vēlas koriģēt Eirosistēmas strukturālo likviditātes pozīciju attiecībā pret finanšu sektoru.

TARGET sistēma – jauna maksājumu sistēma, kura tiek veidota TARGET2 un TARGET2 vērtspapīriem konsolidācijas projekta ietvaros un kuras T2 serviss 2023. gada 20. martā aizstāja TARGET2 sistēmu.

TARGET2 sistēma – visu centrālo banku TARGET2 komponentsistēmu kopums. TARGET2 sistēmā veic maksājumu norēķinus eiro, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus, un tās darbības pamatā ir vienota kopīga informācijas tehnoloģiju platforma, kurā visi maksājuma uzdevumi tiek iesniegti apstrādei. TARGET2 sistēmas darbību nodrošina Latvijas Banka kopīgi ar tām ECBS centrālajām bankām, kuras piedalās TARGET2 sistēmā.

TARGET2 vērtspapīriem (T2V) (*TARGET2-Securities (T2S)*) – Eirosistēmas vienotā tehniskā platforma, kas ļauj centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem un centrālajām bankām nodrošināt neitrālus pārrobežu vērtspapīru norēķinu pamatpakalpojumus Eiropā, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus.

TARGET2-Latvija sistēma – TARGET2 komponentsistēma Latvijā.

Tiešās investīcijas – investīcijas, ko investors (tiešais investors) tiešā vai netiešā (izmantojot meitas sabiedrības vai asociētos uzņēmumus) veidā veic, lai iegūtu būtisku līdzdalību (īpašumtiesības, kas atbilst vismaz 10% no parastajām akcijām vai balsstiesībām) kādā uzņēmumā (tiešo investīciju uzņēmumā). Tās ietver investīcijas pašu kapitāla un parāda instrumentu veidā. Tiešo investīciju dati tiek sagatavoti gan pēc aktīvu/pasīvu principa (maksājumu bilances un starptautisko investīciju bilances dati), gan pēc virziena principa – tiešās investīcijas Latvijā un tiešās investīcijas ārvalstīs.

Tirgus risks – iespēja, ka finanšu instrumentu patiesā vērtība vai naudas plūsma svārstīsies tirgus cenu pārmaiņu ietekmē. Tirgus risks atspoguļo procentu likmju risku, valūtas risku un cenu risku.

Valdība – valsts institucionālās vienības, kuras bez maksas vai par cenām, kas nav ekonomiski nozīmīgas, ražo preces vai sniedz pakalpojumus, kas paredzēti individuālajam vai kolektīvajam patēriņam, un kuras galvenokārt tiek finansētas no tautsaimniecības dalībnieku obligātajiem maksājumiem (nodokļiem un nodevām), kā arī institucionālās vienības, kuras iesaistītas nacionālā ienākuma vai nacionālās bagātības pārdalē. Latvijā valdība ietver centrālo valdību, vietējo valdību un sociālās nodrošināšanas fondus. Latvijas valdības institucionālo vienību sarakstu sagatavo Centrālā statistikas pārvalde.

Vienotās ziņošanas sistēma (VZS) (Integrated Reporting Framework (IReF)) – nozīmīga ECBS iniciatīva, kas paredz maksimāli saskaņot datu prasības statistikas un kredītiestāžu uzraudzības vajadzībām, nodrošinot optimālu datu pieejamību gan mikrodatu līmenī, gan kopsavilkumu līmenī. VZS pamatā ir datu iegūšana no kredītiestāžu informācijas sistēmām un ziņošana, izmantojot vienotu ziņošanas vārdnīcu un datu apmaiņas standartu.

Vietējā valdība – valsts vietējās pārvaldes institucionālās vienības, kuru kompetence attiecas tikai uz vietējo ekonomisko teritoriju. Latvijas valdības institucionālo vienību sarakstu sagatavo Centrālā statistikas pārvalde.

Zibmaksājums (ātrais maksājums) (instant payment) – banku un citu maksājumu pakalpojumu sniedzēju klientu maksājumu izpilde dažu sekunžu laikā, veicot naudas pārskaitījumus visu diennakti katru dienu, t.sk. brīvdienās un svētku dienās.

Zibprasījums (request to pay) – maksājuma pieprasījums, ko maksājuma saņēmējs nosūta maksātājam, kuram tas ir tikai jāapstiprina, un zibprasījuma iniciators saņem naudu. Šādu zibprasījumu varēs veikt arī, norādot tikai maksātāja mobilā tālruņa numuru.

Zibsaite – sasaiste starp klienta norēķinu konta numuru un viņa mobilā tālruņa numuru vai citu identifikatoru. Klientiem, kuri sava norēķinu konta numura un identifikatora sasaisti reģistrējuši Zibsaīšu reģistrā, iespējams saņemt naudu, maksātājam norādot vienīgi mobilā tālruņa numuru.

Saīsinājumi

AS	akciju sabiedrība
ASV	Amerikas Savienotās Valstis
ECB	Eiropas Centrālā banka
ECBS	Eiropas Centrālo banku sistēma
ES	Eiropas Savienība
FKTK	Finanšu un kapitāla tirgus komisija
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
SVF	Starptautiskais Valūtas fonds